

UNIVERSITETET I BERGEN
Institutt for Politikk og Forvaltning

AORG350
Masteroppgave

«Kan noen skru på lyset?»

En kvalitativ studie av Stortingsdebatten om lobbyregulering

Eirin Lahn Jansen

Vår / 2023

Forord

Det er med lettelse og tristhet jeg med denne oppgaven avslutter min mastergrad i Administrasjon og Organisasjonsvitenskap og studietiden min ved Universitetet i Bergen. Gjennom universitetet har jeg hatt mange lærerike år med spennende forelesninger og utviklende seminarer. Tiden min ved universitetet har utviklet meg på mange måter og gitt meg verktøy jeg vil få bruk for resten av livet.

Først en stor takk til min Veileder, Lise Rakner. Veiledningene dine har alltid vært kjempemotiverende og lærerike. Du har utfordret meg når jeg har trengt det og alltid gitt god energi.

Takk til forskningsgruppen *Governing Global Challenges* for konstruktive og motiverende tilbakemeldinger.

Tusen takk til gjengen på Sofie Lindstrøm for de to siste årene. Takk for alt for lange lunsjer og gode diskusjoner. Takk til familie og venner, selv om de ikke alltid har forstått hva jeg har holdt på med de siste årene.

Eirin Lahn Jansen
Bergen 1. Juni 2023

Sammendrag

Kan påvirkningsarbeid som foregår i det skjulte mørke bruke lobbyregister som et verktøy for å skru på lyst? Reguleringsforslag om lobbyregister har vært oppe til høring på Stortinget åtte ganger i perioden 1996-2022. I perspektivet til de partiene som har sittet på Stortinget i hele denne perioden skal det belyses hvorfor lobbyregulering ikke fører frem på Stortinget. Dette har blitt utført gjennom å koble sammen partiprogram, høringer på Stortinget, media og intervjuer med hvert politisk parti. Gjennom den teoretiske linsen til Kingdon (1993) og Herweg (et.al 2015) har agendasettings teori belyst hvorfor lobbyregulering ikke kommer lengre i politikktutformingsprosessen enn agendasetting. Tidligere forskning stadfester at det har forekommet en økning i antall lobbygrupper. Til tross for dette har ikke politikerne endret synet på å regulere lobbyvirksomhet siden første forslag i 1996. Dette kan forklares ved at de ikke anser det som et stort nok problem. Ekspertene hevder lobbyregister er den beste formen for regulering, med SV og Venstre som forkjempere. Men de andre partiene ser ikke nødvendigheten. Indikatorer viser at det kanskje må skje en spesifikk hendelse for å forandre debatten eller utvide debatten til å se på fenomenet lobbyvirksomhet i sin helhet. En viktig faktor for å utvikle politiske vinduer i det politiske landskapet er et skifte i offentlig opinion, dette har ikke forekommet i denne saken.

Abstract

Can lobby register be use as a tool to turn on the lights in the darkness of lobbying? Lobby register as a regulatory proposal has been proposed in the Storting eight times in the period 1996-2022. From the perspective of the political parties, this study will show why lobby regulation is not moving forward in Norway. This has been carries out by connecting party programs, hearing at the Storting, the media and interviews from each party. Through the theoretical lens of Kingdon (1993) and Herweg (et.al 2015), agenda setting theory has shed light on why lobby regulation does not come further in the policy-making process than agenda setting. Previous research confirms that there has been an increase in the number of lobby groups. Despite this, the politicians have not changed their view on regulation lobbying since the first proposal in 1996. This can be explained by the fact that they do not consider it a big enough problem. Expert claims that lobby register is the best form of regulation, with support from two. But the other parties do not see the necessity. Indicators show that a specific incident may have to happen to change the debate or expand the debate to look at the phenomenon of lobbying. An important factor for developing political windows in the political landscape is a shift in public opinion, this has not occurred in this case.

Tabell- og figur oversikt

Kapittel 1: Introduksjon

Figur 1: Politikktutformingsprosessen

Figur 2: Lobby register nevnt i norske medier 1996-2022

Kapittel 2: Lobbyregulering i norsk kontekst

Figur 3: Tidslinje over de ulike forslagene i perioden 1996-2022

Tabell 1: Fasene i utviklingsforløpet

Tabell 2: Reguleringsforslag på Stortinget

Tabell 3: Partier, Skillelinjer og plassering langs høyre/venstre akse i norsk politikk

Kapittel 3: Er lobbyregulering mulig å få på agendaen?

Tabell 4: Oversikt over institusjonelt rammeverk for åpenhet i Europa

Kapittel 4: Teoretisk rammeverk

Figur 4: Lobbyregulering i multippelt strømningsnettverk

Figur 5: Multippelt strømningsnettverk (1)

Kapittel 5: Metode

Tabell 5: Oversikt over viktige dokumenter

Tabell 6: Ulike koder per dokument

Tabell 7: Oversikt over respondenter

Tabell 8: Oversikt over koder av argumentasjonen til de politiske partiene

Kapittel 6: Lobbyregulering på agendaen

Figur 6: Respondentene sine tanker om lobbyregulering

Figur 6: Multippelt strømningsnettverk (2)

Tabell 9: Argumentasjon og løsninger til de politiske partiene om regulering av lobbyvirksomhet

Tabell 10: Partiprogram Stortingsperioden 2021-2025

Tabell 11: Partiprogram Stortingsperioden 2017-2021

Tabell 12: Partiprogram Stortingsperioden 2013-2017

Tabell 13: Partiprogram Stortingsperioden 2009-2013

Tabell 14: Partiprogram Stortingsperioden 2005-2009

Tabell 15: Partiprogram Stortingsperioden 2001-2005

Tabell 16: Partiprogram Stortingsperioden 1997-2001

Tabell 17: Partiprogram treff per kode/kategori

Figur 7: Strømningsnettverk av lobbyregulering

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon.....	s 1
1.1 Begrunnelse og forskningsmål.....	s 2
1.2 Problemstilling.....	s 5
1.3 Forventninger til prosjektet.....	s 6
1.4 Studiens oppbygning og struktur.....	s 7
2. Lobbyvirksomhet i norsk kontekst.....	s 8
2.1 Lobbyvirksomhet.....	s 8
2.1.1 Hvem er lobbyistene?.....	s 9
2.1.2 (U)regulert lobbyvirksomhet.....	s 9
2.1.3 Interesse formidling.....	s 10
2.2 Historisk blick på lobbyvirksomhet i Norge.....	s 11
2.2.1 Fremveksten og nedgangen av korporatisme.....	s 11
2.2.2 Reguleringstiltak	s 12
2.3 Viktig lovendringer.....	s 13
2.3.1 Påvirkningshandel inn i straffeloven.....	s 13
2.3.2 Utvidelse av Offentlighetsdebatten.....	s 15
2.4 Lobbyregulerings debatt i Norge.....	s 15
2.4.1 Tidsforløpet av debatten i Stortinget.....	s 16
2.5 Norden.....	s 19
3. Er lobbyregulering mulig å få på den politiske agendaen?.....	s 22
3.1 Litteraturanalyse.....	s 22
3.1.1 Tidligere fokus.....	s 22
3.2 Eksemplifisering av lobbyregulering.....	s 23
3.3 Den nordiske debatten.....	s 27
3.3.1 Norge.....	s 27
3.3.2 Økende pluralisme	s 29
3.4 Regulering av lobbyvirksomhet på agendaen.....	s 30
3.4.1 Politisk skandale som iverksettelses verktøy for lobby forskrifter.....	s 31
3.4.2 Agendasetting.....	s 32
3.5 Tillitsamfunn i nord.....	s 33
3.5.1 Tillit.....	s 34
3.5.2 Perspektiver på politisk tillit.....	s 34
3.5.3 Forklaringsfaktorer.....	s 35
3.6 Oppsummering.....	s 36
4. Teoretisk Rammeverk	s 38
4.1 Agendasetting.....	s 39
4.2 Sjøppelbøtte modellen.....	s 40
4.3 Multipelt strømningsnettverk.....	s 42
4.3.1 Problem Strøm.....	s 43
4.3.2 Policy Strøm.....	s 44
4.3.3 Politikk strøm.....	s 44

4.3.4	Sammenkoblings prosess: politisk vindu og policy-entreprenører.....	s 45
5.	Metode.....	s 47
5.1	Kvalitativ forskningsmetode.....	s 47
5.2	Datagrunnlag.....	s 48
5.2.1	Innhenting av data.....	s 48
5.3	Dokumentanalyse.....	s 49
5.3.1	Dataanalyse.....	s 49
5.4	Intervju.....	s 51
5.4.1	Forberedelse til intervju.....	s 51
5.4.2	Utførelse av intervjuene.....	s 53
5.4.3	Dataanalyse.....	s 54
5.5	Intervju og dokument sett i sammenheng.....	s 54
5.6	Datakvalitet.....	s 54
5.6.1	Validitet.....	s 55
5.6.2	Reliabilitet.....	s 56
5.6.3	Kvalitetsrefleksjoner.....	s 57
5.7	Begrensninger.....	s 57
5.8	Forskningsetiske vurderinger.....	s 58
6.	Lobbyregulering på agendaen til Stortinget.....	s 60
6.1	Utvikling av partienes holdninger til lobbyregulering.....	s 60
6.2	«Er det ikke et problem, trenger vi ingen løsning»	s 63
6.3	Problem strøm: Anses lobbyregulering som et problem?	s 65
6.3.1	Fra politiske verv til lobbyvirksomhet og tilbake.....	s 66
6.3.2	Ikke nødvendig i tillitsamfunnet i Nord.....	s 67
6.3.3	Hva må til?.....	s 68
6.4	Policy Strøm: Er lobbyregulering gjennomførbart i Norge?.....	s 69
6.4.1	Norsk offentlig opinion.....	s 70
6.4.2	Policy ekspertenes løsningsstrøm.....	s 71
6.4.3	Lobbyregister.....	s 72
6.4.4	Strategier og endringer i politikken som føres.....	s 75
6.5	Politikk strøm: Hva påvirker politikken?.....	s 76
6.5.1	Regjeringen.....	s 76
6.5.2	Opposisjonspartier versus regjeringspartier.....	s 77
6.5.3	Interessegrupper og lobbyens strategi.....	s 82
6.6	Sammenkobling: Forekommer det et politisk vindu?.....	s 83
7.	Avslutning.....	s 86
7.1	Hovedfunn.....	s 86
7.2	Teoretiske og metodiske refleksjoner.....	s 88
7.3	Videre forskning.....	s 90
8.	Litteraturliste.....	s 91
	Vedlegg.....	s 103

1. Introduksjon

Påvirkningsarbeid kan foregå både i lyset og i mørke. I dette mørke kan korrupsjon forekomme enten i form av bestikkelser, gaver og tjenester, men også påvirke andre til å gjøre noe på en bestemt måte (Økokrim 2023). I 2003 ble det innført en lovendring som utdypet korrupsjon i straffeloven, hvor blant annet påvirkningshandel ble lagt til. Den nye bestemmelsen, §389¹ sier at det straffes den som enten mottar eller aksepterer tilbud om fordel å utøve påvirkning på egne vegne eller andre eller tilbyr eller gir noen en fordel for å utøve påvirkning (Straffeloven §389, 2009). At påvirkningsarbeid foregår i lyset, vil i dette tilfelle være åpent for offentligheten.

Det problematiske med det nye lovforslaget var den uklare grensen over hva som er lovlig og ulovlig påvirkningshandel. Justiskomiteen satt grensen mellom «legitim lobbyvirksomhet og korrupsjon» til at den aktøren som påvirker har vært **åpen** med beslutningstakeren om alle forhold (Innst.S nr 5 2002-2003). Å utføre legitim lobbyvirksomhet er å arbeide for å «forme den offentlige politiske agendaen» ved å påvirke politikere (Zetter 2011, 3) på ulike interesseområdet (Rommetvedt 2014, 474). Lobbyvirksomhet har ofte en negativ assosiasjon, påvirkning på bakrommet og å få fordeler for fordeler. Derfor har det vært oppe i Stortinget flere ganger de siste 20 årene angående å få en regulering av lobbyvirksomheten.

Det er en grunnleggende rettighet i et demokratisk samfunn, som Norge, å kunne ha mulighet til å påvirke de politiske beslutningene til egen eller andres fordel (Espeli 1999, 251). Til tross for dette blir lobbyvirksomhet og påvirkningsarbeid å forbinde med noe negativt, gjerne i forbindelse med «mektige aktører som på sjukt, tvilsomt, korrupt vis skaffer seg gjennomslag for sine egeninteresser» (Rommetvedt 2014, 478). Det er en bekymring med lobbyvirksomhet med mangel på åpenhet (Hogan, Murphy og Chari 2008) og historisk sett ligger kontakten mellom påvirkere og beslutningstakere i et mørke (Nordby 2004, 167). Likevel mener Stortingspolitikere at det er mer positivt med lobbyvirksomhet enn det er negativt (Rommetvedt 2014, 478). Antallet på interessegrupper som har utført slikt påvirkningsarbeid hadde en økning på 13-21% fra 80- til 90-tallet (Espeli 1999, 224).

¹ «Mot bot eller fengsel inntil 3 år straffes den a) for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en tilbørlig fordel for å påvirke utøvelsen av en annens stilling, verv eller utføring av oppdrag, eller b) gir eller tilbyr noen en utilbørlig fordel for å påvirke utøvelsen av en annen stilling, verv eller utføring av oppdrag» (Straffeloven §289, 2009)

I norsk kontekst har regulering av lobbyvirksomhet vært utført i form av et lobbyregister. Forslaget om regulering har vært oppe til høring i Stortinget åtte ganger siden 1996. Alle gangene har forslaget blitt nedstemt. En artikkel i Aftenposten har oppgitt den så kalte «Gullkortordningen» som grunnlag til hvorfor Venstre har flere ganger tatt opp dette forslaget på Stortinget (Myhre 2022). «Gullkortordningen» handler om at alle tidligere folkevalgte har adgang på Stortinget livet ut (Myhrer 2022). Betydningen av dette er at alle tidligere stortingsrepresentanter kan komme og gå så mye de vil, til tross for at de arbeider for lobbygrupper (Myhrer 2022). VG publiserte i mai 2022 en oversikt over alle tidligere stortingsrepresentanter som har dette Gullkortet, hvor 50 av dem når arbeider i PR-byrå eller som lobbyist (Fjell og Lærglad 2022).

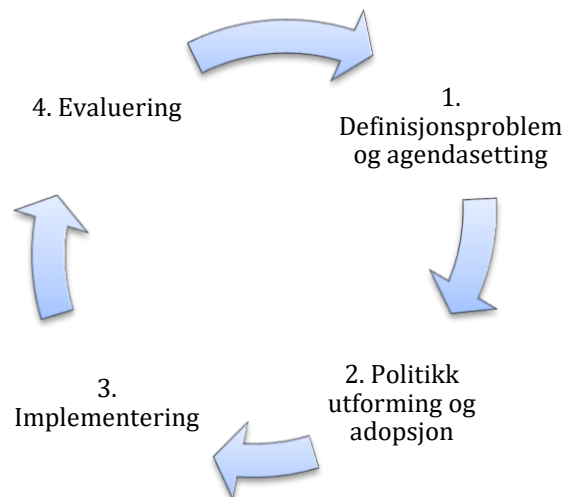
1.1 Begrunnelse og forskningsmål

Målet med min masteroppgave er å få en forståelse for hvorfor de politiske partiene ikke ønsker lobbyregulering på Stortinget. Med flere og flere land som innfører regulatoriske tiltak mot lobbyvirksomhet er det derfor interessant å undersøke hvorfor Norge, og ikke minst Norden, ikke følger etter. Forklaringsfaktorer kan være at korporatismen fortsatt henger igjen i Nord-Europa eller det er for å motarbeide enda et pressende tiltak fra EU. Korporatisme kan defineres som et system hvor den institusjonaliserte koblingen mellom interesser og staten, “spesielt med fokus på den legitime rollen til sosiale interesser i å påvirke politikk” (Caramani 2017, 520). Med bakgrunn i at forslaget har vært oppe på Stortinget viser det at det er kommet delvis på den politiske agendaen, men rører seg ikke videre, hva er grunnen? Fenomenet lobbyvirksomhet har utviklet seg drastisk de siste tyveårene. Lobbyen og interesseorganisasjoner har gått fra å være statlig regulert til en konkurransedrevet påvirkning med overgangen fra korporatisme til pluralisme, som er sammenkoblet med den store økningen av antall interessegrupper. Det er flere private aktører på banen og fremveksten av kommunikasjonsbransjen har vært en stor del av utviklingen av påvirkningsarbeid i Norge.

Tidligere studier har sett på skillelinjer og ideologi som forklaring på hvorfor ikke lobbyregulering føres frem på Stortinget. De partiene som støtter regulering er på hver sin side av den politiske akse, SV og Venstre. Derfor blir det ufullstendig å se på ideologiske forskjeller når partiene som konsekvent støtter er på hver sin side. Mitt bidrag er å sette debatten

i et organisasjonsteoretisk perspektiv med å analysere opp mot agendasettings teori. I statsvitenskapen er det helt sentralt å undersøke hvorfor noen politiske utfordringer blir mer prioritert enn andre. Samfunnsaktuelle saker finnes det utallig av, men hva skal til for å få en av dem på dagsorden? I politikktutformings prosessen skjer det fire aktiviteter (Knill og Tosun 2020,7).

Figur 1: Politikktutformings prosessen

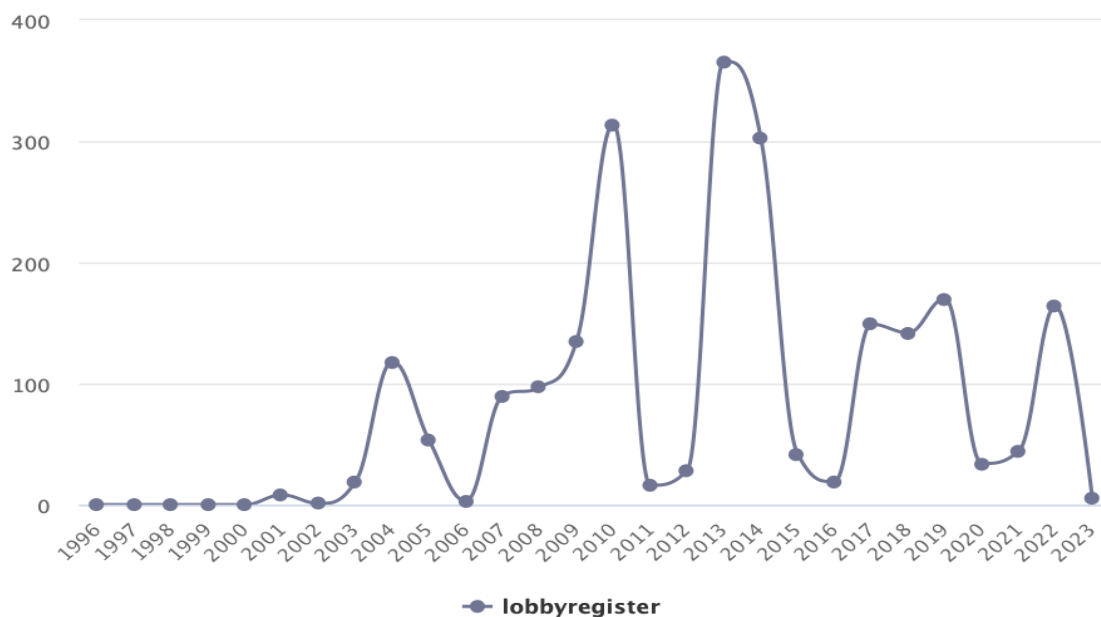

I korte trekk handler de ulike stegene om (1) å identifisere et problem, få problemet på agendaen, (2) utforme et forslag til lovforslag som løsnings på problemet (3) utføre forslaget i praksis, for å (4) etterpå vurdere hvordan det gikk (Knill og Tosun 2020, 77, 68, 122, 143). Lobbyregulering har aldri kommet lengre enn første fase i denne prosessen derfor vil hovedfokuset være på agendasetting. Fra en politikk utformings perspektiv er agendasetting en viktig fase, fordi det er «prosessen ved å effektivt kontrollere eller styre de saker som får styresmaktenes oppmerksomhet» (Bali og Halpin 2021, 335).

Det er interessant å undersøke hvorfor Norge og Skandinavia ikke har innført lobbyforskrift, når andre land har stor etterspørsel etter det. OECD lanserte i 2010 anbefalende prinsipper for å ha en åpen lobby og i 2021 presenterte de rapporten om konsekvenser fra land med innført anbefalingene og forskrift (OECD 2022). Greco (Europarådets Group of State against Corruption) etterspør Norge om å innføre flere vedtak som kan forhindre korrupsjon i det skjulte mørke (Greco 2020, 4). Skandinavia sin debatt om lobbyforskrift har vært langvarig, men med nedgangen av korporatisme i regionen har konkurransen økt blant interessegrupper (Rommetvedt et.al 2013, 477). Det har foregått en økning av interessegrupper i Norge, med private aktører på banen og fremveksten av kommunikasjonsbyråer. Men paradoksalt nok anser ikke de politiske partiene dette som et problem. På bakgrunn av at lobbyforskrift og

lobbyregister alltid blir nedslått i Stortinget, gang på gang, antyder dette at det ikke er av stor oppmerksomhet hos partiene. Men det er ikke kun hos de politiske partiene oppmerksomheten om tema er liten, men også media. I tidsrommet 1996-2023 er det totalt 2 347 treff i ulike norske medier. Til sammenligning har ordet «PR-byrå» har 6 297 treff i norske kilder. Som figuren under viser var det flest saker i 2014 totalt. Dette har bakgrunn i at det var høy mediaoppmerksomhet om karantenebestemmelser om mennesker som går fra politiske verv på Stortinget til lobbyist. Dette er også hovedfokuset media har til hele debatten om lobbyregulering i Norge. I tillegg kom det varsel fra Greco om å innføre regler i habilitetssaker og varselordning i mulige interessekonflikter for representantene på Stortinget. Det var også store saker om å gjennomføre lobbyregister på lokalstatnivå dette året.

Figur 2: Lobbyregister nevnt i norske medier 1996-2023

Litteraturen sier en del om hvordan regulering av lobbyen virker i eksisterende institusjonelle rammeverk i ulike land. Men det finnes lite materiale om reguleringstiltak i Norden. Den litteraturen som eksisterer, ser komparativt på makro nivå i de Nordiske landene. Den internasjonale litteraturen viser at slike reguleringstiltak er ikke en «one size fits all» og må vurderes selvstendig der det gjelder. Grunnlaget for å innføre lobbyregulering ligger i forebygging mot korrupsjon, dette blir støttet av at forskningsbidrag hevder at pluralistiske systemer har mer sjanse for korrupsjon enn korporatistiske. Økningen av antall interesseorganisasjoner og overgangen til pluralistisk system indikerer derfor at regulering kan være et alternativ å vurdere.

Det teoretiske grunnlaget for masteroppgaven har tre ledd. Grøbunnen ligger i den kjente organisasjonsteoretiske modellen «Garbage Can Modell» utviklet av Micheal D. Cohen, James March og Johan P. Olsen (1972). Denne modellen baserte John W. Kingdon (1993) multippelt strømnings Nettverk (på, hvor han utviklet strømmene til å tilpasse seg et presidentstyre, fremfor en organisasjon. Siden denne masteroppgaven ser på Norge som kontekst, og Norge har et parlamentarisk styre og ikke presidentstyre, ble det nødvendig å finne et rammeverk som kunne tilpasse akkurat dette. Dette utfører Nicole Herweg, Christian Hub og Reimut Zohlhofer (2015) i sin studie hvor de tilpasser og reviderer MSN parlamentarisk styring og plasserer politiske partier i politikkkstrømmen. Alle disse tre (problem, policy og politikk) leddene av teoretisk grunnlag vil bli brukt til å analysere hvorfor ikke lobbyregulering fører frem i Stortinget.

1.2 Problemstilling

Siden midten av 90-tallet har forslag om å regulere lobbyvirksomhet vært til høring på Stortinget åtte ganger (1991, 2001, 2004, 2008, 2010, 2014, 2018 og 2022). Alle med likt resultat, nedstemt. Dette er overraskende fordi både USA innførte det i 1946 og EU i alle institusjoner i 2020, spesielt når norske lobbyister i EU må registreres uansett. Denne masteroppgaven skal fokusere på de politiske partiene sine holdninger og argumentasjon til lobbyregulering over tid. Se på hvorfor det er en konsensus på Stortinget for å ikke implementerer reguleringstiltak og hva som skal til for å eventuelt får det til å føre frem. Det skal merkes at i løpet året denne masteroppgaven har blitt utarbeidet har det vært opp et nytt forslag med lobbyregister fra Venstre i Stortinget. Forslaget er foreløpig til vurdering i komiteen og har ikke vært opp til høring på Stortinget enda.

Derfor er det valgt å ikke tatt hensyn til i denne oppgaven.

Lobbyregulering er viktig å undersøke fordi de folkevalgte på Stortinget utøver sin makt på vegne av borgere, derfor er det underlig at de ikke vil ha mer åpenhet for borgerne. Tidligere forskning viser at sjansen for korrupsjon er mindre i korporatistiske systemer fordi de er mer begrenset i antall, mens pluralistisk system har et høyere antall påvirkere (Kanol 2014, 243). Litteraturen sier også at regulerings av lobbyen vil ikke vil påvirke sjansen for korrupsjon i pluralistiske systemer, med bakgrunn i at det ikke er likestilling i representasjonen av

interessegrupper (Kanol 2014, 249). Dette er en underliggende forklaring på hvorfor motstanden er markant i Norge, som er korporativ pluralistisk. Norge er en korporativ stat ved at interesseorganisasjoner er integrert i iverksettelsen og utformingen av politikk, men Norge er pluralistisk på den måten at antallet interesseorganisasjoner er åpent, frem for lukket antall i ren korporativ stat (Grindheim, Heidar og Strøm 2020, 304). Det skjedde et skifte med overgangen fra Arbeiderpartiet til Høyre regjering på 80-tallet, med gjennomgang av det statlige utvalgssystemet og nedgang i antall utvalg som var en indikasjon på den korporative nedgangen i Norge (Rommetvedt 1996, 10). Derfor er denne oppgaven sin problemstillingen som følger:

Problemstilling:

Forholdet mellom interessegrupper, lobbyvirksomhet og politikere har hatt en markant endring siden det første forslaget om lobbyregister var oppe til høring i Stortinget for første gang i 1996. Hva kan forklare at debatten i Stortinget ikke endres parallell med økningen av lobbyister og at forslaget om lobbyregulering ikke når frem på Stortinget?

I denne sammenheng vil de politiske partiene avgrenses til de partiene som har sittet på Stortinget siden første forslag om regulering kom i 1996 og som fortsatt eksisterer i dag 2023. Dette utelukker dermed Rødt, Pasientfokus og MDG og inkluderer Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet. Med betegnelsen lobbyist i problemstillingen inkluderer dette alle påvirkningsaktører, interessegrupper og kommunikasjonsbransjen. Dette er for å ha en felles betegnelse av alle.

Problemstillingen er innrammet på en måte som beskrives av Toshklov som forklarende. Dette er fordi spørsmålet ser på årsakene bak «hendelser, identifiserer generelle årsaks virkninger og avslører årsaksmekanismene som produserer dem» (2016, 35). Problemstillingen er også av en ontologisk og positivistisk natur, som vil si det søker hvordan verden faktisk er (Toshklov 2016, 24). I motsetning til å være epistemologiske og normativ, som ser på etikk, verdier og hvordan tilegne seg kunnskap (Toshklov 2016, 34). Dette påvirker hele studie, hvordan forstår dataen som det faktisk er.

1.3 Forventninger til prosjektet

Denne masteroppgaven skal undersøke hvorfor ikke lobbyregulering fører frem på Stortinget. Dette skal gjøres gjennom å kartlegge de ulike partienes argumentasjon gjennom å analysere partiprogram, høringer på Stortinget, intervju med kandidater fra partiene og medieanalyse. Det er en forventning at det vil være lite om tema i partiprogrammet, men å analysere partiprogrammene siden 1996 vil gi en pekepinn på hvor standpunktet er til de ulike partiene og om dette har forandret seg de siste tyveårene. Det samme gjelder høringene på Stortinget, de vil gi et tidsperspektiv på de ulike argumentene. Intervjuene vil gi bidrag til hva standpunkt er per dags dato i de ulike partiene. Intervjuene vil også gi en antydning til hvor mye de ulike partiene er til å snakke om tema. Jeg forventer å finne en liten variasjon i Senterpartiets standpunkt om lobbyregister, men bakgrunn i at partiet har kommet ut fra bondeorganisasjoner som ønsket å påvirke, men samtidig ikke nå frem til de fordi de er imot byråkratisering.

1.4 Studiens oppbygning og struktur

Denne masteroppgaven er bygget opp av syv kapitler. Hvert kapittel vil bidra til å forklare hva som gjør at lobbyregulering ikke føres frem på Stortinget. Andre kapittel vil redegjøre for kontekst og bakgrunn for studien. Dette er for å gi en grundig redegjørelse for hvorfor debatten om lobbyregulering har blitt som den har blitt og hvorfor Norden skiller seg ut fra andre land på akkurat dette tema. Debatten gjør det aktuelt å se på hva lobbyvirksomhet er og viktige lovendringer som har skjedd. For å foreta ny forskning er det viktig å se på hva som er blitt utført før og hvordan lobbyregulering ser ut i andre land. Derfor vil kapittel bestå av en litteraturgjennomgang og analyse av relevant litteratur. I kapittel fire vil gjennomgå det teoretiske rammeverket multippelt strømningsnettverk av Kingdon (1993) og Herweg (et.al 2014). Kapittel fem vil belyse oppgavens metode og datagrunnlag. I kapittel seks vil de empiriske funnene blir analysert opp mot rammeverket multippelt strømningsnettverk i samsvar med relevant litteratur og forskningsbidrag. Avslutningsvis i siste kapittel vil problemstillingen bli besvart, samt studiens begrensninger, refleksjoner rundt teori og metodiske valg og refleksjoner rundt videre forskning i lys av funnene til denne oppgaven.

2. Lobbyvirksomhet i norsk kontekst

For å få en forståelse for hvordan utviklingen av lobbyvirksomhet har utviklet seg i Norge er det viktig å belyse konteksten bak meningsmønstrene til lobbyvirksomhet. Det har skjedd store endringer i interessegruppe og lobby bildet de siste tyveårene, fra bransjeorganisasjoner til mange lobbygrupper. Men de politiske partiene på Stortinget ønsker ingen regulering av dem. Tradisjonelt sett er interesseformidling i Norge er sterkt preget av fagforeninger og næringsforeninger. Hvem er lobbyistene i Norge i dag og hvordan vil en eventuell regulert lobbyvirksomhet se ut i norsk kontekst? Disse aspektene vil underbygge den kontekstuelle bakgrunnen for om de politiske partiene har eller ikke har utviklet seg parallell med lobbyvirksomhet. Paradokset om økning av lobby og stagnering i debatten hos partiene er bakgrunnen for denne masteroppgaven, hva er bakgrunnen for dette?

2.1 Lobbyvirksomhet

Lobbyvirksomhet kan defineres som prosessen som ønsker å utforme den offentlige politiske agendaen gjennom å påvirke institusjoner og styringsmakter (Zetter 2011, 3). Konseptet «lobby» kommer originalt fra skildringen om å påvirke lovgivere i det Britiske parlamentet som foregikk i lobbyen til Parlamentsbygget (Erne 2017, 253). Det forekommer en bekymring ovenfor lobbyvirksomhet angående mangel på åpenhet (Hogan, Murphy og Chari 2008, 127). «Den uformelle kontakten ligger i et historisk mørke, (...) der ulike grupper utenfra møter partier og representanter enkeltvis» (Nordby 2004, 167). Møtene som Norby her beskriver har aldri blitt registret i Norge, noe som medfører at det ikke vil være «lett å vurdere omfanget» av lobbyvirksomhet i Norge (2004, 167).

Lobbyvirksomhet knyttes i Norsk kontekst ofte til organiserte interesser i rimelig forstand: bedrifter, institusjoner og organisasjoner, men det gjelder også enkeltpersoner som representerer organiserte interesser (Espeli 1999, 20). En generell betraktning av lobbyvirksomhet er

«Forsøk fra en aktør/organisert interesse som handler på vegne av slike, på å påvirke politiske eller administrative beslutningstakere gjennom direkte kontakt og henvendelser» (Espeli 1999, 21-22).

Hvorvidt politiske partier kan anses som lobbyister vil i tilfelle være lokale politikere som skal påvirke på nasjonalt plan (Espeli 1999, 20).

2.1.1 Hvem er lobbyistene?

Et vanlig skille i lobbyvirksomhet er mellom interesselobbyisme og oppdrags- og kontrakts lobbyisme. Interesselobbyisme er interesseorganisasjoner eller bedrifter som sender representanter (NOU 2012:12). Oppdragslobbyisme på andre siden utfører lobbyvirksomhet med profesjonelle lobbyister, informasjonsrådgivere og myndighets-kontakter, det vil si utenforstående betalte aktører (NOU 2012:12). Profesjonelle lobbyister er ikke nødvendigvis de som har direkte kontakt med politikere, men den som ansetter dem som oppretter kontakt, fordi den profesjonelle lobbyisten anbefalte det (NOU 2012:12). Bakgrunnen for at en kunde ønsker å kjøpe tjenester av en profesjonell lobbyist kan ligge i manglende kunnskapsgrunnlag, om eksempelvis politiske beslutningsprosesser, derfor er mange profesjonelle lobbyister tidligere politikere (Stortingets informasjonsseksjon 2005). Det første forslaget om lobbyregulering er et resultat av diskusjonen omkring profesjonelle lobbyister (Helleland 1999, 1).

Tradisjonell interesseformidling i Norge er preget av fagforeninger, næringsforeninger og interessegrupper i politikken (Rommetvedt et.al 2013, 458). Et kjent trekk ved velferdspolitikken i Norden er «et omfattende og generøst statlig sikkerhetsnett», samtidig som staten finansierer velferden med høyt skattenivå. (Skjelbostad og Hernes 2021, 144). Dette er den delen av korporatisme som kalles «forhandlingskorporatisme», «som praktiseres når lønninger og tariffes fastsettes» (Nordby 1999, 15). Å trekke inn organisasjoner i beslutninger har flere motiver fra staten sin side, (1) mer kunnskap for offentlig politikk, (2) legitimiteten om statlig inngrep forsterket av at parter blir medansvarlige, (3) sosiale spenninger fås kontroll over og (4) arbeidsoppgaver blir delegert videre (Nordby 1999, 21).

2.1.2 (U)regulert lobbyvirksomhet

Å regulere lobbyvirksomhet kan være et forebyggende instrument gjennom å øke åpenhet i beslutningstakingsprosessen og øke innbyggernes tillit til staten (Korkea-Aho 2021, 356). En slik åpenhet vil kunne først og fremst forhindre korrupsjon, det vil forbedre ansvarligheten til offentlige tjeneste menn, muliggjøre å vite hvem beslutningstakere lar seg påvirke av og vil

«level the playing field» blant interessegruppene (Korkea-Aho 2021, 356). Harald Espeli (1991, 26) forklarte i sin studie av lobbyvirksomhet i Norge at motivasjonen bak lobby tiltak ligger i innsyn og begrensninger. Ønsket om å gi folkevalgte og andre tjeneste menn bedre innsyn i lobbyistene virksomhet slik det er blir lettere å vurdere deres innspill (Espeli 1991, 26). Det vil gi offentligheten større innsyn i lobbyvirksomhet og legge normative føringer av rettsregler av hvilke aktiviteter og relasjoner som bør begrenses, unngås eller forbys (Espeli 1999, 26).

Lobbyforskrifter kaster lys inn i aspekt av den svarte boksen av politikkutforming, og på den måten forbedre den generelle karakteren til beslutningene som blir tatt
(Chari, Hogan og Murphy 2009, 4).

2.1.3 Interesse formidling

Interesse formidling handler om hvordan det organiserte forholdet mellom interesseorganisasjoner og stat ser ut (Kjellberg og Reitan 1995, 67). Den vanligste måten å skille mellom interesseformidling er to ytterpunkter kalt pluralisme og korporatisme (Kjellberg og Reitan 1995, 67). De nordiske samfunnsmodellene er kjent for å ha høy grad av korporatisme (Larsen, Colbjørnsen og Tellerås 2022, 45). Hilmar Rommetvedt forklarer at korporatisme begrepet kan brukes i bred forstand å innebære al form for påvirkning og organisasjonsdeltakelse i den politiske beslutningsprosessen (2017, 79). De siste årene forklarer Rommetvedt at korporatisme har fått et nytt navn, nemlig lobbyisme (2017, 79). For å skille disse to begrepene definerer han korporatisme som «en institusjonalisert og privilegert integrasjon av organiserte interesser i utforming og/eller iverksetting av offentlig politikk» (Rommetvedt 2017, 79-80). Men lobbyisme definerer han som «deltakelsesformen som bare er i liten grad institusjonalisert og formalisert» (Rommetvedt 2017, 80).

Pluralisme, på andre siden, vil i den demokratiske prosessen være en «konkurrans mellom politiske eliter, og kjøpslåing mellom interessegrupper» (Kjellberg og Reitan 1995, 69). «Pluralistiske styreformer opptre organisasjonene som pressgrupper eller lobbyister, og ikke som integrerte parter i beslutningsorganer» (Espeli 1999, 19). I tillegg finnes de to interesse formidlingsformene statskorporativ og korporativ pluralistisk (Grindheim, Heidar og Strøm 2020, 286). Statskorporatisme er når spesifikke organisasjoner er integrert i

politikkutformingen, og ikke for å fremme egne interesser, som eksempelvis Italia under Mussolini (Grindheim, Heidar og Strøm 2020, 267). Korporativ pluralisme vil si et system hvor et åpent antall organisasjoner er integrert i et utformingen og iverksettelsen av politikk for å fremme egne interesser, eksempelvis Norge etter 70- og 80-tallet (Grindheim, Heidar og Strøm 2020, 267).

2.2 Historisk blick på lobbyvirksomhet i Norge

Debatten om de offentlige lobbyistens innspill skal være har hatt stor spredning over lang tid (Espeli 1999, 28). Før 1932 ble alle henvendelser sendt til Stortinget og gjennomgått av stortingspresidenten under tingets forhandlinger, dette innebærer innføringen av offentlighetsprinsippet som skulle gi innsyn i innspill fra lobbyen til Stortinget (Espeli 1999, 28). Etter 1932 ble skiftelige henvendelser overført fra presidentskapet til komiteer for praktiske årsaker (Espeli 1999, 28). Lobbyistene fikk på samme tid klarering til å direkte henvende seg til komiteer, hvor offentlighetsprinsippet ikke gjaldt (Espeli 1999, 28).

2.2.1 Fremveksten og nedgangen korporatisme

På 60- og 70-tallet ble parlamentene i Skandinavia sett på som relativt svake i motsetning til interessegrupper og massemedia (Damgaard 1992, 11). Derimot, på slutten av 70-tallet og hele 80-tallet økte aktivitetsnivået i parlamentene i Skandinavia (Damgaard 1992, 203).

Etter Arbeiderpartiet mistet sin dominerende stilling på 80-tallet utviklet lobbyvirksomheten og økte frem mot 90-tallet (Espeli 1999, 133, 124). «Korporatismen er mest utbredt der hvor sosialdemokratiske reformpartier har stått sterkt» (Nordbu 1999, 23). Hilmar Rommetvedt (1996, 2) baserer utviklingsforløpet fra 60-tallet til 90-tallet mellom interesseorganisasjonene og den norske staten på tre faser, oppsummert i tabell 2. Den korporative fasen etter andre verdenskrig til 1960-tallet. Den segmenterte fasen på 1970-tallet og den pluralistiske fasen på mellom 80- og 90-tallet. Norsk politikk har i denne fasen kjennetegnet der “Stortinget glimrer med sitt fravær” (Rommetvedt 1996, 3). I den segmenterte fasen er Stortinget i flere tilfeller sammen med interesseorganisasjonene (Rommetvedt 1996, 4). Forskning på Stortingets aktivitetsnivå etter andre verdenskrig viser til at det første tiåret gir uttrykk som konsensus og

stabilitet, mens når vi passerer 1970 “gikk Stortinget inn i en periode med aktivitetsvekst og stigende konfliktnivå” (Rommetveit 1996, 5). Antall statlige utvalg som var medlemmer fra interesseorganisasjoner, hadde en økning fra 146 i 1951, til 242 i 1966 (Rommetvedt 1996, 10). Dette økte mer i 1979 da antallet var 394, men det ble redusert kraftig videre ned til 246 i 1989 (Rommetvedt 1996, 10). “Denne utviklingen kan oppfattes som en indikasjon på det korporative systemets vekst og tilbakegang i Norge” (Rommetvedt 1996, 10). På grunnlag av at denne utviklende fasen er preget av stor vekst i antall organisasjoner i det norske samfunnet, som også gjør at det blir mer mangfoldig, viser den pluralistiske fasen å skille seg fra årene etter andre verdenskrig (Rommetvedt 1996, 10). «Når det gjelder trepartssamarbeidet, så lever den korporative tradisjon i (...) Norge i beste velgående (Skjelbostad og Hernes 2021, 144).

Tabell 2: Fasene i utviklingsforløpet

Tidsperiode	Fase	Beskrivelse av Stortinget
1950 - 1960	Korporative fasen	Fravær
1970-tallet	Segmenterte fasen	Tilstedeværelse, men høyt konfliktnivå
1980-1990	Pluralistiske fasen	Mindre til stede

«Svake regjeringer, mer aktive og innflytelsesrike parlamenter og mer partikonkurransen tyder muligheten for at standarden av nordisk korporatisme er ikke lengre tilstrekkelig» (Damgaard 1992, 204).

2.2.2 Reguleringsstiltak

Det er identifisert tre begrunnelser i litteraturen over hvorfor det er ønskelig å innføre regulering av lobbyvirksomhet (Ng 2021, 509). Først og fremst for å hindre korrupsjon, men også øke politisk likestilling i rettfærdig politikktutforming ved å øke åpenhet og «sikre at staten beslutninger er utviklet i henhold til fortjeneste» (NG 2021, 509). Betydningen bak «lobbyregulering» vil i denne konteksten være «ideen om at politiske system har etablert «regler» som lobby grupper må følge når de skal prøve å påvirke politikere og offentlig policy

outputs» (Chari, Hogan og Murphy 2009, 3). Eksempler på hvordan lobbyregulering vil se ut er:

- I. Registrering med staten før kontakt blir utført til politikere
- II. Klar indikasjon på hvilke ministerpost/offentlige aktører lobbyisten har intensjon om å påvirke
- III. Å ha en offentlig tilgjengelig liste med lobby detaljer tilgjengelig for borgere å granske
- IV. Sikre at tidligere stortingsrepresentanter ikke hopper direkte til lobbyverden med en gang de har forlatt stortinget

(Chair, Hogan og Murphy 2009, 3)

I norsk kontekst kan vi dra paralleller mellom siste punkt og det som ble introdusert innledningsvis som «Gullkortordningen». Hvilke former for regulering som har vært oppe til høring på Stortinget blir nærmere presentert senere, men det har i hovedsak handlet om en registreringsordning, slik som punkt to og tre viser til, en kombinasjon. Regjeringen har forsøkt å regulere lobbyvirksomhet tidligere, men dette har kun gjeldt enkeltsaker (Espeli 1999, 277). Et eksempel på dette var da regjeringen prøvde å stramme inn informasjonsplikten i 1994, fordi det skjedde gjentatte ganger at departementene ikke ble informert før Stortinget ble (Espeli 1999, 279). Møter i statsinstitusjoner skulle ikke møte Stortingets organ uten deltakelse av en statsråd eller en medarbeider (Espeli 1999, 279). Av denne grunn kom innføringen av en forhåndsavklaring av sakens innhold i 1994: «ytre seg overfor Stortinget (...) uten å innhente statsrådets tillatelse på forhånd» (Espeli 1999, 279).

2.3 Viktige lovendringer

En sak som kan tyde på at lobbyvirksomhet og påvirkningsarbeid har kommet på den politiske agendaen er gjennom utvidelsen av korrupsjon i straffeloven. Å utvide straffeloven til at påvirkningshandel er en form for korrupsjon støtter debattens fokus om at den ytterste konsekvens med å ikke ha åpenhet er at det kan foregå korruperte forhandlinger. Offentlighetsloven gjorde det mulig for innsyn i offentlige dokumenter og var starten på åpenhetsdebatten i Norge.

2.3.1 Påvirkningshandel inn i straffeloven

FN sin Generalforsamling vedtok 31.oktober 2003 konvensjonen mot korrupsjon (Hjellum 2007, 9). Norge skrev under og ratifiserte den juni 2006 (Hjellum 2007, 9). Dette medførte at Norge reviderte sin straffelov juni 2003, hvor korrupsjonsbegrepet ble brukt for første gang (Hjellum 2007, 11). Lovendringen la til begrepene korrupsjon, grov korrupsjon og påvirkningshandel i straffeloven (Justis og Beredskapsdepartementet 2002).

Mot bot eller fengsel inntil 3 år straffes den a) for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en tilbørlig fordel for å påvirke utøvelsen av en annens stilling, verv eller utføring av oppdrag, eller b) gir eller tilbyr noen en utilbørlig fordel for å påvirke utøvelsen av en annens stilling, verv eller utføring av oppdrag (Straffeloven §389, 2009).

Lovendringen indikerer at behovet for å utvide korrupsjon begrepet er reelt i Norge og behovet for å straffe korrupsjon på et mer detaljer viser at omfanget har økt.

Europakonvensjonen artikkel 12 definerer påvirkningshandel som følger:

Når en person som tilhører en beslutningstakers politiske parti, familie eller omgangskrets, eller som av andre årsaker er eller hevder å være i stand til å øve påvirkning på beslutningstakeren, utnytter sin stilling ved å kreve, motta eller akseptere et tilbud om en utilbørlig fordel («any undue advantage»). Personen som krever, mottar eller aksepterer fordelene (påvirkningsagenten), gjør seg skyldig i passiv påvirkningshandel. En person som gir eller tilbyr påvirkningsagenten en utilbørlig fordel, gjør seg skyldig i aktiv påvirkningshandel (Justis- og Beredskapsdepartementet 2002, 38).

Denne type atferd ble ikke beskrevet i norsk straffelov før 2003, men proposisjonen inneholdt også diskusjon rundt grensen mellom legitim påvirkningshandel og straffbare påvirkningshandel (Justis og Beredskapsdepartementet 2002, 38-39). I følge Transparency International Norge har Norge en av verdens strengeste korrupsjons lov (2023).

2.3.2 Utvidelse av Offentlighetsloven

Offentlighetsloven handler om at «alle og enhver, og da ikke minst pressen, kan kikke forvaltningen i kortene» (Hove og Bernt 2009, 17). Før 1970 kunne forvaltningen hindre andre i å få innsyn i dokumenter. Grunnen for at en slik offentlighetslov kom på agendaen ble forklart i at «Norge fra tid til annen har blitt klaget over hemmelighetskremmeriet i administrasjonen» (Hove og Bernt 2009, 17). Loven fra 1970 lyder som følger:

Forvaltningens saksdokumenter er offentlige så langt det ikke er gjort unntak i lov eller i medhold av lov. Enhver hos vedkommende forvaltningsorgan kreve å få gjort seg kjent med det offentlige innholdet av dokumenter i en bestemt sak. Det samme gjelder journal og lignende register og møtekart i folkevalgte organer i kommuner og fylkeskommuner. Forvaltningsorganet skal føre journal etter bestemmelsene i arkivloven med forskrifter (Offentlighetsloven, §2, 1970).

I mai 2006 ble den nye offentlighetsloven vedtatt. «Den skal også gjøre det vanskeligere for offentlig forvaltning å gjøre unntak for loven, og den skal styrke rettighetene til de som krever innsyn» (Grindheim 2009, 33). Lovendringen utvider innsynsretten, med utviding i hva som inngår i innsynsretten og unntak (Justiskomiteen 2005-2006, 1).

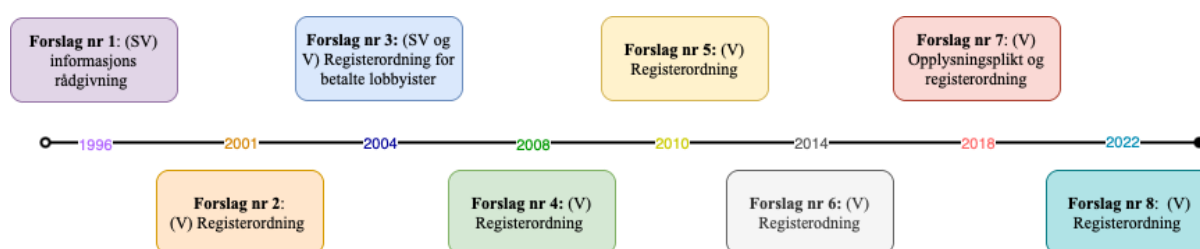
2.4 Lobbyregulerings Debatten i Norge

Til tross for at lobbyvirksomhet skal være en demokratisk rettighet er det ikke lengre ubetydelig hvordan driften foregår (Espeli 1999, 25). Maktutredningen fra 1981 viser til at interesseorganisasjoner har fått større innflytelse på utviklingen av norsk politikk (Hernes 1982, 162). Derimot i 2003 meddelte Makt- og Demokratiutredningen at «omfanget av korporative organer var betydelig redusert» (NOU 2003: 19). Debatten om lobbyregulering i Norge har vært preget av stagnering og lite endring. Det har blitt presentert åtte representant forslag om å innføre regulering og alle er blitt nedstemt, samtidig som det ikke er gjort store endringer i forslagene.

2.4.1 Tidsforløpet av debatten i Stortinget

Kristin Halvorsen fra Sosialistisk Venstreparti la frem et privat lovforslag i 1996 om å «påby kommersielle oppdrags lobbyister og informasjonsrådgivere å opplyse hvem deres oppdragsgivere var» (Espeli 1999, 33). Dette lovforslaget ble avvist av et klart flertall på Stortinget etter liten debatt våren 1997, men var startskuddet på lobbyreguleringsdebatten i Norge. Presidentskapet argumenterte i 1996 at de hadde store vansker å avgrense regelverket slik at presise regler kunne finne sted (Innst. S. Nr 118 1996-1995). Figur 3 viser de ulike forslagene i form av en tidslinje mellom 1996 til 2022.

Figur 3: Tidslinje over de ulike forslagene i perioden 1996-2022

Neste forslag ble lagt frem av Lars Sponheim og Gunnar Kvasheim fra Venstre i 2000, hvor de foreslo «mer åpenhet i stortingskomiteenes arbeid og en registerordning for lobbyvirksomhet i Stortinget» (Dokument nr 8:31 2000-2001). Dette forslaget inneholdt at alle høringer i stortingskomiteene har med organisasjoner, offentlige etater og bedrifter skal være åpne for media og folket (Dokument nr 8:31 2000-2001, 2). Delen av forslaget som innebar en registerordning skulle omhandle alle som oppsøker Stortinget på vegne av interesseorganisasjoner for å påvirke Stortinget (Dokument nr 8:31 2000-2001, 2). Presidentskapet mente at åpne komiteehøringer var nok til å synliggjøre lobbyvirksomhet (Innst. S. Nr 284 2000-2001).

I 2003 la Lars Sponheim, Gunnar Kvasheim og Trine Skei Grande frem forslaget om “registreringsordning for lobbyvirksomhet i Stortinget, i departementene og på Statsministerens kontor” (Dokument nr 8:5 2003-2004). Forslaget innebar en registreringsordning for alle som oppsøker Stortinget på vegne av andre og seg selv for å påvirke Stortinget (Dokument nr 8:5 2003-2004, 2). Ved denne høringen mente presidentskapet at alle hensyn var tatt i forhold til åpenhet på Stortinget (Innst. S. Nr 123 2003-2004).

Ågot Valle og Trine Skei Grande la i 2007 frem forslaget om “registreringsordning om lobbyvirksomhet i Stortinget” (Dokument nr 8:32 2007-2008). Forslaget var todelt, en om anmodning til å utarbeide en registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget, og den andre registreringsordning for de som oppsøker den politiske ledelsen i departementene eller på Statsministerens kontor (Dokument nr 8:32 2007-2008, 2). Denne gang var det Kommunal- og forvaltningskomiteen som nedstemte forslaget fordi de ikke så behovet fordi det ville få uheldige konsekvenser som ressurskrevende (Innst. S. Nr 21 2007-2008).

Igjen i 2009 la Trine Skei Grande la frem forslaget om “innføre en registreringsordning for lobbyvirksomhet i Stortinget, i departementene og på Statsministerens kontor” (Dokument 8:14 S 2009-2010). Dette forslaget inneholdt akkurat samme som forslagene som for ett år siden. Også i 2013 la Abid Raja, Terje Breivik og Pål Farstad la frem forslaget “om innføring av lobbyregister” (Dokument 8:4 S 2013-2014). Og igjen i 2017 var ordlyden og forslagene like da Jon Gunnes og Carl-Erik Grimstad la frem forslaget “innføring av lobbyregister” (Dokument 8:26 S 2017-2018). Presidentskapet sine motargumenter disse årene var at Stortinget er åpent nok (Innst.179 S 2009-2010) og tungvint og unødvendig (Innst 145 S 2013-2014).

I 2022 kom forslaget igjen frem fra Ingvild Wethrus Thorsvik, Grunde Almeland, Alferd Jens Bjørlo og Guri Melby om «innføring av lobbyregister» (Dokument 8:165 S 2021-2022). Denne gang var innholdet ganske likt, men ordlyden forandret. De har også lagt til at “modellen må ivareta personvernet til de besøkende og sørge for at privatpersoner kan unntas registrering” (Dokument 8:165 S 2021-2022, 2). Ved denne høringen ble motargumentene til Presidentskapet at møter vil flyttes ut av Stortinget, og dermed vil ikke PR-byråer bli fanget opp i et slikt register (Innst 336 S 2021-2022).

Tabell 3 viser reguleringsforslagene gjennom årene med hovedargumenter for og imot, se vedlegg 4 for utdypende sitat fra debatten.

Tabell 2: *Reguleringsforslag på Stortinget*

Årstall	Parti	Forslaget	Hovedargumentet for SV/V	Hovedargument imot Presidentskapet
1995-1996	SV	Lobbyister informere om oppdragsgivere	Opplysninger om hvilke organisasjoner etc. har betalt tjenester ²	Vanskelig å avgrense regelverk. Legitim del av demokratiet. ³
2000-2001	V	Registerordning	Politikk må være lett tilgjengelig og åpen. Offentlige dokumenter via nett. ⁴	Åpne komitehøringer vil bidra til synliggjøring av lobbyvirksomhet. ⁵
2003-2004	SV og V	Registerordning for betalte lobbyister	Borgere må lett kunne vite hva som skjer på Stortinget. ⁶	Alle hensyn er tatt. ⁷
2007-2008	V	Registerordning	Borgere må lett kunne vite hva som skjer på Stortinget. ⁸	Ser ikke behovet, kan få uheldige konsekvenser. ⁹
2009-2010	V	Registerordning	Økt åpenhet, bedre innsyn for borgere. ¹⁰	Det er allerede åpent nok. ¹¹
2013-2014	V	Registerordning	Økt åpenhet, bedre innsyn for borgere. ¹²	Tungvint og unødvendig. ¹³
2017-2018	V	Opplysningsplikt og registerordning	Borge bedre innsikt i maktforhold og hvem som påvirker. ¹⁴	Slutter seg til tidligere konklusjoner. ¹⁵
2021-2022	V	Registerordning	Borgere og media skal ha innsyn i hvordan folkevalgte fatter beslutninger. ¹⁶	Kan medføre besøk flyttes ut av Stortinget og vil ikke fange opp PR-rådgivning. ¹⁷

² Dokument 8/113 (1995-1996)

³ Innst. S. Nr 118 (1995-1996)

⁴ Dokument nr 8:31 (2000-2001)

⁵ Innst. S. Nr 284 (2000-2001)

⁶ Dokument nr 8:5 (2003-2004)

⁷ Innst. S. Nr 123 (2003-2004)

⁸ Dokument br 8:31 (2007-2008)

⁹ Innst. S. Nr 21 (2007-2008)

¹⁰ Dokuemnt 8:14 S (2009-2010)

¹¹ Innst.179 S (2009-2010)

¹² Dokument 8:4 S (2013-2014)

¹³ Innst. 145 S (2013-2014)

¹⁴ Dokument 8:26 S (2017-2018)

¹⁵ Innst. 71 S (2017-2018)

¹⁶ Dokument 8:165 S (2021-2022)

¹⁷ Innst. 336 S (2021-2022)

2.5 Norden

Det finnes ulike faktorer som gjør at Norden er unik, spesielt i forholdt til offentlig politikk. Den nordiske politiske modellen oppsto på 30-tallet hvor demokratiet sto på spill og da ble Skandinavia et bevis på optimisme og viste at det parlamentariske demokratiet kunne overleve (Hilson 2008, 25). En viktig faktor som gjør Norden unik er samfunnsmodellen. Den nordiske samfunnsmodellen klarer å kombinere markedsøkonomiens produksjonsevne og en sterk velferdsstat (Samak 1991, 4). Hovedpilarene i den nordiske modellen er trepartssamarbeidet, velferdsstaten og økonomisk styring (Døvik et.al 2014, 18). Motsetningen til den unike samfunnsmodellen i Norden er den liberale tradisjonen som fungerer slik at alt vil ha best mulig resultat om det i størst mulig grad blir overlatt til seg selv (Ervik 2012, 29). Trepartssamarbeidet i Norge er samarbeidet mellom organisasjoner for arbeidertakere og arbeidsgiver, og staten. Dette er sterkt knyttet til delen av korporatismen hvor organiserte interesser er systematiske.

Den nordiske styringsformen, parlamentarisme, inneholder for det meste mindretallsregjeringer, men det har vært en del ettpartisregjeringer også (Rasch 2020, 154). I perioden 1996 til 2023 har det vært flertall i ettpartiregjering, mindretall i ettpartiregjering, mindretall i koalisjonsregjering og flertalls- i koalisjonsregjering. I Norge og resten av Norden kjemper flere partier om å få oppslutning ved valg, så derfor havner de under flere partisystemer. I denne sammenheng blir fem partimodellen ofte blitt tatt i bruk, det er fordi partiene som inngår i denne modellen inneholder eller dekker komponentene: bondeparti, konservatisme, sosialdemokrati, kommunisme og liberalisme (Heidar 2008, 96). Status på dette i dag, i Norge først og fremst, er litt annerledes, etter oppstandelsen til Frp og MDG. At det fra 1970 til 2005 har kommet to nye partier på banen i norsk politikk mener Knut Heidar (2008, 49) ikke er nok til å kalle en fragmentering av partisystemet.

Elin Allern, Jo Saglie og Øyvind Østerud har kartlagt fire problemstillinger det norske partisystemet står ovenfor: svak regulering av partifinanser og lobbyisme, profesjonalisering, spenning mellom media og politiske logikken og til slutt hvor lett det er å oppstå nye partier (2019, 22-25). Norge sett i et internasjonalt perspektiv er det imidlertid sterk stabilitet i de grunnleggende strukturene i norsk partipolitikk (Allern, Saglie og Østerud 2019, 22). I motsetning til mange andre land har vi mye mindre endringer på reformforslag og stabile spilleregler (Allern, Saglie og Østerud 2019, 22). De finner at det er relativt svake formelle regulering i norsk politikk. «Selv om om partiene har måtte finne seg i økt innsyn til gjengjeld

for partistøtte, er reguleringen av partienes finanser ikke av de strengeste og det finnes intet lobbyregister i norsk politikk» (Allern, Saglie og Østerud 2019, 23). Profesjonaliseringen går ut på fremveksten av antall rådgivere politikere har. Spenningen mellom media og politisk logikk handler om hvordan de politiske partiene fremviser saker i media, som kan føre til legitimitetsproblemer for det politiske system.

Tabellen under viser beliggenheten til partiene på høyre/venstre akse og har tatt utgangspunkt i The Comparative Manifesto Program av et gjennomsnitt i tidsrommet 1993-2001. Dersom parti ligger helt til venstre er scoren -100 og helt til høyre er +100 (Grindheim, Heidar og Strøm 2020, 75). Tabell 4 gir en oversikt over de ulike partiene og regjeringsdannelser.

Tabell 3: *Partier, skillelinjer og plassering langs høyre/venstre akse i norsk politikk* (Grindheim, Heidar og Strøm 2020, 75).

	Type	Dannet	Konfliktlinje	% Velger Støtte i 2017	Skårere på H/V-aksen	Deltakelse i regjering etter 1945
<i>AP</i>	Sosial-demokratisk	1887	Eier - Arbeider	27,4	-25,3	Ledet 13 inkl 1 koalisjon
<i>H</i>	Konservativt	1884	Sentrum-Periferi	25,0	9,3	Ledet 4 + deltatt i 1 koalisjon
<i>FrP</i>	Liberal-konservativt	1973	Eier - Arbeider	15,0	30,3	Deltatt i 1 koalisjoner
<i>Sp</i>	Agrarparti	1920	By - Land	10,3	-17,8	Ledet 1 + deltatt i 5 koalisjoner
<i>Sv</i>	Sosialistisk	1975	NATO medlemskap	6,0	-33,9	Deltatt i 1 koalisjoner
<i>V</i>	Liberal	1884	Sentrum - Periferi	4,4	-10,2	Deltatt i 6 koalisjoner
<i>Krf</i>	Kristen-demokratisk	1933	Kirke - stat	4,2	-7	Ledet 3 + deltatt i 5 koalisjoner
<i>MDG</i>	Miljø/grønt	1988	Miljø	3,2	-	-
<i>Rødt</i>	Kommunistisk	2007	Eier - Arbeider	2,4	-	-

Tradisjonelt sett har venstresiden mer tillit til statlig regulering, mens høyresiden til markedet (Østerud 2014, 168). «Velgere har visse forventninger til et parti om hva det bør stå for i enkeltsaker ut fra partiets plassering på V/H-aksen» (Bay og Hellevik 2022, 3). Forkjemperne for lobbyregulering legger i åpenhets argumentet at åpenhet vil gi folk innsikt i hva som foregår når en stortingspolitiker blir påvirket i en sak. Åpenhet kan gjøre det politiske systemet mer legitimt, fordi borgere har høy tillit. Samtidig er det tilliten som gjør at åpenhet ikke er nødvendig i et land som Norge. Hvert valg blir politikere nødt til å fornye sin tillit til borgerne. Ansvarliggjøring av politikerne kan øke ved å gjøre lobbyaktivitet offentlig (Chari et.al 2010, 6). Motstander argumentet er at regulering vil medføre vanskeligheter for borgerne å nå frem til politikerne, at det er de største private byråene med mest ressurser som vil nå frem. Chari (2010) hevder at regulering kan medføre en barriere mellom folket og politikerne. Ainsworth (1993) argumentere for at kunnskapsbehovet må dermed økes for å kunne nå frem til politikere for å påvirke og vil tape mot store selskaper om kampen om oppmerksomheten.

3. Er Lobbyregulering mulig å få på den politiske agendaen?

For å kunne oppnå nyskapende forskning, må det basere seg på tidligere arbeid. Det er tidligere forskning som legger grunnmuren for det som kommer etter. Derfor er det viktig å anerkjenne hva som er blitt gjort tidligere. Dette kapitlet skal derfor være en litteraturgjennomgang og plassere denne oppgaven i kontekst av litteraturen og dermed vise hva jeg har gjort nye funn på. Det finnes en bred internasjonal litteratur om lobbyforskrifter fordi reguleringen av lobbyen er mer iverksatt andre steder enn Norden. Av den grunn er det sett på hva litteraturen sier om lobbyreguleringsdebatten i Norden. Med bakgrunn i at denne oppgaven ser på hvorfor det ikke er innført lobbyregulering i Norge er det undersøkt hva litteraturen sier om å få denne form for regulering på agendaen. Men først skal det beskrives hvordan denne litteraturen ble funnet.

3.1 Litteraturanalyse

For å utføre en litteraturgjennomgang er det viktig at den blir oppsummerende og konkluderende (Knopf 2006, 127). Når litteratursøket skal starte er det naturlig å se til problemstillingen. Der vektlegges konseptene: lobbyvirksomhet, regulering, politikkutforming, lobbyvirksomhet i Norge, Stortinget. Derfor ble disse naturlige første søkeord. I første omgang ble det et norskspråklig litteratursøk, fordi det var relevant for konteksten og fokuset i oppgaven. Dette viste seg å ikke være nok, for to grunner. En fordi det ikke er nok forskningsfokus på hvorfor denne reguleringen ikke når frem i Norge, men også fordi det er viktig å se til internasjonal litteratur for å identifisere debatten i utlandet og hva som kan tas med til den norske debatten. Søkene ble utført i digitale søkemotorene Oria, Web of Science og Google Scholar. Artikkene som ble identifisert som relevant er de dette kapitlet baserer seg på. Utvelgelsen ble gjort for det meste gjennom snøballmetode, hvor en kilde henviser deg til en kilde de har brukt etc (Salajan et.al 2020, 455).

3.1.1 Tidligere fokus

En tidligere masteroppgave fra 2012 gjennomførte en lignende studie på hvorfor Stortinget har avvist lobbyregulering (Ervik 2012). Ervik så på dette med ideologiske konflikter som forklaring på hvorfor stortingspolitikere ikke ønsker å innføre regulering. Dette er en hensiktsmessig vinkel å ta på problematikken dersom det var et klart skille mellom at de

liberale siden vil innføre mer åpenhet, mens offentliggjørings konflikten, vil være barriere for folket (Ervik 2012). Det som er problematisk med denne innfallsvinkelen er at de to partiene som står som forkjempere av regulering av lobbyvirksomheten er på hver sin side av venstre- og høyreaksen. Venstre og SV er to koalisjonspartier i hver sin koalisjon. For enkeltheten skyld ville det være å si at venstresiden støtter regulering og høyresiden ikke gjør det, men det gjør det ikke i norsk kontekst. Det at det norske fem partisystemet og partienes ideologiske skillelinjer har årsakssammenheng med holdning til regulering av lobbyvirksomhet har flere sider. Som det har vært inne på tidligere har de ulike partiene forskjellige grunnlag for hvor de har støtte. Eksempelvis Senterpartiet med støtte i distriktene, Krf av religiøse og AP i arbeidere, Høyre private næringsdrivende (Berglund 2020, 92-93). Dette stammer fra de eldre konfliktene i norsk politikk. I nyere tid har parti kommet frem med grunnlag i klima og MDG for eksempel. Disse konfliktlinjene kommer ikke tydelig frem i debatten om regulering av lobbyvirksomhet. Ervik sier at det er ideologisk sett viktig for SV og Venstre med regulering. Ervik konkluderer med at de ideologiske skillene hjelper å forklare motstanden mot regulering, men ikke er nok til å forstå hvorfor reguleringsforslagene er blitt nedstemt (2012).

3.2 Eksemplifisering av lobbyregulering

Tall fra 2009 viser at 9 av 40 demokratiske stater, hvor EU medlemsland går innunder EU, har innført lobby regulering (Chari, Hogan og Murphy 2009, 5-6). KS rapporten i 2022 om åpenhets register i kommunene viser til at OECD landene i 2021 hadde 24 av 38 land innført institusjonelle ordninger for lobbyregulering (Lund & Co 2022, 41). Chari, Hogan og Murphy (2009, 7) sine observasjoner sier at «avanserte industrielle demokratier som har lobby forskrifter er relativ sjelden». I USA har saken om regulering av lobbyen vært på dagsorden siden borgerkrigen, både på stats og føderalt nivå (Hogan, Murphy og Chari 2008, 131). I 1865 implementerte statene lobbyregulering, mens på føderalt nivå ble det ikke innført før i 1946 (Hogan, Murphy og Chari 2008, 131). Men i en rapport i 1991 kom det frem at mindre enn 4000 av de faktiske 13 500 personene som var registrert som lobbyist, som medførte the Lobby Disclosures Act i 1995 som skulle inkludere flere lobbyister (Hogan, Murphy og Chari 2008, 132). En bekymring angående lobbyvirksomhet er mangel på åpenhet (Hogan, Murphy og Chari 2008, 127). I den Europeiske Union er det mange interessegrupper og omkring 15 000 lobbyister, dette medførte bekymring om hvorvidt alle fikk lik tilgang til politikerne (Hogan, Murphy og Chari 2008, 132). Dermed i 1996 innførte EU Parlamentet lobbyregister (Hogan, Murphy og Chari 2008, 132). Halvparten av OECD-land har former for regler av lobbyisme,

EU og seks EU-medlemsland har en form for lobbyregister (Korkea-aho 2021, 356). Antallet profesjonelle lobbyister har eksplodert i EU og dette skaper ringvirkning til medlemslandene, samt Norge på grunn av EØS (Gabrielsen 1999, 219). Tabell 5 viser at 21 land i Europa som ikke har innført rammeverk for åpenhet, 7 lan inkludert EU Kommisjonen har valgfritt å registrere, mens 23 land inkludert EU parlamentet har innført institusjonelt rammeverk.

Tabell 4: *Oversikt over institusjonelt rammeverk for åpenhet i Europa*

Land som ikke har innført institusjonelt rammeverk for åpenhet	Valgfritt å registrere	Land som har innført en form for institusjonelt rammeverk for åpenhet
Norge	Tyskland	Nederland
Sverige	Frankrike	Luxemburg
Finland	Danmark	Latvia
Belgia	Tsjekkia	Italia
Portugal	Kroatia	Ungarn
Slovakia	Spania	Romania
Sveits	EUs Kommisjon	Litauen
Bulgaria		Estland
Kypros		Hellas
Hellas		Irland
Malta		Polen
Katalonia		Slovenia
Ukraina		UK
Liechtenstein		Skottland
Moldova		Østerrike
Albania		Georgia
Andorra		Serbia
Bosnia-Herzegovina		Malta
Kosovo		Montenegro
Hviterussland		Nord Makedonia
Russland		EU Parliament
		(Island)
		(San Marino)

Når EU skal se til en eksisterende lobbyforskrift i utarbeidelse av sin egen forskrift konkluderer Gert Tinggaard Svendsen at det systemet i praksis vil fungere best for regulering er det amerikanske systemet (2011, 133, 140). EU bør ta inspirasjon fra USA med tre regler: (1) alle lobbygrupper registrer seg, (2) alle lobbygrupper skal offentlig rapportere sin virksomhet til myndighetene hver 6 måned og (3) alle lobbygrupper må ilegges sanksjoner dersom definerte regler for “god oppførsel” brytes (2011, 140). Her er det viktig å påpeke at Svendsen sitt arbeid ble utarbeidet før EU iverksatte i alle sine institusjoner fra 2014. Derfor kan vi se videre på hvordan den ordningen fungerer.

Inter Institutional Agreement av 2014 sier at alle organisasjoner som ønsker å påvirke beslutningstaking i EU institusjoner må registrere seg i The Transparency Register. Dette åpenhets registeret skal gi borgerens mulighet til å se hvilke interesser som er representert på Unionsnivå og på hvilken sin vegne (Fyhr 2021). Debatten om reformen EU åpenhets register har i ettertid vært til diskusjon. Dersom slike register blir for rigide vil det oppstå utilsiktede konsekvenser (Fyhr 2021, 201). En standard bekymring ved slike registre er små selskaper i sammenheng med kravene til registeret (Fyhr 2021, 201). Det vil si små og store aktører i samme situasjon under samme administrative «byrden ved registrering» (Fyhr 2021, 201). Dette løste EU gjennom at «representanter fra små interesser oppfyller registreringskravet dersom deres paraplyorganisasjoner er registrert i registeret» (Fyhr 2021, 201). At små aktørers tilgang til EU blir vanskelig av byråkrati, vil ikke bidra til åpenhet, derfor blir dette sett på som en positiv ordning (Fyhr 2021, 201).

Sammenlikning av det regulatoriske rammeverket for lobbyisme i EU og USA blir det oppdaget at begge regelverkene anerkjenner advokater som en lobbyist og at “policy-aktiviteter som tilbys i advokatfirmaer som lobbyvirksomhet” (Korkea-aho 2022, 585). Advokatfirmaer må derfor registrere seg, bortsett fra når det faller under området av unntaket for juridisk rådgivning, som er formulert snevert i USA og bredere i EU (2022, 585). Hvorfor skiller ulike land hvorvidt advokater går under som lobbyist eller ikke. For å forstå skille mellom dem er det hensiktsmessig å definere de hver for seg. En advokat gir juridiske råd på vegne av klienter, som kan være et individ eller en gruppe/firma. En lobbyist er ofte spesialisert på et område hvor de blir betalt for å påvirke politikere.

3.3 Den Nordiske debatten

Debatten om å regulere lobbyvirksomhet har også preget Norden. Debatten i Danmark endte med at politikerne i Folketinget argumenterte med at det ikke var nødvendig med regulering, på bakgrunn av at den politiske debatten ble betraktet som åpen og fri (Rechtman 1998, 585). I Sverige har debatten hos de politiske partiene vært ganske lik, men demokratiutredningen fra 90-tallet konkluderer med at “ved å registrere lobbyister risikerer at terskelen for å oppsøke politikere vil bli høyere, og at politikerne i ytterste konsekvens kunne ende opp med å høre på kun de registrerte lobbyistene” (SOU 1990: 44). Den svenske maktutredningen konkluderer med at innbyggere må ha bedre mulighet til å påvirke og delta i politikken (1990). Ser vi på de to maktutredningene som er gjennomført i Norge, ser vi klart hvordan utviklingen har skjedd. I utredningen fra 1972 understrekes organisasjonens makt, men i 2003 utredningen er dette betydelig redusert (NOU 2003:19, 60). Utredningen viser til hvordan LO og NHO har fått stor konkurranse fra andre organisasjoner (NOU 2003:19, 60). Debatten i Island er mer nylig enn de andre landene, men er preget av at grunnloven deres sier at møter mellom representanter og lobbyister skal bli registrert, men ikke åpent for offentligheten (Korkea-aho 2021, 374). Selv om det aldri har vært en formell lobby register i Finland, har lobbyister valgfritt registret seg gjennom ProCom etablert i 2014 (Korkea-aho 2021, 376).

Helgesson og Falasca (2017) studerte medieinnrammingen av lobbyvirksomhetens rolle i en periode på 10 år i Sverige. Deres analyse viser at mediedekningen av lobbyvirksomhet har økt og blitt mer intens (Helgesson og Falasca 2017, 287). Men dette indikerte ikke en nyansert innramming, men at det var negativ innramming av lobbyvirksomhet med 50% prosent (Helgesson og Falasca 2017, 287). De fant også at lobbyvirksomhet har et stort individuelt fokus på politikere og lobbyist, som utgjør et smalt perspektiv (Helgesson og Falasca 2017, 287).

3.3.1 Norge

Da Stein Rokkan skulle studere det politiske landskapet i Norge på 60-tallet utviklet han det kjente sitatet “stemmer teller, men ressurser avgjør” (1987). Bakgrunnen for sitatet lå i at Rokkan så at de var to kanaler for å påvirke offentlige beslutninger, den ene var den territoriell kanal, som er valgkanalen, så var den andre den funksjonell eller korporative kanalen, hvor interesseorganisasjoner deltar (1987). Sitatet til Rokkan går ut på at det har skjedd et maktskifte fra valgkanalen til at det er interessegruppene som sitter med den største påvirkningsmakten.

Etter Rokkan presenterte dette skjedde det et skifte i å rette fokuset mot interessegrupper i stedet for Stortinget og de politiske apparatene (Nordby 2004). Å delta i den korporative kanal medfører at man kan påvirke innholdet i politikken, men forpliktelser kommer også med disse beslutningene (Christiansen et.al 2021, 131). Lijphart (2012) forklarer at korporatisme har to forskjellige konseptualiserte meninger, en hvor interessegrupper er organisert som nasjonal, hierarkisk, spesialiserte monopolistiske topp organisasjoner og den andre som inkorporasjon av interessegrupper i politikktutforming prosessen.

I Norge er den mest omfattende studien på lobbyvirksomhet blitt gjennomført av Harald Espeli (1999). Han ville se nærmere på hvordan lobbyvirksomhet skiller seg fra andre «kontakt- og aktivitetsformer» som forsøker å påvirke politikere, samt lobbyvirksomhet over tid på Stortinget, hvorvidt norske politikere blir påvirket av lobbyen og regulering av lobbyen. Denne studien handler om betydningen om omfanget av lobbyvirksomhet i norsk kontekst, regulering var ikke hovedtema. Regulering av lobbyen kommer Espeli som et forslag i konklusjonen. Det tiltaket han presenterer er åpne høringer. Espeli konkluderer sin studie med to hovedforklaringer på hvorfor det har vært så lite oppmerksomhet om lobbyvirksomhet på Stortinget. En av dem er at Norge har vært et «lite og relativt oversiktlig samfunn» som har vært delvis preget av «puritansk politisks/administrativ kultur hvor smøring, korrupsjon eller andre tvilsomme påvirkningsmuligheter ikke har plass i statsapparatet» (Espeli 1999, 291). Den andre forklaringen legger Espeli til de «korporative elementene i det norske styringssystemet». Det har vært lite offentlighet rundt korporativ samhandling på samme tid som forskjellen mellom politiske og administrative beslutningstakere er blitt mindre tydelig (Espeli 1999, 292). Espeli (1999, 224) legger til grunn av det har foregått en økning i omfanget av lobbyvirksomhet på Stortinget, betydelig mellom 1977-1995. Grunnlaget han viser til er at den årlige og vanlige kontakten med partigrupper på Stortinget økte fra 17-19% i 1982 til 30-40% i 1992 (Norsk samfunnsvitenskapelig Datatjeneste Organisasjonsarkiv i Espeli 1999, 224).

Greco sin evaluerings rapport av Norge (2020) mener at den tradisjonelle korrupsjonen som bestikkelser ikke forekommer i Norge, men at utfordring Norge har er tette forbindelser interessekonflikter, spesielt i kommunal sektor (Greco 2020, 58). De mener Norge bør innføre:

1. Regler/prinsipper og veiledning om hvordan personer som betrodd tippederfunksjoner, engasjerer seg i kontakt med lobbyist og andre tredjeparter som søker å påvirke myndighetenes prosesser og beslutninger

2. (øke) åpenhet om formålet med å slikte kontakter (formelt og uformelt), for eks identiteten til personen(e) som (eller på deres vegne) møtet(e) fant sted, og de spesifikke temaene for diskusjonen
(Greco 2020, 58).

3.3.2 Økende pluralisme og minkende korporatisme

En studie som setter et komparativt lys på hvordan den norske og danske interessegrupper har forholdt seg til nedgangen av korporatisme og gjenreisningen til parlamentet. Her blir forandringer som påvirker de strategiske betingelsene hvor interessegrupper søker påvirkning i offentlig politikk presentert (Rommetvedt mfl 2012, 476). Hvor (1) deltakelsen til interessegrupper i korporatistisk politikk forberedt i komiteer har hatt nedgang siden 80-tallet og politiske beslutninger blir i dag ikke tatt i korporatistiske komiteer (2012, 477). (2) I perioden som blir analysert (1980-2005), har det norske Storting og danske Folketing blitt mer mektig (2012, 477). Interesseorganisasjoner i både Norge og Danmark må i større grad nå enn før konkurrere om å få politisk innflytelse (2012, 477). Regjeringene inviterer ikke lengre korporatistiske komiteer på samme måte som før, derfor må interessegrupper tilpasse seg det ny politiske landskapet, de må være mer proaktive og sette fokuset direkte hos politikerne, mer enn før (2012, 477). Studien konkluderer med at det har skjedd et skifte fra institusjonalisert korporatistisk politikkutforming til et pluralistisk politikkutformings mønster, hvor lobbyen må konkurrere (2012, 477).

På et tidligere tidspunkt ble det gjennomført en studie om forholdet mellom interesseorganisasjoner og statlige aktører, hvorvidt de var mer institusjonalisert på 90-tallet i forholdet til på 70-tallet, i norsk og dansk kontekst (Christiansen og Rommetvedt 1999, 216). De fant at den stigende partikonkurransen, medias oppmerksomhet, kravet fra offentligheten om handling som et svar på "politiske problemer, og hastigheten på politikkutforming i dag er mindre forenlig med eksistensen av sterke institusjonaliserte relasjoner med interesseorganisasjoner sammenlignet med forholdene i politikkutforming for 20 år siden" (1999, 216).

Direnc Kanol (2014) argumenterte for i sin artikkel at det er et kausalt forhold mellom type interesserepresentasjon system i et land og oppfatningen av korrupsjon. I motsetning til pluralisme holder korporatisme antall interessegrupper og lobbyister som skal påvirke lavest

mulig og er vanligvis kjente av offentligheten (Kanol 2015, 243). I et pluralistisk system er antallet mye større og kan være hvem som helst (Kanol 2015, 243). Kanol fant at korporatistiske systemer er mindre sannsynlig å bli oppfattet som korruperte i motsetning til pluralistiske systemer (2015, 248). Grunnen for dette mener Kanol ligger i at interessegruppene er begrenset i antall og er mer synlig i korporatistiske systemer, og derfor lettere for å ta ansvar (2015, 248). Mens i pluralistiske systemer er det mange flere antall interessegrupper å forholde seg til og mye mindre åpenhet (2015, 248). Kanol hevder også at lobbyregulering “vil neppe” utgjøre en forskjell i pluralistiske systemer, fordi interessegrupper er her alltid konstant mellom regjeringer (2015, 248).

3.4 Regulering av lobbyvirksomhet på agendaen

I land som ikke er regulert, som India og Brazil, ønsker å Pereira og Nakray å sammenligne de regulatoriske rammeverks forslagene og debatten. Brazil er kommet lengre i debatten enn i India, på grunn av institusjonaliserings presset i staten, mens i India er debatten mer «fragmentert med lite samspill blant interessegruppene, fordi lobby er assosiert med korrupsjon» (2021, 74). Deres teoretiske lense med et pluralistisk og elite makt perspektiv gjør at «lobbyregulering kan bidra til å forstå begrunnelsen for lobbyregulering i andre politiske kontekster» (2021, 90). De påpeker at studien viser hvordan regulering av lobby vil differensierer i ulike politiske landskap, alle politiske system har egne særegenheter og reguleringen vil aldri passe likt hos alle (2021, 90). Poenget med å ta med denne studien er å vise at når det kommer til lobbyregulering finnes det ikke en oppskrift som passer alle.

En studie utført av Adriana Bunea (2018) undersøkte interesse aktørers syn på EU sitt reguleringsregime som legitim, effektiv og bærekraftig. Det er en antagelse at EU sitt reguleringsregime av lobbyen er ineffektiv i reduksjonen av informasjonsgapet mellom overnasjonal lobbying, offentligheten og interessegrupper (Buena 2018, 400). Dette bidrar til forståelsen av utfordringene rundt å regulere EU lobbying (Buena 2018, 401). Buena legger frem tre utfordringer, en hvor informasjonsgapet mellom offentligheten og interessegrupper vil bli vanskelig å definere (Buena 2018, 401). Dette betyr at offentligheten i EU er for mangfoldig for å identifisere hvilke typer informasjon skal hvor (Buena 2018, 401). Utfordringen med dette er at «den grunnleggende for målrettet åpenhet er allmenhetens interesse» (2018, 401). Den andre utfordringen er at Innbyggerne i EU verdsetter ikke informasjonen likt, de oppfører seg forskjellig fordi de har «forskjellige insentiver til å maksimere individuelle valg av

produkter/tjenester samtidig som de unngår kostnadene forbundet med å ignorere informasjon» (2018, 401). Siste utfordring er at på et suboptimalt valg er det å bruke «frivillig tilnærming til målrettet åpenhet» fordi forskning tilsier at straff styrker viktige elementer i åpenhet systemer som funker (2018, 401).

Ut ifra disse funnene nevner Buena to politiske konsekvenser, en som går ut på at det først må utarbeide kvaliteten på informasjonen som skal offentliggjøres for å opprettholde effektiviteten, som også vil bidra til EUs demokratiske overskudd (2018, 401). Den andre konsekvensen hun ser er at EU kan ta inspirasjon til Lobbying Disclosure Act 1995 med bakgrunn i hvor pressende legitimitet og demokratisk ansvarlighet spørsmål er (2018, 401). Utfordringen om informasjonsflyt som Buena (2018) snakker om kan sammenlignes med hvordan informasjon sprer seg forskjellig innad i land også, i Norge eksempelvis i de ulike fylke- og kommunene. Eksempelvis hvordan blir informasjonen beskrevet i Oslo at en lobbyist snakker med en politiker, i forhold til hvordan det blir fremstilt i Finnmark. Samtidig er medlemslandene i EU mer forskjellig enn hva fylkene i Norge kan være, men til en vis grad er det sammenlignbart.

3.4.1 Politisk skandale som iverksettelses verktøy for lobby forskrifter

En komparativ analyse av prosessen mot lobbyregulering i Tsjekkia og Polen viser at støtten til lobbyregulering er stor, men det er liten interesse for å faktisk iverksette tiltak (Vargovcikova 2017). Agendasettingsfasen av utformingen av lobbyforskrifter referer til politiske skandaler og beslutningstakernes komplekse oppfatning av lobbyen (Vargovcikova 2017, 269). Forhandlingene over hvordan lobbyforskriften skal se ut skjer ikke mellom det offentlige på en side og private på en, det er heller at de kommer sammen på de ulike forslagene (2017, 269). Analysen til Vargovcikova viser også at det at hvorvidt regulering ble vedtatt i Polen eller Tsjekkia kan ha grunnlag i politisk mulighet, fremfor hvordan oppfatningen av lobby er i ulike land (2017, 269). Som vi ser i at Polen og Tsjekkia har forskjellige resultater av til tross for å ha relativt like politiske prosesser (2017, 269).

Michele Crepez (2017) gjennomførte en studie av å forklare «introduksjonen av lobby lovverket i EU og OECD medlems land fra 1995 til 2014». Hvor det ses på variabler i forhold til ekstern promotering av internasjonale organisasjoner, korporatisme og lobby skandaler.

Analysen lukker et gap i litteraturen angående introduksjonen av lobbyregulering i et globalt komparativt perspektiv. Analysen betrakter effekter politisk agendasetting har på lobby lovverk og at politiske korrupsjons skandaler ikke oppmuntrer iverksetting av lobby lover (2017, 248). Skandaler i seg selv påvirker ikke lovene, men de påvirker presentasjon av forslag i parlamenter. Det systematiske avslaget av forslag hevder Crepez kan forklares i tre faktorer: (1) i samsvar med teori om beslutningstaking, «kan forslag bli beseiret av institusjonelle vetoaktører som har makt til å forhindre endringer i status quo». (2) I Crepez datasett finner hen ikke bevis for at det er skille i statlige lovforslag eller private medlemsforslag. (3) «Presentasjon av lovforslag for å regulere lobbyvirksomhet er (..) en retorisk øvelse etterfulgt av lite avgjørende handling», dette kan belyse hvorfor så få politiske systemer har lobbyforskrifter, selv om de har opplevd en skandale» (2017, 249).

Belyser disse studiene at dersom Norge skal innføre en slik forskrift må det skjedd en utløsende faktor, en politisk skandale? Studien til Crepez viser at en politisk skandale ikke vil påvirke lovforslag direkte, men hvordan lovforslagene blir presentert. Det er nettopp i denne presentasjonsfasen at lobbyregulering ikke kommer videre i norsk kontekst. Vil dette si at en ekstern situasjon kan påvirke hvorvidt et forslag når lengre frem. Hovedproblemet med lobbyregulering i Norge er at det aldri når lengre enn agendasetting fasen i politikktutforming. Derfor må det skje noe på utsiden av Stortinget før neste representantforslag om lobbyregister blir tatt opp. Kan økende media oppmerksomhet bidra eller må det så lang som en korrupsjonssak mellom en lobbyist og politiker til?

3.4.2 Agendasetting

Ved å se på studier som har brukt samme rammeverk som denne oppgaven vil bidra til å gi kunnskap om hvordan anvende rammeverket, men også hva som ikke burde gjøres. Michael Lipson (2007) ønsker gjennom «Garbage can modellen» eller søppelbøtte modellen av agendasetting å forklare hvordan fredsbevaring kom på agendaen i FNs sikkerhetsråd. Ved å bruke Kingdons videreføring av Garbage can modellen vil Lipson forklare forandringer i fredsbevaring som et resultat av policy-entreprenører koble sammen en løsning – fredsbevaring, til et problem – intrastatlige konflikter, i konteksten av et policy vindu utviklet av slutten på den Kalde Krigen. Lipson hevder at fremtidige reformer vil mest sannsynlig

mislykkes dersom det er fravær av et policy vindu, passende problem og løsning tilgjengelig for kobling, eller en passende policy-entreprenør (2007, 93). En policy-entreprenør vil bli frustrert uten et policy vindu og et policy vindu kan skli forbi dersom ingen griper muligheten (2007, 93).

Gary Mucciaroni (1992) artikkel utfordrer Kingdon sin søppelbøtte modell ved «å gi fullt tilfredstillende forklaring på hvorfor noen problemer blir alvorlig vurdert av myndighetene, men andre ikke gjør det». Mucciaroni viser til flere kilder som beviser at hvor ubestemt modellen er og hvordan problemene med modellen kan ordnes opp i (1992, 459). Hovedargumentet er at søppel bøtte modellen skildrer agendasettings prosessen for ubestemt. Bakgrunnen for denne ubestemtheten setter Mucciaroni opp i tre kilder: (1) modellens har for høyt nivå av generalisering, (2) har et utelukkende fokus på situasjons- eller tidsmessig analysenivå, på samme tid som strukturelle faktorer neglisjeres, og (3) den vektlegger mer problemer, løsninger og politikk uavhengig enn i sammenkoblingen av dem (1992, 482). Mucciaroni foreslår en korrigerende av modellen, fordi den har fortsatt sine styrker, og korrigeringene han nevner er blant annet at modellen bør brukes som et generelt rammeverk, og et utgangspunkt for å utvikle mellomnivåer som kan dukke opp (1992, 482). Også bør det situasjonelle analysenivået suppleres med fokus på strukturelle faktorer, og som innebærer å se på beslutningsprosessers former og organisasjonsstrukturer, og hvordan de begrenser eller legger til rette for problemer og løsninger for å nå agendaen (1992, 482).

3.5 Tillitssamfunn i nord

Det er relevant å se på tillit på grunnlag av at tilliten alltid har scoret høyt i Norden, og dette bidrar til at deler av det politiske systemet i Norden ikke er så åpent som det er nødvendig i andre land som har liten tillit til myndighetene sine. Politisk tillit handler om «folks oppfatninger om alt fra konkrete politiske aktører og institusjoner til mer generelle prinsipper og måten det politiske systemet fungerer på» (Seegarard, Rose og Haugsjerd 2020, 126). I en undersøkelse gjennomført etter 22.juli kom det frem at «tilliten mellom mennesker og til sentrale institusjoner hadde økt markant sammenlignet med tre måneder før angrepene»

(Wollebæk, Enjolras og Ødegård 2013, 245). Politisk tillit er helt sentralt når velgere skal vurdere legitimiteten til det politiske system (Van Ham et al. 2017). I litteraturen blir variasjon av politisk tillit forklart med «i hvilken grad befolkningen føler en avstand til myndighetene, og hvordan de evaluerer hvor godt myndighetene gjør det» (Kleven 2016, 14).

3.5.1 Tillit

For å undersøke politisk tillit er det fordelaktig å utdype tillitsbegrepet. Begrepet blir delt opp på forskjellige måter, men i denne sammenheng deles det opp i fire ulike former. Når politisk tillit skal undersøkes handler det om det som kalles for den generaliserte tilliten (Gauden-Kolbeinstveit 2015, 2). Generalisert tillit går ut på “hvorvidt man har tillit til folk i sin alminnelighet”. Motsetningen til generalisert tillit, er det som kalles partikulær tillit (Wollebæk og Segard 2011), dette er tillit som eksempelvis skjer innad i en sosial krets. I tillegg er tillit delt inn i sammenbindende eller overskridende tillit. Første nevnte er tilliten som oppstå mellom mennesker som anses like, eksempel samme etnisitet eller tro, men sistnevnte er mellom mennesker som er ulike (Gauden-Kolbeinstveit 2015, 2). “I politisk og samfunnsmessig sammenheng er tillit til institusjoner avgjørende for den generelle tilliten. Årsaks virkning går begge veier. Hvis man har høy tillit til folk i alminnelighet (generalisert tillit), vil man også ha lettere ha tillit til de menneskene som forvalter og håndhever institusjonens oppgaver.” (Gauden-Kolbeinstveit 2015, 3).

“Et kjennetegn ved Norge og andre nordiske land er nivået på den overskridende og generaliserte tilliten, den viser ukjente mennesker i sin alminnelighet, selv om de er ulike oss, er høyt” (Gauden-Kolbeinstveit 2015, 3). På makronivå blir tillit koblet til likestilling innen lønn, lavt nivå av korrupsjon og demokrati (Koivula, Saarinen og Rasanen 2017, 1031). Mens på mikronivå "rapportert individer høyt nivå av tillit er mer lykkelig, relativ toleranse mot forskjellige minoriteter, sunnere og mer aktive i frivillig arbeid enn de som uttrykker lavt nivå av tillit" (Koivula, Saarinen og Rasanen 2017, 1031).

3.5.2 Perspektiver på politisk tillit

Politisk tillit gir folk som synes det politiske systemet er for krevende å forstå en nyttig beslutningsregel (Hetherington og Husser 2012, 313). Dersom folket “stoler på regjeringen, burde de være mer sannsynlig til å støtte mer statlig engasjement, hvis ikke så mindre”

(Hetherington og Husser 2012, 313). “Behovet for tillit er spesielt viktig når folk blir bedt om å lage enten materiell eller ideologisk ofte. Når de heller betaler kostnadene enn å motta fordelene, må folket stole på regjeringen til å tenke at programmet vil produsere sosiale fordeler og ikke kaste bort ressurser” (Hetherington og Husser 2012, 313).

Politisk tillit er et omdiskutert konsept, men vi kan dele konseptet inn i to forskjellige perspektiver. Kulturperspektivet legger frem tillit som en innbygning sammenkobling av mennesker i samfunnet, “at tillit til politiske institusjoner er forankret i kulturelle normer og kommunisert gjennom tidlig sosialisering” (Stein, Borderstad og Bjørnå. 2022, 3). Det institusjonelle perspektivet sier heller at tillit skjer som et resultat av god politikk og konsekvens av institusjonell ytelse (Stein, Borderstad og Bjørnå. 2022, 4). Dette vil da si at når institusjoner presenterer godt vil gi tillit, mens lav representerende institusjon gir skepsis og mistillit (Stein, Bordenstad og Bjørnå 2022, 4). Dette er forklaringen på at gode tjenester styrker tilliten, fordi en positiv opplevelse av tjenester vil overføres til positive følelser til styringsmaktene (Stein, Borderstad og Bjørnå 2022, 4).

3.5.3 Forklaringsfaktorer

Den vanligste antakelsen om “variasjon i politisk tillit” blir gjerne forklart med “i hvilken grad befolkningen føler en avstand til myndighetene, og hvordan de evaluerer hvor godt myndighetene gjør det” (SSB 2016). Denne avstanden som beskrives kan inneholde meninger om aktuelle problemer, men også bredere meninger som ideologi (SSB 2016). Samtidig vil det forekomme en større avstand mellom myndighetene og befolkningen som igjen gir mindre tillit (SSB 2016). Befolkningen evaluerer myndighetene ut ifra resultater, hvor er det vanligst å måle ut fra økonomisk politikk, fordi “gode tider gir relativ stor tillit til politikerne, mens dårligere tider fører til redusert tillit” (SSB 2016). Tall fra den europeiske samfunnsundersøkelsen i 2014 viser at alle de nordiske landene “ligger høyt på listen for de ulike institusjonene” (SSB 2016). Norge plasseres øverst i tillit til “nasjonalforsamlingen, partiene og politikerne”, mens Finland og Danmark er høyere enn Norge på tillit til politiet, men danskene har enda høyere tillit til rettsvesenet (SSB 2016).

Det finnes flere måter å måle tillit på. Forklaringer som har blitt presentert av Ervasti et.al (2008) ligger i at avstanden mellom befolkningen og myndigheter er kortere i Norden enn i resten av Europa, samt rikdommen i de nordiske landene er relativ lik. Landene i nord er også

velferdsstater som “i betydelig grad garanterer samfunnets medlemmer hjelp hvis de skulle komme ut for helsesvikt, sosial nød eller tap av inntekt (2008, 3). Fridberg og Kangas (2008) måler gjennom tillit til andre mennesker og der kommer de nordiske landene høyest i Europa. Listhaug og Ringdal (2008) så på sammenligningen mellom politisk tillit og valgdeltakelse. Men denne sammenligningen er det ikke har betydelig korrelasjon fordi eks Sveits har lav valgdeltakelse, men stor politisk tillit og motsatt i Italia (Listhaug og Ringdal 2008, 136). Tilbake til den europeiske samfunnsundersøkelsen har det også blitt funnet at alder påvirker tilliten, “tilliten synker blant de eldste” (SSB 2016). Tallene viser også at menn har mer tillit enn kvinner (SSB 2016). En annen forklaringsfaktor på hvorfor Norden er fremtredende angående politisk tillit fremfor andre land er utdanningsnivået. “De med grunnskoleutdanning har lavest tillit til de politiske institusjonene, og her har kun fire av ti høy tillit til de politiske institusjonene, mens syv av ti med universitet eller høyskoleutdanning har høy tillit” (SSB 2016).

3.6 Oppsummering

Denne litteraturgjennomgangen viser betydelig arbeid utført internasjonalt angående lobbyregulering. Den internasjonale litteraturen viser eksemplifisering av hvordan lobbyregulerings forskrifter er blitt innført i 21 land, delvis iverksatt i 7, og ikke innført i 23 land i Europa. USA var først ute med en slik forskrift og EU har hatt stor inspirasjon i det amerikanske lovverket når de i 2014 innførte register i alle institusjonene. EU har prøvd å løse de utfordringene sommer med et slikt register, som at små interessegrupper skal ha like stort administrativt arbeid som de store lobbyfirmaene, ordnet EU slik at de små interessegruppene kunne videreføre dette arbeidet til paraplyorganisasjonene deres (Fyhr 2021).

Regulerings debatt har også preget de nordiske landene, men ingen av landene har formelt innført lobby forskrift. Den mest omfattende studien av lobbyvirksomhet i Norge ble utført av Harald Espeli konkluderer med at åpne høringer som tiltak mot økningen av lobbyvirksomhet. Hovedfunnet hans var at interessen er liten angående lobbyvirksomhet fordi Norge er et oversiktlig samfunn og det vil være umulig å unngå korrupsjon dersom det fant sted, men også at den korporative samhandlingen mellom politikere og administrasjon er mer diffust. Forholdet mellom korporativ/pluralistisk system og holdning av korrupsjon viser at det er mindre sjanse for korrupsjon i korporative system, enn pluralistiske (Kanol 2014). Norge og

resten av Norden skiller seg ut til resten av verden på grunn av sine høye nivåer av tillit. Derfor er politisk tillit en viktig variabel å undersøke når det gjelder koblingen mellom politiker og lobbyist. Har norske borgere så høy tillit til politikere og systemet at samspillet mellom politiker og lobbyist ikke trenger å være mer regulert og åpent? De vanligste forklaringsfaktorene på politisk tillit er avstanden befolkningen har til politikerne og ideologi (SSB 2016).

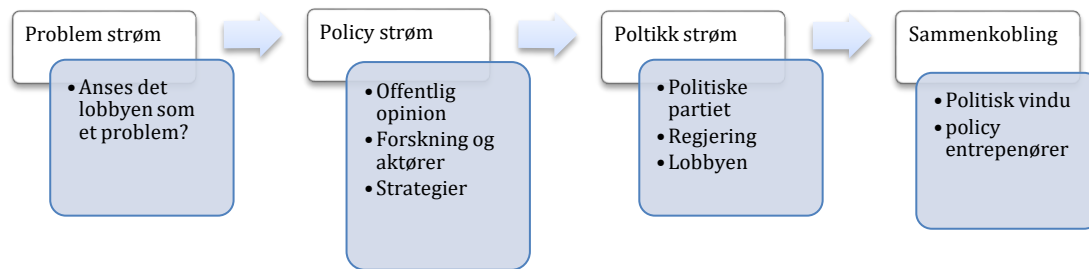
4. Teoretisk Rammeverk

Mitt utgangspunkt er å belyse hvorfor lobbyvirksomhet har endret seg markant de siste tyveårene, samtidig som det ikke har ført frem et reguleringsvedtak i Stortinget. Etersom problemstillingen tar utgangspunkt i et politisk forslag som har kommet til første steg i den politiske prosessen enn agendasetting, er det teoretisk hovedfokuset agendasetting. Dette fokuset kan belyse hvorfor forslaget ikke kommer videre i den politiske prosessen. Dette kapittelet skal introdusere et rammeverk av agendasettings teori som skal brukes for å analysere lobbyregulerings debatten i Norge, multipelt strømningsnettverk. For å forklare multipelt strømningsnettverk er det nødvendig å forklare de foreliggende modellene til Cohen, March og Olsen (1972), Kingdon (1993) og Herweg (et.al 2105) fordi alle disse tre modellene baserer seg på hverandre. Først kom Sjøppelbøtte modellen til Cohen, March og Olsen (1972), av den utviklet Kingdon (1993) sitt multipelt strømningsnettverk som Herweg (et.al. 2015) reviderte til ny versjon.

Andre teoretiske fremgangsmåter for dette tema kunne vært politisk tillit eller framing teori. Politisk tillit i den form av å se på hvorfor det er høy tillit til det norske politiske systemet til t innbyggere ikke mener det er nødvendighet med mer åpenhet. Framing teori kunne bidratt til å sett hvordan media og politikerne selv framer eller innrammer saken på talerstolen på Stortinget og hvordan dette påvirker den offentlige opinionen mot lobbyvirksomhet. Grunnlaget for å heller velge angende settings teori som fremgangsmåter ligger i at det er eneste teorien som kan belyse grunnlaget for at forslaget ikke kommer videre. Politisk tillit og framing teori vil heller bidra til å forklare årsakssammenhenger til det agendasettings teorien finner ut, hvorfor det ikke blir ansett som et problem.

Oppgavens rammeverk vil ta utgangspunkt i artikkelen til Herweg et.al (2015), fremfor Kingdon (1993), fordi Herweg sitt rammeverk er tilpasset et parlamentarisk system, som Norge er. Mens Kingdon baserer seg på det amerikanske president-systemet. Herweg artikkelen knytter seg også mer opp til politiske partier og setter politiske parti i politikkstrømmen. Policy eksperter blir policy-entreprenører når de er overbevist om en sak og vil arbeide videre for den saken/løsningen. Strømningsnettverket vil anvendes slik:

Figur 4: Lobbyregulering i multippelt strømningsnettverk

4.1 Agendasetting

Ethvert sosialt system trenger en agenda for å prioritere problemer som inntreffer på riktig måte (Dearing og Rogers 1996, 1). «En agenda er et sett med saker som er kommunisert i et hierarki av det som er viktig på tidspunktet» (Dearing og Rogers 1996, 2). Hva som legges i definisjonen av saker, kan både anses som konflikt sosiale problem eller distribuering av politiske ressurser (Dearing og Rogers 1996, 2-3). Agendasetting er en politisk kommunikasjonsprosess mellom den politiske agendaen, opinionens agenda og medias agenda (Dearing og Rogers 1996, 5). Begrepet agenda blir beskrevet av John W. Kingdon som «en liste med tema eller problemer som offentlige tjenestemenn, og mennesker utenfor regjering nært liggende de tjenestemennene, spiller seriøs oppmerksomhet til enhver tid» (2003, 3). En slik liste vil variere fra regjering til regjering, statsminister vil ha en egen agenda med sine viktigste saker og stortingsrepresentanter vil ha sin egen (Kingdon 2003, 3).

Kingdon stiller i sin bok «Agenda, Alternatives and Public Policies» spørsmål til hvorfor noen saker kommer på agendaen og andre ikke og det han kommer frem til er to faktorer som påvirker agendasetting: «deltakere som er aktive, og prosessen hvor agenda saker og alternativer blir prominente» (2003, 15). Deltakere vil være alt fra statsminister, byråkrater, lovgivere til aktører utenfor parlamentet som interessegrupper og media, og disse kan alle være med på å sette saker på agendaen (Kingdon 2003, 15-16). Agenda setting kan handle om å fordele saker fra ikke statelig agenda til en formell statlig agenda, gjennom mobilisering (Kingdon 2003, 16). Samtidig er Kingdon interessert i å se på agendasettings prosessen og alternativer til agendaen (2003, 16).

Kingdon deler denne prosessen inn i tre, problemer, policies og politikk. Agendaen kan bli satt med bakgrunn av en krise som inntar (Kingdon 2003, 16-17). En annen indikator som påvirker agendaen til styringsmaktene, kan være tilegnelsen av kunnskap og perspektiver fra eksperter på policy området (Kingdon 2003, 17). Den politiske prosessen påvirker også agendaen, offentlige meninger og valgresultater har effekt (Kingdon 2003, 17). Hver av disse tre prosessene Kingdon omtaler ser han som både som en begrensning og en drivkraft (2003, 18). Begrensninger vil i denne sammenheng være saker som forhindrer noe å komme på agendaen, eksempelvis budsjetttrammer (Kingdon 2003, 18). Drivkraft derimot, vil være når en ny regjering tar over og promoterer saker sterkt (Kingdon 2003, 18).

Den mest vanlige modellen for policy forandring er Incrementalism, trinnvis (Kingdon 1993, 41). Kingdon argumenterer for at agenda forandringer ikke skjer trinnvis, men i små steg, saker vil oppstå uforventet og momentant (1993, 41). Denne muligheten for plutselig forandring gjør at en mer anvendbar modell trenger å takle kompleksitet og rotete prosesser (Kingdon 1993, 41). For å svare på hovedspørsmålet i boken til Kingdon, «hvordan er agenda satt, hvordan alternative valg er spesifisert og hvorfor disse prosessene funker slik de gjør», velger han å bruke en modell utformet av Cohen, March og Olsen, nemlig Sjøppelbøtte Modellen. Dette er fordi Kingdon har observert i sin forskning at «den ser lik ut i mange av dens store konturer til essensielle logikken i deres modell» (Kingdon 2003, 84). Motparten til denne modellen er rasjonell beslutningstaking. Den handler om å først presentere mål og presentere nivået av oppnåelse for disse målene slik det er ønsket (Kingdon 2003, 78).

4.2 Sjøppelbøtte modellen

Cohen, March og Olsen presenterte i sin artikkel fra 1972 Garbage Can Modellen, eller Sjøppelbøtte modellen, hvor tanken er at for å oppnå en innsikt i organisasjonsprosesser, kan vi anse de ulike valgene organisasjonene tar som en «garbage can» (1972, 2). Situasjoner der beslutningsutfall ikke er et resultat av beslutningstakernes gjennomtenkte valg, men som et resultat ut av koblingen mellom handlinger til uavhengige beslutningstakere i en skiftende situasjon, hvor ingen har oversikt og påvirkningskraft (Cohen, March og Olsen 1972).

Situasjonen som blir beskrevet her kaller Cohen, March og Olsen (1972) for Organisert Anarki, nettopp fordi det skjer mye på samme tid og det er begrenset hvor mye oversikt og påvirkningskraft er mulig. Garbage can modellene anser styringsmakter som en «organisert anarki», «som tryller frem bilde av et system som manifesterer både ordne og forstyrrelse» (Mucciaroni 1992, 460).

Modellen innebærer å putte opp i flere problemer og løsninger av deltakere etter hvert som det blir til (Cohen, March og Olsen 1972, 2). Problemer blir basert på Cohen, March og Olsen (1972, 3) betraktninger som «bekymrer mennesker på både innsiden og utsiden av organisasjonen». Løsninger anser de som et subjekts produkt, mennesker finner løsning, ikke en datamaskin (Cohen, March og Olsen 1972, 3). Problemer, løsninger, deltakere og i tillegg beslutningsmuligheter er fire strømmer i modellen (Cohen, March og Olsen 1972, 2). Strømmen av deltakere handler om den potensielle energien deltakere gir til organisasjonen, dette er ofte varierende med tanke på at deltakere kommer og drar (Cohen, March og Olsen 1972, 3). Strømmen av beslutningsmuligheter går ut på at fremfor å være et beslutningsforum, blir de tre andre strømmene, problemer, løsninger og deltakere, innsnevret i den fjerde strømmen, og dermed valgmuligheter og bestemmelser blir utviklet (Cohen, March og Olsen 1972, 3).

Å koble de fire strømmene sammen kan skje på tre forskjellige måter, gjennom tid, læring eller strukturelle eller administrative arrangementer. Resultat av tid, vil si at over tid møtes forskjellige deltakere som kan stå for enten ulike løsninger eller problemer. Samtidig som det handler om hvem som har tid til å møte opp. Resultat av læring går ut på erfaring om hvor problemer, ferdigheter og kunnskap om de forskjellige delene i organisasjonen. Resultat av strukturelle eller administrative arrangementer er der deltakere finner samspill med deltakere med andre saker de representerer, hvor løsninger finner relevante problemer, som igjen gir beslutningsmuligheter. (Jacobsen og Thorsvik 2015, 339).

Problemstrømmen er i dette tilfellet folkets bekymringer, løsninger og alternativer i en strøm, deltakere og alle aktører i prosessen i en strøm og beslutningsmulighetsstrømmen er det samme som policy vindu. Micheal Lipson (2007) satte dette i kontekst med FN, med intrastalige

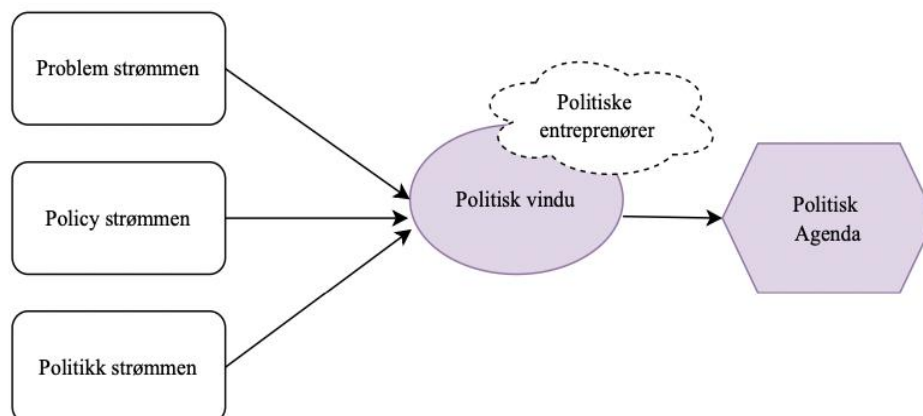
konflikter som problem strøm, fredsbevaring som løsnings strøm og beslutningsmulighet den kalde krigen. Sett i kontekst av denne studien blir det økningen av interessegrupper i problem strømmen, regulering i løsningsstrømmen og beslutningsmulighet enda ikke avklart, men mulig lobbyregister.

4.3 Multippelt strømningsnettverk

I Kingdon sin versjon av Søppelbøtte modellen reviderte han fra fire til tre strømmer: problemer, forslag og politikk (1993, 41). Politikere og myndigheter må konsentrere seg om noen problemer fremfor andre og de legger frem politiske forslag eller alternativer (Kingdon 1993, 41). Den politiske prosessen påvirker agendaen ved «variasjoner i offentlig mening, valg resultater, forandring i administrasjonen og omsetning i Kongressen som kan ha viktig innvirkning» (Kingdon 2003, 17). Prosessen hvor en samler gradvis inn «kunnskap og perspektiver bland spesialister i en gitt policy område, og generasjonen av policy forslag av slike spesialister» (Kingdon 2003, 17). Problemer som presser systemet vil også korrigere hva som kommer på agendaen (Kingdon 2003, 16).

For at en “politisk hendelse” skal skje må de foregå en forandring i enten, nasjonal stemming, administrasjon eller interessegruppene kampanjer (Kingdon 1993, 41). Strømmene som Kingdon presenterer er i likhet med strømmene til March, Cohen og Olsen (1972) separate og uavhengige fra hverandre (se vekk fra strømmen om beslutningsmuligheter). For at strømmene skal kunne kobles sammen introduserer Kingdon politikk entreprenører og politisk vindu (Kingdon 1993). «Forslag er skapt uansett om de løser et problem, problemer er anerkjent uansett om det er en løsning, og en politisk hendelse beveger med deres egen dynamikk» (Kingdon 1993, 41). Herweg, Hub og Zohnhofer (2015) bygger igjen videre på rammeverket til Kingdon i sin artikkel, men setter det opp mot et parlamentarisk system, i forhold til Kingdon med det amerikanske president-systemet. Figur 5 viser illustrasjon av strømningsnettverket, dersom det forekommer politisk vindu og går videre til politisk agenda. Politiske entreprenører er de som arbeider for at en løsning/politisk forslag skal komme på agendaen i de politiske vinduene som oppstår (Herweg et. al 2015).

Figur 5: *Multipelt strømningsnettverk (1)*

4.3.1 Problemstrømmen

I problemstrømmen diskuterer Kingdon omkring hvorfor det er viktig for styringsmakter å sette oppmerksomheten sin på problemer (1993, 42). Han skiller mellom problemer og betingelser ved at betingelser ofte utvikler seg til problemer og at det å «få mennesker til å forstå at betingelser er en sentral politisk oppnåelse» (Kingdon 1993, 42). Betingelsen er at for å være et problem «er en moden til å koble med mulighet dersom et policy vindu åpnes» (Herweg, Hub og Zohlhofer 2015, 436). Dermed stilles spørsmålet «når blir et problem relevant nok til å åpne et policy vindu?» (Herweg, Hub og Zohlhofer 2015, 437). Hvordan kan policy-entreprenører overbevise beslutningstakere om et problem må bli tatt opp? (Herweg, Hub og Zohlhofer 2015, 437). Hva som definerer et problem er «sosialt konstruert», som betyr at definisjonsmakten ligger hos politikeren, det må bli anerkjent som et problem (Vabo et.al. 2020)

Det finnes tre forklaringer på hvordan omstillingen til et problem kan være: indikatorer, tilbakemeldinger og spesielle hendelser. Indikatorer er i denne sammenheng statistikk, fordi statistikk kan gi antydninger til politikere at tallene har forandret seg, så derfor bør de rette oppmerksomhetene mot det (Vabo et.al. 2020, 103). Tilbakemelding vil være fra eventuelle rapporter eller evalueringer, som kan vise antydning til at noe ikke fungerer i praksis (Vabo et.al. 2020, 103-104). Spesielle hendelser som kan påvirke vil være noe som skjer brått som kan påvirke, for eksempel kriser av forskjellige slag (Vabo et.al. 2020, 103-104). “Det er hvordan

problemet defineres som avgjør muligheten til kobling med andre strømninger» (Kingdon 2014).

4.3.2 Policystrømmen

I policystrømmen diskuterer Kingdon hvilke kriterier som blir lagt til grunn i hvilke policies som ender å bli valgt (1993, 43). Kriteriene som han presenterer, er hvorvidt forslaget er (1) teknisk mulig, spesialister stiller spørsmål om hvorvidt det er mulig og hvilke detaljer som ikke kommer med (2) budsjett, hvorvidt det er akseptable budsjett og (3) forslaget må være akseptert av offentligheten (Kingdon 1993, 43). Ekspert, forskere og interessegrupper er de ulike gruppene som befinner seg i denne strømmen (Vabo et.al. 2020, 106). Denne strømmen er til ideer og løsningsforslag (Vabo et.al. 2020).

Herweg et.al (2015, 441) forklarer hvordan adoptering av policystrømmen til politikktutforming i parlamentarisk demokrati er vanskelig, hovedsakelig fordi modellen til Kingdon baserer seg på presidentstyre. Partier i parlamentariske demokrati «er policy-orienterte til en viss grad, og skiller seg i forhold til deres spesifikke policy preferanse og dermed søker å påvirke policy outputs tilsvarende» (Herweg mfl. 2015, 441). Partier eller deres policy eksperter kan påvirke eller utvikle policy ideer på to måter (Herweg et.al 2015, 441). Den ene er å utarbeide forslag i felleskap i grupper med parlamentsmedlemmer eller parti aktivister hvor det blir en enighet (Herweg et.al 2015, 441). Den andre er å bruke ideer fra byråkrater, interessegrupper eller eksperter som og bruke det som egne forslag (Herweg et.al 2015, 441). Når en policy ekspert har blitt overbevist om forslaget blir de til policy-entreprenører som jobber mot et politisk vindu (Herweg et al. 2015, 441).

4.3.3 Politikstrømmen

Den politiske strømmen inneholder forandringer i parti, ideologi, administrasjon, offentlige meninger og interessegruppe press (Kingdon 1993, 43). Herweg et.al (2015, 438) stille spørsmål til hvorvidt alle de variablene må til for politikktutforming. De tolker Kingdon slik at han ikke hevder at interessegruppe innvendinger er nødvendig, hvor de stiller flere ubesvarte spørsmål til hvordan kriteriene for dette vil utfolde seg (Herweg et.al 2015, 438). Det samme

argumenterer de til offentlige meninger, fordi offentlige meninger er svært vanskelig å prøve ut empirisk (Herweg et.al 2015, 438). En løsning de komme frem til å så sammen variablene i den politiske strømmen til en kategori av «partipolitikk» når multippelt strømningsnettverk skal anvendes til parlamentariske system (Herweg et.al 2015, 438).

For å påvirke denne strømmen må det enten være nasjonal stemning for det, skifte i nøkkelpersoner eller kampanjer (Vabo et.al 2020, 107). At befolkningen forandrer mening i en sak gjennom tid er en nasjonal stemning. Skifte i nøkkelpersoner kan være bytte av en hel regjering eller statsråd (Kingdon 2014, 145). Kampanjer vil skje fra interessegrupper som vil utføre påvirkningsarbeid. Det som blir ansett som høy agenda status vil skje i denne strømmen ifølge Kingdon, og at sammenfatningen av valgresultater og nasjonal stemning er en ekstern påvirkning på politikktutforming agendaen (Kingdon 2014, 164).

4.3.4 Sammenkobling Prosessen: politisk vindu og policy-entreprenører

Å koble sammen Kingdon sine strømmer forklarer han at policy-entreprenører hele tiden jobbe for sine policyer eller mot et bestemt problem (1993, 44). Policy-entreprenører vil alltid ha policy klart og blir aktive når et problem oppstår, spesielt når deres policy samsvarer med problemet (Kingdon 1993, 44). «Generelt, alternativer eller policy forslag er generert i policystrømmen, og agenda forandring kommer fra forandring i problem- eller politikkstrømmen» (Kingdon 1993, 44). Agendaen til en regjering skjer både i problem- og politikkstrømmene, men «for å få en agenda av en aktiv beslutning, må alle tre strømmer kobles sammen» (Kingdon 1993, 44). Dersom en av de tre strømmene ikke kobles sammen vil «sakens plassering på en beslutnings agenda være svært flytende» (Kingdon 1993, 45).

Politisk vindu er en liten periode hvor det er rom for å justere politikk dersom gjeldende aktører er klart til å handle raskt (Kingdon 2003, 168). Det er i dette vinduet de tre strømmene kan kobles sammen. Det skilles mellom to type vindu, problem og politikk, i likhet med sine respektive strømmer (Herweg et.al 2015, 443). Politisk vindu er en av de vanligste vinduene skjer ved valg og utskiftning av regjering, men også gjennom skifte i nasjonal stemning som regjeringmakten ikke får gjort noe med (Herweg et.al 2015, 439). Når en slik forventet policy vindu skjer kan politiske entreprenører forberede seg og gripe inn når det er mulig å skape

endring. Policy vindu i problemstrømmen vil kunne skje dersom policy-entreprenører klarer å nå frem med sine løsninger på «ny oppdagede problem» (Herweg et.al 2015, 443). Alle tre strømmene må være moden for policy vindu, for å skape agenda output (Herweg et.al. 2015, 443).

5. Metode

Denne masteroppgaven er en analyse av en debatt som har foregått over flere år, hvor de politiske partiene er aktører. Masteroppgaven er avgrenset til en spesifikk sak og et spesifikt tidsrom: politiske partier holdninger til lobbyregulering i tidsperioden 1996-2023. Formålet er å kunne se tidsdimensjonen av argumentene til partiene og ved bruk av teoretiske forventninger tolke hvorfor lobbyregister ikke når lengre enn agendasetting i politikkutformingsprosessen.

Dokumenter som data er passende datamaterialet for å undersøke et fenomen over tid og intervju er hensiktsmessig i å undersøke fenomenet per dags dato, derfor endte valget på kvalitativ metode. Dette kapitlet skal bidra til å gi en forståelse om hvordan datamaterialet analysen baserer seg på har blitt innhentet. Det skal utredes for hvorfor valg ble tatt og konsekvenser av dem, samt gi en forståelse for kvaliteten rundt datainnhentinger.

5.1 Kvalitativ Forskningsmetode

Å velge datainnsamlingsmetode utgjør hvor valid dataen er i forhold til problemstillingen som er blitt valgt (Jacobsen 2016, 145). Problemstillingen for denne masteroppgaven søker å finne bakgrunnen for hvorfor partiene ikke har endret seg parallell med lobby økningen og hvorfor regulering ikke fører frem på Stortinget. Derfor blir analyseenhetene er i denne konteksten de politiske partiene. Kvalitative forskningsmetode vil kunne gi en intensiv undersøkelse av få enheter, partiene (Jacobsen 2016, 145). For å belyse problemstillingen er det nødvendig å se på utvikling over tid og hva debatten er per dagsdato. Å utføre en dokumentanalyse vil bidra til å se på tidsdimensjonen i debatten, samt semi-strukturert intervju for å kartlegge argumentasjonen i dag. Med bakgrunn i at formålet er å få tak i uttalelser og fortolkninger, vil intervju egne seg best (Jacobsen 2016, 146-147).

Den kvalitative forskningstilnærmingen har som fordel å gi fullstendig forståelse av fenomenet som blir studert (Jacobsen 2016, 137). Men tilnærmingen blir også preget av forskerens nærhet til datakildene (Grønmo 2016, 145). Forsker kan blir blendet av dataene eller tyde informasjonen dataen gir annerledes enn den egentlig var ment. Dette kan på en måte også være positivt fordi forskeren vil kunne gå i dybden og finnes var på hva det undersøkes om.

5.2 Datagrunnlag

Å velge datagrunnlag er i likhet med metodevalg forbeholden av problemstillingen. Analyseenheten er blitt avgrenset til de partiene som har sittet på Stortinget under hele debatten. Det vil si partiene: SV, AP, SP, KRF, V, H og FRP og utelukker MDG, R og Pasientfokus. Dette har bakgrunn i at det er nødvendig å begrense antall datakilder for å ikke overbelaste og fordi det er debatten som er i hovedfokus og endringen som har skjedd ut ifra det, vil ikke de tre nyetablerte partiene kunne gi en indikasjon.

Datagrunnlaget i denne masteroppgaven er firedelt. Det blir innhentet data fra partiprogram, Stortings høringer, intervjuer med kandidater fra partiene og medieanalyse. Partiprogram, Stortings høringene, medieanalyse ville alle havne under metoden dokumentanalyse. Både partiprogram og media artikler er allerede ord-basert, men alle høringene på Stortinget blir lagt ut i video og referat form som gjør det mulig å bruke de under dokumentanalysen.

5.2.1 Innhenting av data

Innhenting og tilgang av dokumenter har vært god med bakgrunn i at alle er offentlige dokumenter, som er lett tilgjengelige. De ulike partiprogrammene har vært litt varierende å finne. Flere av de store partiene har alle sine partiprogram liggende ute på sine nettsider. De jeg ikke fant på de offisielle nettsidene fant jeg gjennom Sikt (NSD) sin Polsys – data om det politiske system. I deres database partidokumentarkivet 1884-2022 for partidata med partiprogrammer og pressemeldinger (NSD 2023). Høringene på Stortinget har vært lett tilgjengelig gjennom offentlige dokumenter på stortinget.no og regjeringen.no. Det har ikke vært behov for innsynsrett i denne masteroppgaven.

Det har blitt utført intervju av kandidater fra de utvalgte partiene på Stortinget, med utgangspunkt i stortingsrepresentanter. Det har blitt utført åtte intervju både utført fysisk, digitalt og over tlf. Intervjuene ble lagt opp på en semi-strukturell måte, som vil si det tok utgangspunkt i spørsmål satt fra før av, men gikk fritt videre basert på samtalen. Gjennomføringen av alle intervjuene gikk bra og derfor trekker jeg konklusjonen om at tilgangen til informasjon under intervjuet har vært bra. Alle respondentene godkjente lydopptak av samtalen, hvor jeg da etter hvert intervju transkriberte samtalen.

5.3 Dokumentanalyse

Dokumenter er en stor del av datagrunnlaget for denne studien. Det ble tidlig i prosessen konstatert at partiprogram vil være en viktig kilde for å se på tidsforskjellene i argumentene til de politiske partiene, men også for vurderingen om hvorvidt hvert enkelt parti hadde lobbyregister på sin egen politiske agenda. Det samme gjelder for Stortingshøringene.. Medieartiklene som ble valgt ut ble av utvalget av ulike kriterier som det inneholdt en lobbyist sine argumenter og dekning av den offentlige opinionen. Tabell 6 viser en oversikt av de ulike dokumenttypene som har blitt undersøkt, se vedlegg 1 for full liste over alle dokumenter.

Tabell 5: *Oversikt over viktig dokumenter*

Hentet fra:	Dokumenttype	Beskrivelse
Polsys Arbeiderpartiet.no Høyre.no Venstre.no	Partiprogram	Partiprogram fra alle åtte politiske parti i 8 perioder 1997-2025 (64 dokument)
Stortignet.no	Referat høring på Stortinget om representantforslag	Referat av alle høringene ang lobbyregulering 1996-2023
Ulike nettaviser	Avisartikler	Ulike avisartikler som dekker offentlig mening ang lobbyregister og lobbyen sine argumenter

Dokumentanalyse er en systematisk gjennomgang av ulike dokumenter som skal kategoriseres i henhold til problemstillingen (Grønmo 2016, 181). Det «handler om å splitte opp tekst i avgrensede enheter og måle dem i frekvens og omfang, gjerne over tid» (Bratberg 2021, 14). En slik analyse er det Grønmo (2016, 181) kaller fleksibel, derfor er det viktig å avklare hva som er fokuset når jeg har lest tekstene, som er lobby og åpenhet.

5.3.1 Dataanalyse

Partiprogrammene er kategorisert eller kodet etter fire koder: Åpenhet, Lobby, Byråkrati og Innsyn. Bakgrunnen for kodene er først og fremst å identifisere dersom partiprogrammene nevner ordet lobby, som sammenfaller med lobbyregister. Dette vil indikere hvorvidt det er på den politiske agendaen til partiene. Det ble tidlig oppdaget at fåtallet av partiene brukte begrepet lobby i sine program, derfor ble det valgt å kode etter åpenhet og innsyn. Dette er fordi lobbyregulering handler om å ha mer innsyn i interaksjonen mellom politikere og påvirker. Det kom tidlig frem i gjennomgangen av partiprogrammene at partiene skiller åpenhet og innsyn mellom innsyn i dokumenter og åpenhet ovenfor demokratiet. Bakgrunnen for koden

Byråkrati er for det er et av hoved motargumentene til lobbyregulering, at det vil føre til økt byråkratisering. Derfor ville jeg undersøke hva som ble sagt i de ulike programmene med faren for økt byråkrati. Jeg hadde også en kode underveis som var «Frihet», men den har jeg valgt å ikke sette søkelys på, fordi det fikk frem Fremskrittspartiets, som eneste parti, tolkning at individets frihet er det viktigste, som kunne vært et argument for å være imot regulering (på generelt grunnlag).

Stortingshøringene ble kodet etter hva som var fremtreden argumenter. Disse var: Åpenhet, Unødvendig, Mer Byråkrati, Hvem det gjelder, Tillit og Flytte møtene. Dette er koder som har blitt skapt ut av hva argumentene til de ulike partiene var når de sto på talerstolen i Stortinget. Åpenhet ble brukt fra alle partier, om hvor viktig åpenhet er overfor borgene. Unødvendig er fremtreden argument fra de ulike presidentskapene gjennom årene. Hvem de gjelder koden går ut på flere av partiene legge skylden i at det er vanskelig å vite hvem som skal i registeret. Tillit er basert på at på hver sin side av for og imot har brukt tillit som argument, enten i form av at tilliten til politikerne er der eller er svekket. Flytte møtene koden handler om argumentet om at lobbyregister vil medføre at møte mellom politikere og påvirker vil da skje utenfor Stortinget. Med bakgrunn i at problemstillingen krever å kartlegge de ulike argumentene per parti og gjennom tid, har også partiprogrammene blitt kodet etter disse seks kodene. Dette vil også vise om det er en sammenheng.

Tabell 6: *Ulike koder per dokument*

Koder	Dokument
Åpenhet Lobby Byråkrati Innsyn	Partiprogram
Åpenhet Unødvendig Mer byråkrati Hvem det gjelder Tillit Flytte møtene	Stortingshøring Partiprogram

Dokumentene skal etablere en forståelse over hvordan debatten om lobbyregulering har utartet siden 1996. Det er dokumentene som viser hvorvidt det har vært en utvikling av argumenter siden 1996 eller om det ikke har skjedd en utvikling. Dokumentene fra Stortinget vil også sette konteksten for representantforslagene om lobbyregister. Dokumentene vil også styrke det som kommer frem i intervjuene.

5.4 Intervju

Intervju som datainnsamlingsmetode vil kunne gi enkeltindividets opplevelse og fortolkninger av debatten (Jacobsen 2016, 146-147). Å samle inn data gjennom intervju vil være fordelaktig fordi det vil være primærdata, som betyr at det er samlet inn helt ny data (Vromen 2018, 246). Denne studien har benyttet seg av semi-strukturerte intervju hvor det ble tatt utgangspunkt i en intervjuguide, denne ligger i vedlegg 2. Det betyr at intervjuet utføres fleksibelt og kan utvikle seg i forskjellige retninger basert på hva respondent forteller (Grønmo 2016, 167). Intervjuene vil også gå under kategorien Ekspert Intervju, fordi det er beslutningstakere som er de som ønskes å intervju (Padgett 2014, 7). Dette vil gi et «insider-perspektiv» ovenfra og ned som ville blitt savnet om ikke var med (Padgett 2014, 7). Respondentene vil gi en innsikt i debatten som er forbeholden partiet de representerer, ikke personlige inntrykk og meninger.

5.4.1 Forberedelse til intervju

Ved kontakt med respondentene ble det informert gjennom et informasjonsskriv hva formålet med intervjuet var, hva de kunne forvente, hva målet med prosjektet er, informasjon om personvernsopplysninger og samtykkeskjema. I samtykkeskjema ble respondentene spurt om i hvilken grad de ønsket å være anonyme. Med bakgrunn i at noen av respondentene ikke ønsker å stå frem med navn, har alle respondentene blitt anonymisert til kandidat for sitt parti.

Tabell 7: *Oversikt over respondenter*

Kandidater fra Politisk parti	Intervjudato	Intervjuform	Rolle
Venstre	30.11.2022	Fysisk	Tidligere stortingsrepresentant
Høyre	11.01.2023	Fysisk	Stortingsrepresentant
Senterpartiet	11.01.2023	Fysisk	Stortingsrepresentant
Venstre	Avlyst	-	Stortingsrepresentant
Sosialistisk Venstreparti	11.01.2023	Fysisk	Stortingsrepresentant
Fremskrittspartiet	13.02.2023	Over telefon	Vara representant på Stortinget
Arbeiderpartiet	06.02 og 20.02.2023	Fysisk	Lokal politikere
Trondheim Venstre	18.01.2023	Over Zoom	Kommunalråd
Kristelig Folkeparti	Avlyst	-	Lokal politiker

Hovedmålet med intervjuene var å få tak i hovedargumentet til partiene. I starten av prosessen var ønsket å intervju nåværende stortingsrepresentanter fra partiene og det ble raskt iverksatt snø-ball metoden. I første mail runde ble det kontaktet politikere på Stortinget som hadde hatt en fremtreden rolle i debatten om lobbyregister, enten gjennom uttalelser i media eller fra talerstolen i Stortinget. Ut ifra denne runden med invitasjoner ble det avtale med to stortingsrepresentanter fra Høyre og Senterpartiet. I neste runde ble det sent mail til de ulike rådgiverne til stortingsrepresentantene fra forrige runde, hvor jeg da fikk avtale med Venstres ene stortingsrepresentant, men denne avtalen ble avlyst samme dag som intervjuet skulle ha foregått.

Det har vært vanskelig å komme i kontakt med spesifikt de partiene med få representanter på Stortinget. Derfor ble det nødvendig å nå ut til politikere uten for Stortinget. For Venstre ble det først intervjuet en tidligere stortingsrepresentant som var på Stortinget når de første forslagene ble presentert. Gjennom andre personlige kontakter fikk jeg gjennom en telefonsamtale kontakt med en vararepresentant for Fremskrittspartiet. Med Krf fikk jeg tidlig svar fra rådgiverne til representanten på Stortinget at de ikke hadde tid til å stille, derfor tok jeg kontakt på mail med alle Krf-lokalpolitikere i Bergen, hvor en svarte. Dette intervjuet ente

også med å bli avlyst etter kort tid. Det ble også nødvendig å kontakte lokale politikere i Arbeiderpartiet, hvor det ble utført to intervjuer med to forskjellige. Etter hvert i prosessen med informasjonsinnhenting om lobbyregulering i Norge ble det tydelig at lobbyregister var fremtreden i Trondheim bystyret. Derfor ble hoved forkjemperen for dette i Venstre i Trondheim også intervjuet for å gi innsyn i hvorfor lobbyregister er mulig på lokalt nivå og ikke i Stortinget.

5.4.2 Utførelse av intervjuene

Intervjuene av nåværende stortingsrepresentanter ble utført på deres kontorer på Stortinget. Den tidligere stortingsrepresentanten fra Venstre ble intervjuet i hans hjem i Rogaland. Fysiske intervju har som fordel å kunne se kroppsspråk til respondenten og antydning til sarkasme, mens telefon fanger noen lydsignaler, mens nettkommunikasjon gir ingen (Padgett 2014, 21). Intervjuet med vararepresentant fra Frp ble utført over telefon. Telefon intervjuer kan være like vanskelig å planlegge som fysiske og er ofte tatt i bruk som reserveløsning eller oppfølging etter hoved intervjuet (Padgett 2014, 20). I dette tilfelle med FRP ble tlf eneste mulighet for at hen kunne stille og siden det var eneste mulighet for å få FRP sine synspunkter ble den negative siden ved tlf intervju veid opp for å få hentet dataen.

Intervjuene med lokal politikere fra Arbeiderpartiet ble gjennomført på en kafe og i et seminarrom på Universitetet i Bergen. Å utføre intervju på en offentlig plass har sine fordeler og ulemper. Fordelene er at det kan være lettere å få respondenten avslappet, enn i en formell setting på et kontor eksempelvis. Ulemper i dette tilfelle er det er mange distraksjoner på et offentlig sted.

Intervjuet med byrådsrepresentant fra Trondheim skjedde over zoom. Det fordelaktige med å ta intervjuene digitalt er effektivitet og tidssparende for alle parter (Tomas og Bidet 2023, 2). Men ufordelaktig er digitale intervjuer er at det utelukker mennesker uten internett, tekniske problemer som kan oppstå, etiske standarder og hvorvidt det er mulig å bygge et forhold til respondent gjennom en skjerm (Tomas og Bidet 2023, 3). Sistnevnte foreslår Tomas og Bidet (2023,2 3) og opparbeidet et forhold med respondent på mail og tlf før intervjuet. Med bakgrunn i at i denne oppgaven er respondentene politikere, som er offentlige personer og kjent med å snakke sin sak, vil ikke det være nødvendig å bygge noe tillit siden det ikke er snakk om sensitive temaer. Etiske standarder i digitale intervjuer ble behandlet på samme måte som de

fysiske ved å sende alle respondentene et samtykkeskjema i forkant av intervjuet. Dette samtykkeskjema, se vedlegg 3, inneholdt spørsmål om å delta i intervjuet, at dataen fra intervjuet blir brukt i en masteroppgave, tatt lydopptak og om de vil anonymiseres.

5.4.3 Datanalyse

Intervjuene ble kodet ved hjelp av analyseprogrammet Nvivo ut ifra det teoretiske rammeverket, (1) hvorvidt de anser økningen av lobby som problematisk, (2) om de har en annen løsning enn lobbyregister og (3) hva skal til for å snu debatten. Intervjuene ble også kodet i henhold til argumentene til de seks kodene høringene på Stortinget også ble (Åpenhet, Unødvendig, Mer byråkrati, Hvem det gjelder, Tillit, Flytte møtene).

5.5 Intervju og dokument sett i sammenheng

Å kombinere intervju og dokument som datagrunnlag vil begge supplere hverandre med hva denne oppgaven prøver å belyse. Forklaringsfaktorer på hva som gjør at interessen hos partiene ikke øker parallell med antall lobbyister vil ikke være dekkende alene med intervju fordi det vil si kun noe om saken i dag, denne oppgave krever å se debatt i tidsperspektiv noe dokumentanalyse vil tilby. Dokument som data har fordeler fremfor intervju angående mangel på reaktivitet (Padgett 2014, 25). Dokumenter er også mindre «tidskrevende og følelsesmessig belastende» i motsetning til intervju (Padgett 2014, 25).

Sammenfallende for hele datagrunnlaget for denne masteroppgaven ble kodet i fire bolker: argumentasjon, problem strøm, policy strøm og politikk strøm. I argumentasjonskoden blir data brukt fra intervjuene, Stortingshøringene og partiprogrammene. I problem strøms koden bli tidligere forskning, Stortingshøringene og intervju dataen brukt. I policy strøm koden er det tidligere forskningsdata, offentlig mening og intervjuene som blir brukt. I politikk strøm koden er det intervju- og partiprogram data.

5.6 Datakvalitet

For å sikre kvaliteten på forskningen må studie gjennom to viktige steg, validitet og reliabilitet (Yin 2018, 47). Dette er viktig for å forbedre kvaliteten på undersøkelsen og spesielt for kvalitative undersøkelser er at dette kan foregå gjennom hele prosessen (Grønmo 2016, 261). Dette er nødvendig for å klare å tolke analyseresultatene på riktig måte (Grønmo 2016, 258).

Det finnes to måter å forbedre datakvaliteten under gjennomføringen av studien, gjennom notater som tas og systematisk tilpasning (Grønmo 2016, 259-260). Måten å jeg har valgt å styrke datakvaliteten underveis i datainnsamlingen er å føre en forskningsdagbok hvor jeg skrev ned refleksjoner, erfaringer og problemer som oppsto. Vurderinger i henhold til systematisk tilpasning har vært å undersøke tidligere forskning på tema (Grønmo 2016, 260) og reflektere over hva som har blitt gjort tidligere, samt da finne en annen innfallsvinkel enn som har blitt utført tidligere (Grønmo 2016, 260). Dette er blitt gjort som nevnt tidligere med å undersøke lobbyregulering på Stortinget i lys av ideologi og skillelinjer, vil jeg heller se det i linsen av agendasettingsperspektiv.

5.6.1 Validitet

Validitet handler om hvor gyldig datamaterialet er i forhold til problemstilling (Grønmo 2016, 251). «Validitetsvurderinger bygger på systematiske og kritiske drøftinger av undersøkelsesopplegget, datainnsamlingen og datamaterialet med vekt på relevante typer» (Grønmo 2016, 261). Innad i validitet finnes det er det tre mulige tester for å vurdere gyldigheten: intern, ekstern og konstruksjonsvaliditet (Yin 2016).

Konstruksjonsvaliditet går ut på om det er mulig å måle den innsamlede dataen til et teoretisk begrep/konsept, også kalt operasjonalisering (Bukve 2016, 99). Måten en kan øke konstruksjonsvaliditeten på er gjennom å bruke flere ulike kilder eller få en respondent til å gjennomgå utkast (Yin 2016, 44). Det er vanlig i kvalitativ tilnærming å observere indikatorer først, så konstruere konstruksjoner gjennom analysen, men uansett om «prosessen starter med konstruksjon eller den starter med indikatorer, er det i alle fall en slutning fra indikatorene til konstruksjonen» (Kleven 2008, 224). Det er denne slutningen som må være gyldig for å oppnå konstruksjonsvaliditet (Kleven 2008, 224). Denne studien tok utgangspunkt i det teoretiske rammeverket når dokumentanalysen skal gjennomføres. I første omgang ble indikatorene eller kodene satt på forhånd. Dette var i form av kodene til de ulike strømmene. Derimot i intervjuene og Stortingshøringene, og partiprogrammene etter hvert ble indikatorene satt etter hvert som dataen ble til. Dette skjedde ut av å identifisere hva de ulike argumentene til hvert parti var, for å så trekke linjer mellom dem.

De to vanlige truslene mot konstruksjonsvalidering er systematisk målefeil og tilfeldig målefeil (Kleven 2008, 224). Systematisk målefeil vil inkludere begrepsirrelevans og

underrepresentasjon av begreper (Kleven 2008, 224). Dette vil si at Begrepet som er ment å operasjonalisere kun operasjonaliserer deler av begrepet, det finnes ulike måter å operasjonalisere på som gjør at enkelte dimensjoner kan bli ekskludert (Kleven 2008, 225). Uansett om dette forekommer vil målingene som blir utført overført til det spesifikke begrepet/konstruksjonen, det vil si måling enten for smal eller bred (Kleven 2008, 225). Tilfeldigmålefeil vil skje tilfeldig, men har også tendenser til å assimilere etter hvert (Kleven 2008, 225). Analysen skal representere hva som kommer frem i intervjuene og knyttet opp mot det teoretiske rammeverket.

Intern validitet går ut utforming av årsakssammenheng. Dersom et er en positiv korrelasjon eller sammenheng mellom uavhengig og avhengig variabel vil ikke dette ære nok til å trekke konklusjoner (Kleven 2008, 227). Det vil ikke være nok å si at *a* leder til *c*, da må man undersøke hvordan *b* påvirker veien til *c*. En måte å styrke intern validitet i denne masteroppgaven vil være å sette opp motargumenterende teorier og eventuelle andre empiriske mønstre som kan dukke opp. Høy intern validitet vil føre til mindre bias. Utgangspunktet for denne oppgaven er å sette lobbyregulering forslag inn i et organisasjonsteoretisk perspektiv, strømningperspektivet i agendasettings teori, som forklarende modell. Det ble konstatert tidlig i denne oppgaven at tidligere er dette forslaget har tidligere blitt sett på i sammenheng med ideologi og skillelinjer. Grunnlaget for å se på reguleringsforslaget i et strømningperspektiv fordi den reviderte versjonen av strømningene utviklet av Herweg et.al (2015) ikke har blitt utført tidligere og vil kunne forklare hvorfor reguleringsforslaget ikke kommer videre fra agendasetting i politikktutforming.

Ekstern validitet går ut på i hvilken grad studien kan generaliseres, overførbarhet (Yin 2018, 45). I kvalitative metoder er det utfordrende å generalisere, fordi konteksten til fenomenet som studeres kan forandres seg raskt. Denne masteroppgaven har ikke som mål å generalisere, men å kartlegge og identifisere hva meningsmønstrer har vært de siste årene. Det er ikke mulig å ha høy validitet, dersom reliabilitet er lav (Van Thiel 2007, 51).

5.6.2 Reliabilitet

Å kunne utføre forskningen på nytt på samme måte og fortsatt komme til samme resultat er det reliabilitet handler om (Yin 2018, 46). I kvalitative intervju er det ganske vanskelig å gjenta undersøkelser og få samme resultat. En utfordring med semi strukturert intervju er at samtalene

vil variere fra gang til gang. Derfor er kodingen og operasjonaliseringen viktig, for å kunne gjøre rede for funnen i koding som besvarer operasjonaliseringen av teorien. Forholdet mellom respondent og forsker vil også kunne ha en innvirkning, for det er ikke sikkert en respondent hadde sagt det samme til meg og som til en annen. Igjen har vi aspektet med at respondentene i dette tilfelle er offentlige personer så ville anta at det er samme informasjon som blir gitt. En måte å øke reliabiliteten er bruken av direkte sitat i analysen, fordi da trekker ikke forsker selv egne tolkninger.

Reliabiliteten i dokumentanalysen er lettere å sjekke gyldigheten på, fordi det vil være den samme teksten som blir vurdert/analysert på nytt. Relabilitet er antagelsen om å minimere sjansen for bias og feil (Yin 2018, 46). Konkrete begrensninger blir presentert i neste delkapittel, men for å unngå dette er det avklart tydelig hvilke begreper og vurderinger som blir brukt i denne oppgaven.

5.6.3 Kvalitetsrefleksjoner

Det finnes sikkert flere måter å måle mekanismene til agendasetting, men gjennom å se på politiske partier agendasetting av lobbyregister får en indikasjon på meningsmønstrene gjennom hele debatten. Fordi denne studien søker å forstå debatten over tid kunne konseptet blitt målt i offentlig opinion eller lobbyen sine argumenter av debatten. Valget på politiske partier står sterkes i denne sammenheng fordi det er politiske partier som utøver myndighet på vegne av befolkningen, som vil si at dersom befolkningen ikke har det på agendaen har ikke partiene det. Det samme gjelder å undersøke andre variabler. Det kunne vært mulig å sett nærmere på tillits-variabelen, om tilliten til de politiske partiene har økt eller gått ned parallell med økning av lobbygrupper. Tillit er også på begge sidene av argumentasjonen til lobbyregister, men denne studien undersøker hvorvidt den høye tilliten i Skandinavia har en årsakssammenheng med lite interesse til regulering.

5.7 Begrensinger

Det kan oppstå *bias* i forskning dersom det er et snevert valg av datagrunnlag, utnytting av tidligere forskning, ledene spørsmål og ubalansert koding (Grønmo 2016). For å redusere faren for bias/skjevhet i denne masteroppgaven har det store mengder med datagrunnlag, fire forskjellige. Gjennomgangen av tidligere forskning har blitt utført i lense av denne oppgaven

sin kontekst. Spørsmålene i de ulike intervjuene har vært like, se intervjuguide vedlegg 2, så langt det lar seg gjøre i semi-strukturerte intervju. Dette vil si at alle de ulike intervjuene hadde alle de samme spørsmålene som utgangspunkt, men hvert av intervjuene vil ledes forskjellig med bakgrunn i at svarene kan utvikle samtalen i forskjellige retninger. Når det gjelder kodingene har det med bakgrunn i bias valgt å kode etter eks «byråkratisering» for å identifisere den «andre»-siden sine meningsmønstre.

Det oppstår en begrensning i oppgaven når media blir brukt som datagrunnlag for lobbyen sin side av debatten. Selv om analyseenheten i denne oppgaven er de politiske partiene, handler debatten om hvorvidt lobbyvirksomhet skal reguleres eller ikke. Derfor er det hensiktsmessig å få med hvorvidt de ønsker å bli regulert eller ikke. Men det er en begrensning når datagrunnlaget baserer seg på uttalelser i media, fordi ville de gått ut offentlig med at de var imot regulering. Dersom de går ut og sier de er imot det, kan det se ut som at de har noe å skjule.

5.8 Forskningsetiske vurderinger

I forkant av kvalitative intervjuer er det viktig å konstatere åpenhet i forhold til respondentene. Dette er et viktig fokus i etiske hensyn. All data som blir hentet ut av intervjuene skal behandles fortrolig. Det er derfor viktig angående anonymisering, dersom det er ønske, at det ikke er mulig å identifisere de ulike respondentene ut ifra datamateriale¹⁸. Selv om respondentene fikk samtykke skjema sendt i forkant av intervjuet, ble de samme spørsmålene stilet i starten som en forsikring. Dette gjelder også muligheten til å trekke seg fra studien som en helhet og på senere tidspunkt.

I starten av prosjektet med masteroppgaven sendt jeg inn til Norsk senter for forskingsdata (NSD) er skjema angående studie og ønske om å bruke intervjuer som datakilder. Dette ble godkjent i god tid før utføring av intervjuene. Dette skjemaet inneholdt informasjon om behandlingsansvar, utvalg, rekruttering av utvalg, personopplysninger (politisk oppfatning), lydopptak, intervjuguide, informasjonsskriv, samtykke, innsyn, behandling og tilgang. Siden politisk oppfatninger inngår som personopplysninger ville dersom det ikke var gjort fra før av

¹⁸ Alle respondentene uttaler seg ikke som privat person, men som offentlig person gjennom et politisk parti. Derfor er det ikke krav om anonymisering, men to av respondentene ønsket det, derfor er vurderingen blitt å anonymisere alle fremfor to.

å anonymisere datamaterialet og etter studiens slutt vil alle personvernopplysninger ikke lenger bli lagret. Det er sendt ut sitatsjekk og godkjenning av bruk til alle respondentene når studien ferdigstilles, selv om kun noen krevde det.

6. Lobbyregulering på agendaen til Stortinget

Hva kan forklare at debatten i Stortinget ikke endres parallell med økningen av lobbyister og at forslaget om lobbyregulering ikke fører frem på Stortinget? Representant forslaget om lobbyregister har ikke kommet på den politiske agendaen til Stortinget som en helhet, men det er på agendaen to partier på hver sin side av den politiske aksene. Lobbyregister kan bidra til å skru på lyset i det som kan være korrupsjon i mørke, i relasjonen mellom politikere og påvirkere. Ved å sette dette representantforslaget og debatten i Stortinget inn i en organisasjonsteoretisk agenda settings teoretiske perspektiv vil kunne gi svar på hvorfor det ikke er på agendaen i Stortinget. Den teoretiske linsen til Kingdon og Herweg vil kunne hjelpe å identifisere hva grunnen for at lobbyregulering ikke er på agendaen er: ligger det i at det ikke blir ansett som et problem blant partiene og har forskning løsningen, men det politiske landskapet er ikke åpent for det. Datagrunnlaget partiprogram gir er en oversiktlig og tidsperiodisk visning over hvor opptatt de ulike partiene er om saken (politikk strøm). Stortingshøringen vil bidra til hvorvidt partiene ser lobby økningen som et problem (problem strøm). Intervjuene med kandidatene fra partiene vil bidra både til om de ser problemet, om de har en løsning og hva strategiene er.

Det er ulike faktorer og variabler som må undersøkes for å forklare hva som gjør at debatten i Stortinget ikke har forandret seg tilsvarende med økningen av interessegrupper i Norge. Først vil det gjennomgås en sammenfatning av hvordan utviklingen, positivt eller negativt, har vært i de politiske partienes holdninger og argumenter til lobbyregulering. Dette er for å gi standpunkt til partiene når analysen videre vil sette MSN rammeverket til Kingdon mot de empiriske funnene. MSN rammeverket vil kunne gi en forklaring på hvorfor de politiske partiene i Norge ikke anser økningen av interessegrupper som et problem, gjennomførbarheten til lobbyregister og hva som påvirker politikken som blir ført.

6.1 Utvikling av partienes holdninger til lobbyregulering

For å se på utviklingen av holdninger er det viktig å indentifisere hva som er holdningene i dag. Figur 6 viser hvordan de ulike kandidatene som er intervjuet for denne studiens fra hvert parti beskriver lobbyvirksomhet. Dette er basert på at kandidatene ble spurt om å eksemplifisere konkrete ord til hva de tenker på når de hører ordet lobby. Det ordet som forekommer flest ganger er påvirkning, som impliserer hva en lobbyist gjør. Åpenhet og transparens er også ord

som brukes gjentatte ganger av et flertall av kandidatene, og det beskriver kanskje debatten, men ikke nødvendigvis det politiske utfallet. Årsaken er at debatten handler om hvorvidt det skal være åpent for alle hvem som snakker med stortingsrepresentanter. Men virkeligheten handler det mer om hvordan politikerne forholder seg til pluralismen, konkurransen om oppmerksomheten til beslutningstakerne. Makt begrepet blir også brukt av kandidatene. Dette kan trekke linjer til hvor makten ligger, hos påvirkere eller politikere. Makt kan også trekke linjer til makten folkevalgte har til å ta imot info fra eksperter. Ordet som skiller seg ut er “udemokratisk påvirkning”. Det skiller seg ut fordi det er negativt ladet i forhold til de andre. De kandidatene som bruker dette begrepet for å beskrive lobbyen kan sies å ha et markant negativt synspunkt på hvordan de påvirker.

Figur 6: Respondentene sine tanker om lobbyvirksomhet

Det er en liten utvikling i argumentene til de politiske partiene angående forslaget om lobbyregister fra Venstre. Etter gjennomgående analyse av partiprogrammene i perioden 1997-2001 blir ikke lobbyvirksomhet nevnt eksplisitt, men både Venstre, Senterpartiet og SV beskriver hvor viktig åpenhet i politikken er (Venstre 1997-2002, 8. Senterpartiet 1997-2001, 2. SV partiprogram 1997-2001, 12). Da forslaget var oppe til høring i 1996 kom det tydelig fra Jorun Ringstad at SP og KRF og Olav Akselsen fra AP at forslaget ville gjøre det vanskelig å skille hvilket selskap som skal registreres og ikke (Innst. S. Nr 118, 1995-1996)). Konseptet med hvor grensen for hvem som skal registreres og ikke, bruker Bjarne H. Hansen fra AP som argument i Stortingshøringen i 2010 også (Innst 179 S 2009-2010). Videre når forslaget har vært oppe i 2004, 2010, 2014 og 2018 har presidentskapet kommet med den samme

konklusjonen: unødvendig (Innst s nr 123 2003-2004, Innst 179 S 2009-2010, Innst 8:4 S 2013-2014, Innst 71 S 2017-2018, Innst 336 S 2021-2022).

I 2008 var det Kommunalkomiteen som vurderte forslaget og de konkluderte at det var for ressurskrevende, vil bli høy terskel å ta kontakt og vil ikke gi garanti for mer åpenhet (Innst S nr 21 2007-2008). Dette er også argumentet Geir Bekkevold fra KRF brukte i 2010 (Innst 179 S 2009-2010) og i 2014 av Hans Fredrik Grøvan (Innst 8:14 S 2013-2014). Et annet argument som har blitt brukt som en gjenganger er knyttet til tillit. Bent Høie fra Høyre både i 2008 og Jan Tore Sanner i 2010 at registre mistenkelig gjør politikere og at innbyggere må stole på politikere (Innst S. Nr 21 2007-2008. Innst 179 S 2009-2010). Samt Nils T. Bjørke fra Senterpartiet i 2018 hvor viktig det er å ha tillit til stortingspolitikere (Innst 71 S 2017-2018). På motsatt side har vi Guri Melbye fra Venstre som bruker tillit som motargument med at tilliten er blitt svekket og et register vil styrke tilliten igjen (Innst. 336 S 2021-2022). Enda et argument som har gått igjen er dette med at om et register skal innføres vil møtene flyttes ut av Stortinget, dette sa blant annet presidentskapet i 2022 (Innst. 336 S 2021-2022), dette var inntrykket til en av respondentene også som var til stede under høringen i 2001 (Respondent 1, 30.11.22).

Argument om åpenhet i den politiske prosessen i en eller annen form kommer til syne i alle de politiske partiene. Hvor sterkt og markant hvert av partiene setter åpenhet kommer mest frem i partiprogrammene: Åpenhet og innsyn blir tatt opp både av Venstre, SV og Senterpartiet i partiprogrammene 1997-2001, Høyre og SV i 2005-2009 programmet, SV, AP, KRF i 2009-2013 programmet og Venstre, SV og KRF i 2017-2021. Det forekommer variasjon i hvordan åpenhet blir adressert og mengde, men hovedlinjene er at alle partiene er alle for åpenhet i politikken (Respondent 3, 11.01.23).

Tabell 8: *Oversikt over kodinger av argumentasjon til de politiske partiene*

Ja-Siden		Nei-siden	
<i>Regulering</i>	<i>Unødvendig</i>	<i>Byråkratisk</i>	<i>Mot sin hensikt</i>
Venstre, SV	Frp	SP, KRF	Høyre, AP, KRF
<i>Åpenhet</i>			
<i>Tillit</i>			
<i>Ikke lengre tillit til politikere</i>		<i>Tillit til politikere</i>	
Venstre		Høyre, SP	

Tabell 8 prøver å gi et oversiktlig bilde over de ulike argumentasjonene og holdningene de syv partiene har til lobbyregister. Åpenhet er overordnet for begge sider. Ja-siden, bestående av Venstre og SV, bruker åpenhet som argument for å innføre lobbyregister ved at innsyn i hvem som snakker og dermed påvirker stortingspolitikere. Nei-siden, bestående av Frp, Sp, Krf, Høyre og AP, fremmer at de er for at det skal være åpenhet i politiske systemer, men denne siden har ikke en konsensus i motargument. Derfor er den siden delt inn i tre forskjellige kategorier, unødvendig, byråkratisk og mot sin hensikt. Tillit er noe som kommer frem på begge sidene, men det er i to forskjellige utgangspunkt, hvorvidt befolkningen har tillit til politikere eller ikke.

Sammensetningen av partiprogram, intervju med kandidater fra partiene og stortingshøringene gir indikasjoner på at store deler av politikere på Stortinget ikke ser nødvendighet av å regulere lobbyvirksomhet. Dette indikerer at de som ikke støtter det, nei-siden, utvikler seg ikke i takt med lobbyvirksomhet og interessegrupper. Litteraturanalysen viser at antall interessegrupper og lobbygrupper har økt markant de siste tiårene, dette som blir kalt nedgangen av korporatisme og fremveksten av pluralismen.

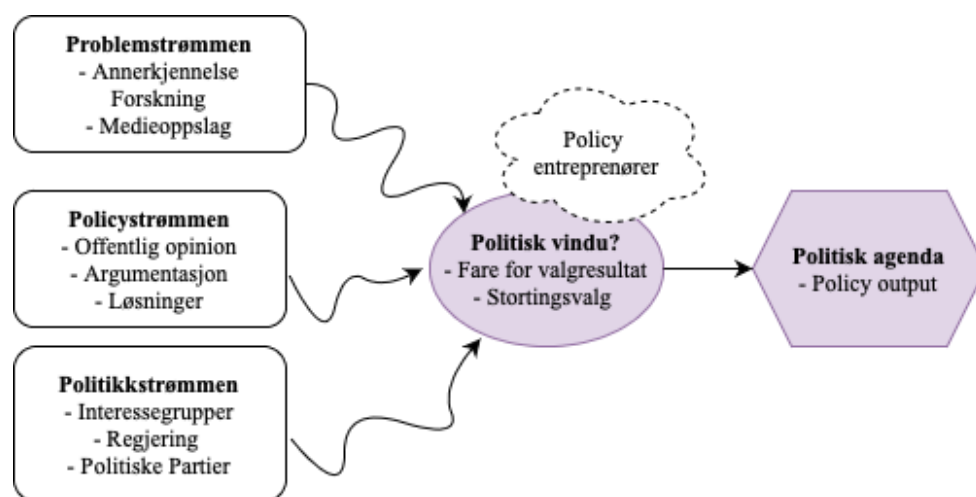
6.2 «Er det ikke et problem, trenger vi ingen løsning»

Regulering av lobbyvirksomhet har på vært på den politiske agendaen på verdensbasis siden USA innføre det på statlig nivå i 1865. Det er interessant å studere hvordan påvirkningsarbeidet lobbyen utfører blir ansett som problematisk og trenger åpenhet i noen land, mens andre land ser det ikke som nødvendig. De skandinaviske landene skiller seg fra andre land angående høy

tillit. Som tidligere forskning viser, har lobbyreguleringsdebatten i Skandinavia vært langvarig, men aldri oppnådd noe stor oppmerksomhet (Korkea-Aho 2021).

I strømmen av problem prøver Kingdon (1993) i multippelt strømningsnettverk å finne en forklaring på hvorfor styringsmakter har oppmerksomhet på noen problem og ikke andre. Ved å trekke koblinger mellom den norske lobbyreguleringsdebatten og Kingdon sitt rammeverk vil det gjennomgås hvorfor denne reguleringen ikke har kom på agendaen i Norge. Det som er med rammeverket til Kingdon er at flere av underkategoriene går igjen i hver av strømmene. Eksempelvis vil offentlig mening være del av både policy og politikk strømmen og medieoppslag vil være en del av både problem- og politikkstrømmen og forskning i både policy- og problemstrømmen. Derfor har det blitt valgt å konkretisere det ned til, slik figur 7 under viser: i problemstrømmen blir det sett på medieoppslag, mens i offentlig mening blir sett på i policystrømmen og hva forskning tilsier er viktig å få frem i både problem- og policystrømmene. Dette er fordi forskningen som blir presentert og analysert i problemstrømmen er for å fastsette hvorvidt økningen av lobbyvirksomhet og interessegrupper er et problem. Mens i policystrømmen vil bestå av argumentasjon og ideer til løsning til problemet med at dette har økt. Hvilken strøm den offentlige meningen ligger i spør om en føler Kingdon, både policy og politikk eller Herweg, policy, sitt rammeverk. I denne studien er det valg å følge Herweg siden den er adoptert til et parlamentarisk system, men deler av variablene som Kingdon tar opp i politikkstrømmen er sentralt for denne studien, derfor blir det noe delt. Denne avgrensningen vil gjøre det lettere å skille strømmene, men samtidig viser dette hvor lett de kan kobles sammen.

Figur 7: *Multippelt strømningsnettverk (2)*

Sett i forhold til Figur 5 av multippelt strømningsnettverk setter Figur 7 ikke seg direkte inn i lobbyregulering, men inkluderer alle elementene som skjer i hvert steg av strømningsnettverket. I tillegg til mine egne avgrensninger som nevnt over er for å kunne skille de ulike strømmene. Dersom en sak ikke anses som et problem, trengs det å finnes løsninger på det? Kanskje vil løsninger bli utviklet for å være klar til den dagen det politiske landskapet snur, og det er et problem. Den manglende utviklingen i holdninger til dette temaet blant politikerne på Stortinget kan tyde på at liten interesse og dermed kan det bli vanskelig på få frem på den politiske agendaen.

6.3 Problem strøm: Anses lobbyregulering som et problem?

Med økningen av interessegrupper på 70 og 90-tallet og korporative systemets vekst (Rommetvedt 1996, 10), har behovet for å regulere dem også økt. I samsvar med dette har også offentlighetsloven kommet på banen i 1970 og 2006, hvor forvaltningens saksdokumenter er offentlige for alle. Venstre argumenterte på starten av 2000-tallet at offentlighetsloven kun var startskuddet på åpenhetsdebatten i Norge (Respondent 1, 30.11.2022). Dette kommer også frem i Brennpunkt dokumentaren i 2013 hvor Høyre politiker Andre Oktay Dahl sier han får mer makt som lobbyist enn som opposisjonspolitiker (NRK 2013). Hele konseptet med agendasetting er at en sak må bli et problem for å komme i startfasen av politikktutforming. Det vi kan kalle ja siden av denne debatten har konstatert for flere år siden at det å regulere lobbyen må anses som et problem. Det er jo nettopp derfor det blir tatt opp som forslag i Stortinget. Det er et problem at i skifte fra korporatismen til pluralismen med overtakelse av store organiserte interesse selskaper fra statlige organisasjoner. «Når er det mer fragmentert?» sa kandidaten fra SV (Respondent 4, 11.02.23). Figur 6 viser til et negativt ladet ord, udemokratisk påvirkning, noe som tyder på at det er noen som legger negative assosiasjoner ved lobbyvirksomhet.

Utviklingsfasene som Rommetvedt (1996) presenterte gir et oversiktlig bilde på hvordan dette skiftet har foregått. Ifølge hans oversikt var korporatismen over på slutten av 60-tallet og da var Stortinget fraværende. 70-tallet preget av et mer tilstedeværende Storting, men mye mer konfliktlinjer og 80-90-tallet ble starten på pluralismen med mindre til stede Storting (Rommetvedt 1996, 5). Det som henger igjen fra den korporative fasen er trepartssamarbeidet.

De ulike partene i arbeidslivet er viktig når det gjelder å regulere lønn, velferd og arbeidsforhold, men dersom medlemstallet minsker drastisk vil dette forandre seg (Skjelbostad og Hernes 2021, 145). Selvsagt har også trepartssamarbeidet variert i omfang siden 70-tallet, men poenget er at det er ikke slik at korporativismen har forsvunnet helt. Dermed kan det støtte opp under hvorfor det ikke er nødvendig med regulering og forskrifter. På samme tid er alle partiene på Stortinget enige om at økningen av interessegrupper/kommunikasjonsbransjen og pluralismen er problematisk, men ikke i den retning som Venstre og SV ønsker med å innføre forskrifter. Men heller at det er en markant økning, men problemet ligger heller i at politikere trekker mot den bransjen.

6.3.1 Fra politiske verv til lobbyvirksomhet og tilbake

Under Stortingshøringen i 2010 sa Presidentskapet at de skulle gjennomgå karantenebestemmelsen mellom å gå fra næringslivet og til politiske verv og tilbake (Innst 179 S 2009-2010). Utredningen kom i 2012 hvor karantenebestemmelsen vil gjelde en politiker i særlige tilfeller inntil seks måneder etter fratreden til virksomhet utenfor statsforvaltningen (NOU 2012:12, 122). Denne karantene vil gjelde dersom det “foreligger en konkret forbindelse mellom politikerens tidligere ansvarsområder eller arbeidsoppgaver og den aktuelle virksomhetens interesser” (NOU 2012:12, 122).

Utfordringen med å ha konsulenter i påvirkningsfirmaer er at det kan gi fordeler for firmaet fordi den nye konsulenten allerede har et nettverk. Kandidaten fra Senterpartiet uttrykket:

Jeg er mer bekymret for de som går imellom. De i ulike posisjoner. De bruker at de har vært statssekretær, politiske rådgivere osv som argument for å få seg gode roller i påvirknings selskap og den biten der. Og det er litt for mye. Det har vi vært kritiske til i Senterpartiet. Det har vært en direkte forbindelse mellom dem. Da sitter du jo på kompetanse, selv om du som regel har karantene tid. Men du sitter både med kontaktnettet ditt og ved hvordan det fungerer. Det er jo forså vidt positivt. Men om det er direkte personlig kontakten som gjør at du får påvirket. Så er det uheldig for andre. For da legger du en verdi som ikke er reelt. (Respondent 3, 11.01.23).

Fra påvirkningsfirmaets sin side er det fordelaktig at personene har erfaring fra dem de ønsker å påvirke. I media har «Gullkortordningen» kommet frem som grunnlaget på hvorfor Venstre ønsker lobbyregulering (Myhre 2022). Diskusjonen om hvorvidt tidligere stortingspolitikere

skal ha fri adgang til Stortinget etter de er ferdig i sine verv er to delt. På en side er aspektet med at tidligere stortingspolitikere jobber i kommunikasjonsbransjen etterpå, vil da ha full adgang til Stortinget og dens politikere. Dette er grunnlaget for denne ordningen er en del av lobbyregister debatten, hvem er det eventuelt som skal registreres. På andre siden er den faktoren om hvorfor skal en ha tilgang når du ikke lengre er folkevalgt.

6.3.2 Ikke nødvendig i tillitsamfunnene i Nord

Motstandere av forslaget anerkjenner ikke denne overgangen og lobbyen på et generelt grunnlag, legger argumentene sine om et møte mellom borger og politiker vil forsvinne og at de aldri opplevd det som problematisk. Både kontekst kapitlet og litteraturanalsen har forsøkt å gi forklaring på hvorfor det ikke har vært nødvendig med lobby forskrifter i Norden. Norden skiller seg fra resten på flere nivåer. Den nordiske samfunnsmodellen går at landene i Norden scorer høyt på statistikk om lav arbeidsledighet, høy utdanning, lite korrupsjon, høy tillit til myndigheter (Midttun og Olsson 2013)

Dette indikerer at tilliten til mellom borger og politiker er såpass høyt, kan det forventes av borger ikke ser nødvendigheten av å måtte ha innsyn i hvem politikerer snakker med.

“Et kjennetegn ved Norge og andre nordiske land er nivået på den overskridende og generaliserte tilliten, den viser ukjente mennesker i sin alminnelighet, selv om de er ulike oss, er høyt” (Gauden-Kolbeinstveit 2015, 3). De to ulike tillits perspektivene som ble introdusert, kultur og institusjonelt, prøver å kartlegge grobunnen til tillit i et land. Det kan vi se i flere ulike deler av samfunnet hvor system er tillitsbasert. Samtidig som det institusjonelle perspektivet kommer av at god politikk og institusjonell ytelse som kommer frem av velferdsstaten. Når tillitssamfunnet da blir satt på prøve, som etter 22.juli, kunne det gått begge veier når det gjelder tillit. Men som nevnt førte det egentlig til at tilliten til det politiske systemet økte i etterkant av angrepene (Seegrard, Rose og Haugsgjerd 2020, 126).

Teori angående tillit tilsier at dersom en befolkning har tillit til hverandre (generalisert tillit), har man lettere for å tillit til institusjoner og det politiske system (Gauden-Kolbeinstveit 2015, 3). Nordisk ministerråd viser at tillit skjer ikke naturlig, det skapes over tid, derfor er “tilliten et resultat av og en forutsetning for samfunnsorganiseringen i Norden” (NOU 2021:2). Dette forklarer kanskje også hvorfor da Norden scorer høyere på tillit enn andre deler av verden, fordi

andre land har mer mistro blant innbyggere (NOU 2021:2). Poenget med å se på tillit er ikke kun fordi det blir brukt som et motargument mot lobbyregulering, men også fordi i “et samfunn med høy tillit vil det kunne være lettere å gjennomføre endringer og reformer, og det vil kunne være mindre behov for kontroll med formelle og nedskrevne regler” (NOU 2021:2).

6.3.3 Hva må til?

Det ble presentert tre mulige hendelser som kan gjøre at en sak blir et problem: indikatorer, tilbakemelding og spesielle hendelser. Indikatorer vil være at dersom forskning tilsier at dette er et problem, bør politikerne ta tak i det. Indikatorer og tilbakemelding er vanskelig å skille fordi begge går ut på konklusjoner som blir trekket av forskere og eksperter angående saken for å se om forskning, statistikk og rapporter tilsier at saken er et problem eller ikke. Derfor har det blitt valgt å slå de to hendelsene sammen i en: indikatorer. I kontekst av denne studien har forskning sagt at regulering av lobbyen kan være et forberedende instrument som øker borgernes tillit til staten og gir mer åpenhet i politikken (Korkea-aho 2021, 356). Dette er på et generelt nivå. Lobby forskrifter kan kaste lys på den mystiske siden av politikkkutforming (Char, Hogan og Murphy 2009, 4). Men er det verdt å få mer innsyn i en prosess når det går ut over hvorvidt du som borger kan få påvirke denne prosessen? Dette med motargumentet om at borgere vil bli mer i tvil om å nå ut til politikere med et lobbyregister er ingen garanti for at vil skje. Det som går igjen i samtale med kandidater fra de ulike politiske partiene i Stortinget er at det unike med Norge og Skandinavia er at det er så liten avstand mellom folket og politikerne. Rapporter har vist, eksempelvis KS rapport, at åpenhetsregister i kommunene fra 2022 som referer til OECD sin sammenligning av regulering i medlemslandene sine. Her har da flertallet innført lobby forskrifter som viser at det er mulig å gå til og at «mange av utfordringene norske motstandere av lobbyregister har pekt på, ha latt seg løse» (Lund og Co 2022, 41).

Det at eksperter fremhever at en sak er et problem er ikke alltid nok for at det skal nå frem til policy skapere. Dermed må kanskje en hendelse skje. Når det gjelder spesielle hendelser viser eksempelvis studien til Crepaz (2017, 248) at politiske skandaler, ofte korrupsjonssaker, ikke påvirker forskriften eller forslaget direkte, men heller oppmerksomheten rundt det. Her kan det trekkes paralleller til kandidaten fra Venstre sitt utsagn om at dersom media hadde hatt mer oppmerksomhet på saken i hundreårsskiftet kunne det vært lettere å få det gjennom (Respondent 1, 30.11.22). Men også til at det ikke vil være aktuelt i Norge før det skjer en

utløsende hendelse som forårsaker at flere anser det som et problem. Som kandidaten fra Arbeiderpartiet sa “en stor skandale eventuelt, mer fokus, er allergisk mot korrupsjon her” (Respondent 7, 06.02.23). Kandidaten fra SV mener at kanskje diskusjonen rundt “Gullkortene” vil få bevegelse i lobbyregister debatten (Respondent 4, 11.01.23).

Dersom det som Herweg (et.al 2015, 437) kaller policy makers, politikere, blir satt i fare for å bli gjenvalgt som følge av en sak, kan de saken gjøres til et problem. Eksempler på dette er Bompengepartiet under kommune- og fylkesvalget i 2019, men også Pasientfokus i Stortingsvalget i 2021. Dette har ikke forekommet enda i norsk kontekst. Forsalgene om lobbyregister blir presentert langt i fra et stortingsvalg, eks forslag i 2018, valg i 2017 og 2021. En annen indikator som kan skje er dersom et medieoppslag om en sak får stor oppmerksomhet fra befolkningen (Zhariadis 2007, 70-71). Undersøkelsen til Helgesson og Falasca (2017, 287) konkluderte med at i Sverige har mediedekningen om lobbyvirksomhet økt over tid, men hovedfokuset ligger hos individet, lobbyisten, enn konseptet lobbyvirksomhet. Dette på en side påvirker synet til befolkningen fordi, måte media vektlegger saker påvirker innbyggers kunnskap om hendelser og nyheter. Dette vil si at dersom media aldri setter lys på en sak, vil ikke den saken komme på radaren til befolkningen, som dermed ikke kan legge press på de folkevalgte politikerne. Dette kommer også frem i Innstillingen fra Stortinget Makt og Demokrati (17:2004-2005). Den viser til at konsekvensen av den nye rollen til media er at “politikken vris mot det dagsaktuelle og bort fra det langsiktige og prinsipielle” (Innst. S. Nr 252 2004-2005). På den andre side kan det diskuteres hvorvidt befolkningen selv har ansvar for å sette seg inn i saker. En undersøkelse fra medietilsynet viser at 8 av 10 har tillit til norske medier (Medietilsynet 2019, 40). Dette er relativt høyt fremfor USA som lenge har fremmet skepsis mot ulike nyhetsbyråer. Det har også skjedd en utvikling angående hvilke medier som blir brukt. Innbyggere i USA har nå høyere tillit til sosiale medier enn tradisjonelt media viser undersøkelsen til Leidke og Gottfried for eksempel (2022).

6.4 Policy strøm: Er lobbyregulering gjennomførbart i Norge?

Internasjonal litteratur og press fra EU viser at registrering av lobbyvirksomhet er den beste løsningen på økningen av lobbyen. I denne strømmen har Kingdon (1993, 43) presentert kriterier for hvilke policies faktisk blir valgt: mulighet, budsjett og akseptert av offentligheten. Hvorvidt det er mulig å få en lobby forskrift i Norge har blitt diskutert tidligere, men mener spesialister det er mulig? Dersom et lobbyregister har et akseptabelt budsjett, vil komme helt

an på omfanget. På ene siden har det blitt presentert som en forlengelse av besøks registeret som allerede finnes på Stortinget. Andre har poengtert omfanget av personvern til registeret. Dette har kommet veldig frem i saken om lobbyregister i bystyret i Trondheim. Etter endelig å få forslaget gjennom i bystyret, ble det problematisk når de skulle finne ut av hvordan reglementet skulle se ut (Respondent 9, 18.01.23). Bystyret sendte reglementet til datatilsynet for å finne ut om det var innenfor GDPR (Respondent 9, 18.01.23). Det resulterte i at datatilsynet sa at kommunen selv måtte vurdere og utarbeide den rettslige avklaringen (Respondent 9, 18.01.23). Dette har Venstre vært svært uenig i og ønsker en nasjonal avklaring (Respondent 9, 18.01.23). Dette har ikke skjedd.

I henhold til denne strømmen vil det innholdet i politikken som føres bli analysert. Hva som er hovedargumentene til de politiske partiene, strategier og eventuelle endringer som har skjedd siden 1996. Herweg (et. Al 2015, 44) argumenterer for at et policyforslag har større sjans dersom det kan tilknytte ideologi eller skillelinjer. Tabell 3 viser skillelinjene som partiene tilhører, Krf i kirke-stat og AP eier-arbeider. De ideologiske forskjellene til partiene har kommet frem i denne debatten ved hvordan individet blir fremstilt. Den ene siden av debatten har handlet om hvorvidt enkeltmennesker kan nå ut til Stortingspolitikere uten å måtte registrere seg, om blant annet konfidensialitet. Partiene som er imot regulering, har argumentert for at dette vil stoppe enkelte borgere for å nå ut til politikere. Noe som blir ansett som svært negativ konsekvens fordi en av Norges og Skandinavias svært positive egenskap i det politiske landskapet er hvor lett det er å nå frem til en politiker (Respondent 2, 10.01.2023). Det er ikke den store distansen mellom borger og politiker som det kan være andre steder som EU (Buena 2018), hvor da kanskje da mer nødvendig å hyre lobbyist for å klare å nå frem til politikere.

6.4.1 Norsk offentlig opinion

Hva den offentlige opinionen er vil kunne påvirke politikken fordi det er befolkningen som stemmer ved valg og da legger press på politikerne. Den offentlige opinionen blir oftest målt gjennom meningsmålinger eller innbyggerundersøkelser. Innbyggerundersøkelsen fra 2021 viser at på en skala fra 0-100 ligger innbyggernes gjennomsnittlige vurdering rundt 50 på hvorvidt de kan påvirke politiske beslutninger gjennom det politiske systemet (DFØ 2021). “Med andre ord er det delte meninger blant innbyggerne om det politiske systemet i Norge gir folket innflytelse på det myndighetene gjør” (DFØ 2021). Hvorvidt det er akseptert av offentligheten kan man ta utgangspunkt i media oppmerksomhet som veileder for offentlig

mening viser et raskt søk i Retriever atekst at det ikke har vært enorm oppmerksomhet. I tidsrommet 1996-2023 er det totalt 2 347 treff i ulike norske media typer. Til sammenligning har en Gullkortdebatten 3 769 treff og ordet «PR-byrå» har 6 297 treff i norske kilder.

Et av poengene til kandidaten til Venstre er det at det har kommet ny generasjon inn i de ulike partiene, men også velgere (Respondent 1, 30.11.23). Dette kan relateres til EU-medlemskap, hvor det diskuteres om den nye generasjonen skal få stemme over saken og komme med sitt preg på det. Pendlerbolig saken er et annet eksempel på mindre tillit til stortingspolitikere. Saken gikk ut på at stortingsrepresentanter som er folkeregistret et antall km unna Stortinget har de krav på pendlerbolig, som noen av representantene har vært registrert hos foreldrene sine for å kunne bo gratis i Oslo (Nettavisen 2021). Hva mer skjer i det skjulte mørke?

6.4.2 Policy ekspertenes løsningsstrøm

Policystrømmen består ut ifra Kingdon en strøm av ideer i et politisk samfunn, som da inneholder spesialister på ulike felt. Herweg et al. (2018) beskriver strømmen som argumentasjon preget, hvor da de gjeldende aktørene eller spesialistene finner løsninger i denne strømmen for å da konstruere politiske forslag ut av dette, i dette tilfelle partiene og deres policy eksperter. Når policy eksperter blir overtalt eller sikker på et forslag blir de policy-entreprenør og ønsker dermed å fremme denne saken til sitt ytterst kapasitet (Herweg e.al 2015, 442). EU har lenge lagt press på Norge om å innføre lobby forskrifter, eller tiltak som forhindrer korrupsjon (Greco 2020, 4). Dette er forskningsbaserte forslag fra EU. På en side kan det diskuteres at EU mener det er viktig fordi de har høyere nivå av korrupsjon enn hva Norge har. Det kan også argumenteres for dette er enda en sak som blir påtvunget fra EU som ikke er relevant i Norge.

Tidligere forskning tilsier at antallet interessegrupper og lobbyister har økt de siste tiårene (Espeli 1999). Tall fra USA viser at de på 90-tallet måtte innføre et nytt lovforslag fordi det var markant at ikke alle gikk under den kategoriseringen av lobbyister som var satt fra før (Hogan, Murphy og Chari 2008, 132). Også i EU ble det innført strammere regulering av lobbyen på 90-tallet (Hogan, Muphy og Chari 2008, 132). Da Harald Espeli (1999) studerte betydningen av lobbyvirksomhet i Norge, kom han frem til at (1) Norge er så lite og derfor har ikke korrupsjon og negative påvirkningsmuligheter ikke plass i statsapparatet i Norge og (2) den korporative samhandlingen. “Den korporative samhandlingen har vært preget av liten

offentlighet” og dermed konkluderer han at en registerordning kan være løsningen, men først åpne høringer. Dette er også en studie som foregikk på 90-tallet, så forslaget Halvorsen presenterte i 1996 hadde hun dekning for forskningsmessig. Åpne høringer har blitt innført, men ellers har det korporative samhandlingen stått stille.

Interessegrupper må tilpasse seg slik at de når frem direkte til politikere (Rommetvedt et.al 2012, 447). Studien til Rommetvedt (2012, 477) konkluderer også med at det har skjedd et skifte fra institusjonalisert korporatisme til konkurrerende pluralisme. Direnc Kanol utførte en studie som så på om det var en korrelasjon mellom pluralisme/korporatisme og korrupsjons oppfatning, Dette er interessant i denne studiens kontekst fordi hovedgrunnen for at noen presser frem lobbyregister er at det forebygger korrupsjon. Kanol (2014, 243) fant at korporatistiske systemer har mindre sjanse for å være korruperte fordi de er mer begrenset i antall påvirkere, enn i et pluralistisk system hvor det er flere interessegrupper i omløp. Dette kan legitimere argumentene til nei-siden, fordi det som har kommet frem i empirien er at partiene på den siden ikke anser økningen av interessegrupper som et problem. For dem er det mer legitimt å ikke innføre en regulering fordi de “henger igjen” i det korporatistiske systemet, hvor da det ikke er fare for korrupsjon som Kanol argumenterer. Kanol legger også frem at lobbyregulering ikke vil utgjøre forskjellig i pluralistiske systemer (2015, 249). Dette er fordi det ikke er en likestilt representasjon mellom de forskjellige gruppene og pluralisme favoriserer forretningsgrupper og firmaer (Kanol 2015, 249). Dette kan utgjøre at ønske om å gå tilbake til et mer lukrativt korporatistiske system fra politikerne sin side, dette ligger også i de tette båndene politiske partier og interesseorganisasjoner har i det politiske system (Helleland 2022). Det tydeligste eksempelet på det som kan kalles uheldig korporatisme i Norge er forholdet mellom LO og Arbeiderpartiet, hvor LO sitter i sentralstyret og valgkomiteer (Helleland 2022). Det finnes vanlige koblinger som ikke er like uheldige mellom interesseorganisasjoner og politiske partier, som Senterpartiet og bondeorganisasjonen (Helleland 2022).

6.4.3 Lobbyregister

Lobbyregister som løsning på lobbyregulering ble ikke presentert av Venstre før i 2001. I perioden før var løsningene preget av en type informasjonsordning, men det private forslaget fra Halvorsen i 1996 ga aldri et konkret løsningsforslag. SV sine argumenter for løsningen til Venstre innebærer at mennesker skal kunne sjekke hvem politikere snakker med og hvem de blir påvirket av (Respondent 4, 11.01.23). Venstre sitt hovedargument er at et lobbyregister som registrerte påvirknings virksomheten og få innsyn i hva som foregår på Stortinget

(Respondent 1, 30.11.22). Den gjennomgående argumentasjonen til SV og Venstre fra 1996 til i dag er at et lobbyregister vil gi en oversikt over politisk påvirkning og gjør politiske bestemmelser etterprøvbart.

Senterpartiet har uttrykt at dersom register forslaget hadde vært formulert til sin hensikt, kunne de støttet den, men de mener at siden den som skal registrere seg ikke behøver å oppgi sak vil store konsulentfirma skjule seg mer enn hva en enkelt borger kan gjøre (Respondent 3, 11.01.23). Redsel for mer byråkrati står sterkt hos flere av partiene på “nei-siden”. Frp har argumentert for at register ikke er den riktige veien å gå når det kommer til regulering av lobbyen. Hovedargumentet til Frp er at de er imot fordi de er “ombudsmenn for folk flest” og vil være byråkratisk krevende å registrere alle politikerne snakker med (Respondent 5, 13.02.23). Frp er heller for å sette en regulering på de som bidrar med penger eller tjenester til parti og etterpå får posisjoner i partiet (Respondent 5, 13.02.23). Ved gjennomgangen av partiprogrammene har det vært spesifikke begreper som har blitt undersøkt. Hvorvidt partiene nevner begrepene åpenhet, frihet, lobby(register) og byråkratisering. For å vise forskjellene så har alle partiene begrepene byråkratisering, frihet og åpenhet i sine partiprogram 1997-2025, men kun to parti nevner lobby og lobbyregister i hele perioden. Med unntak av SP som nevner lobbyen en gang i hele perioden. Dette viser til dels at debatten om regulering av lobbyvirksomhet ikke er på radaren til flere av partiene. En løsning er å se til EU når de innførte lobbyregister i alle institusjonene i 2014 at små selskaper kan underligge seg paraplyorganisasjoner for å slippe byråkratisk arbeid, noe som EU har sett på som en god løsning (Fyhr 2021).

Høyre hevder at hovedutfordringen med register forslaget er at det skjer en avgrensing i hvem som er lobbyist og når skal man registrere (Respondent 2, 11.01.23). Det vil utelukke andre som ikke er primært kommunikasjonsbyråer, for advokater er viktig å få med (Respondent 2, 11.02.23). Her blir det igjen et problem innser Høyre, fordi konfidensialitet mellom kunde og advokat er viktig aspekt (Respondent 2, 11.02.23). Her er AP inne på samme argumentene fordi de sensitivitet og konfidensialitet mellom kunder og byrået er viktig (Respondent 7, 06.2.23). At registeret kan føre påvirkningsarbeid ut fra Stortinget for å unngå registrering kan virke mot sin hensikt mener flere av partiene Høyre, AP, KrF og SP. KrF forklarte på talerstolen at lobbyregister vil være for krevende, skape høy terskel for enkeltborgere å nå frem og ikke gi noe garanti for åpenhet (Grøvan 2014).

Tabell 9 gir et overblikk på hva de ulike partiene sitt hovedargument om lobbyregister på Stortinget er, men også hva som er deres parti løsning om de har. Eksempelvis at SV og V mener lobbyregister er det beste forslaget, mens SP mener forslaget burde revideres og FrP ville heller regulert penge og tjenestebidrag til parti for å forhindre korrupsjon. Tabell 9 viser også at partiene AP, KrF og Høyre ikke selv har utarbeidet en bedre løsning, men dette i en helhet går tilbake til at det ikke anser det som et problem, hvorfor trenger en løsning da?

Tabell 9: Argument og løsninger til de politiske partiene om regulering av lobbyvirksomhet

Parti	Argument	Løsning
<i>SV</i>	Skal kunne sjekke hvem politikere snakker med, og hvem de blir påvirket av ¹⁹	Lobbyregister
<i>Arbeiderpartiet</i>	Sensitivitet og konfidensialitet ²⁰	
<i>Senterpartiet</i>	Behøver ikke å oppgi sak, derfor vil store konsulentfirma skjule seg mer enn en enkelt borger ²¹	Omformulere forslaget
<i>KrF</i>	Høy terskel ²²	
<i>Venstre</i>	Innsyn i hva som foregår på Stortinget ²³	Lobbyregister
<i>Høyre</i>	Ødelegger konfidensialiteten ²⁴	
<i>FrP</i>	Ombudsmenn for folk flest, byråkratisk krevende ²⁵	Regulere penge- og tjenestebidrag til partier

Tidligere studier som har sammenlignet lobbyreguleringsdebatten i land som ikke har innført regulering, som India og Brazil, finner at regulering må bli tilpasset det politiske systemet det gjelder (Pereira og Nakray 2021, 90). Det er ikke en oppskrift som passer alle, noe som må tas

¹⁹ Respondent 4, 11.02.2023

²⁰ Respondent 7, 06.02.2023

²¹ Respondent 3, 11.01.2023

²² Grøvan 2014

²³ Respondent 1, 30.11.2022

²⁴ Respondent 2, 11.01.2023

²⁵ Respondent 5, 13.02.2023

i betraktning når debatten foregår i Norge. Fordi kan det være slik at lobbyregister ikke er den løsningen som passer best. Forskjellen er at EU/USA er et mye større system i omløp enn det er i Norge, derfor er reguleringsbehovet større. Til tross for at det har økt i Norge også.

6.4.4 Strategier og endringer i politikken som føres

En interessant ting med de ulike forslagene om lobbyregulering i Norge er dette med hvor lite de har revidert de opp gjennom årene. Hvorfor er forslagene så like? Burde de ikke forandre noe når de ser at det ikke når frem?

De fremmer forslaget, men når debatten kommer er det ikke sikker de er i salen en gang. Men det er jo litt av det politiske, å løfte opp en sak. Og det er fullt lov. Det er opposisjonens privilegium. Men at forslag blir lagt frem uten at de tror at de får det til det er for de som føler seg latent med å få litt media og fokus på. Tror det er like viktig, som om saken kommer gjennom eller ikke. Dessverre. (Respondent 3. 11.01.2023)

En annen ting å bemerke seg i denne debatten er hvem man anser som en lobbyist. Det vanligste skille er mellom interesselobbyister og kontrakts lobbyister (Stortingets informasjonsseksjon 2005). I studien til Korkea-aho (2022, 585) kommer hun frem til at både EU og USA anser advokater som lobbyister. Dette dukket opp i intervju med kandidater fra både Venstre og Høyre. I Høyre dukket dette opp i konteksten av personer går frem og tilbake mellom kommunikasjonsbyråer og politiske stillinger. Det trekkes frem at det problematiske for forslaget er at det avgrenser hvem som er lobbyist til primært kommunikasjonsbyråer (Respondent 1, 30.11.22). “Utelukker ofte advokater og advokatfirmaer som kan ha oppdrag på vegne av klienter” (Respondent 1, 30.11.22). Kandidaten fra Venstre brukte advokatfirmaer under samme forklaring som kommunikasjonsbyråer (Respondent 2, 11.01.23), noe som er underlig siden forslaget kom fra dem.

En annen strategi som har vært brukt i denne debatten, men i kontekst av lobbyregister i kommuner, er at Venstre i Trondheim forandret ordlyden fra lobbyregister til Åpenhetsregister. En kandidat fra Venstre Trøndelag begrunnet valget av å skifte ordlyd lå i at etter at Trondheim bystyre prøvde å innføre lobbyregister, som nevnt tidligere ikke har resultert i noe enda, etter ville KS hyre et advokatfirma for å vurdere det rettslige grunnlaget (Respondent 9, 18.01.23). De endte da opp med å bruke åpenhetsregister, noe Venstre Trøndelag da videreførte fordi de mente det var dekkende ord og advokat språkbruken var god (Respondent 9, 18.01.23). Da

kandidaten fra Venstre som har sittet på Stortinget ble spurt om dette kunne vært aktuelt og hjulpet saken på Stortinget ble det nedslått at det ville ha en effekt (Respondent 1, 30.11.22).

6.5 Politikstrøm: Hva påvirker politikken?

Det er tre elementer som påvirker politikstrømmen, nasjonal stemning, interessegrupper og regjeringen (Kingdon 1993). Her utfordrer Herweg, Hub og Zohlmhofer (2015, 438) Kingdon sitt arbeid med å poengtere at ikke alle disse tre elementene må til for å kontrollere eller forandre strømmen. Dette vil si at enhver av disse elementene kan påvirke hva som havner i strømmen, men nasjonal stemning og valgresultater er ekstern påvirkning (Kingdon 2014, 164). En av svakhetene til rammeverket MSF mener Herweg (et.al 2015, 438) er at de tre variablene Kingdon presenterer er upresise, selv om de er en viktig del av prosessen. Med upresishet mener de at det ikke komme frem om alle variablene må til for å gi støtte i strømmen (Herweg et.al 2015, 438).

En løsning er å følge Zahariadis (1995, 35) sin løsning med å sammenslå de variablene til en, politiske partier. Dette er ikke Herweg (et.al 2015, 38) helt overbevist om er beste løsningen fordi begrensningene ligger i at om politiske partier faktisk er en aktør som MSF bygger på og at det er empiriske bevis for at interessegrupper påvirker agendasetting mye i parlamentariske system (Herweg et.al 2015, 438). Fokuset til partiene vil da helle mer mot offentlig opinion og nasjonal stemning og det er mer flyt i velgermassen (Herweg et.al 2015, 438). Dette gjør at partier ikke i like stor grad bygger politikken sin på velgere, fordi de ikke vet om de holder på velgerne til neste valg igjen (Herweg et.al 2015, 438). Dermed mener Herweg (et.al 2015, 438) at politiske partier nå passer inn som aktører og hoved kjerne i politikstrømmen til Kingdon. Med bakgrunn i dette vil hovedfokuset være på de politiske partiene, men deler heller opp partiene i regjerings- og opposisjonspartier for å regjerings aspektet fra Kingdon og resten av partiene fra Herweg.

6.5.1 Regjeringen

I et parlamentarisk system har regjeringspartiene autoritet over både administrasjonen og parlamentet (Kreppel 2017). Dette medfører at politiske vedtak må bli godkjent av regjeringspartiene. Dette utgjør ikke forskjell ved mindretallsregjeringer, for da inngås det

regjeringserklæringer med andre partier. Dermed kan vi si at saker som blir satt i regjeringserklæringen, vil bli på agendaen, mens saker som ikke er der vil ikke komme på agendaen. At en sak skal komme på agendaen utenifra regjeringspartiene må det enten oppstå et problem slik at et policy vindu oppstår eller at den nasjonale opinionen er så sterk at regjeringen er “tvunget” til å ta tak i det (Herweg et.al 2015, 441).

Det har vært nevnt tidligere at valg kan føre til skifte i standpunkter. Å vurdere om dette har skjedd er egentlig blitt besvart i første del av analysen. Det er ikke kartlagt at noen av partiene har forandret standpunkt i saken så lenge den har vært aktuell. Venstre er hoved forkjemper for å innføre regulering. Fikk de gjort en forskjell når de var i regjering 2018-2021? Regjeringspartier har en sterk rolle i agendasetting, vært fall i flertallsregjering. Det er også regjeringspartiene som har størst rolle i den politiske strømmen i følge Herweg (et.al 2015, 439). Granavold-erklæringen, som var erklæringen som resultat av regjeringssamarbeidet Høyre, Frp, Venstre og Krf i 2019, har et eget delkapittel om åpenhet og innsyn. I motsetning til Hurdalserklæringen fra 2021, med AP og SP, som ikke har det. I Granavold-erklæringen står det at regjeringen vil «følge opp forslag om registerplikt av regjeringsmedlemmers verv og økonomiske interesser i tråd med Stortingets vedtak» (Regjeringen 2019). Dette viser at Venstre har ikke fått igjennom lobbyregister. På samme tid står det i erklæringen at «åpenhet gir mulighet til større innflytelse i beslutningsprosesser og er svært viktig for å opprettholde tillit i det politiske system», men løsningen de da finner er å oppdatere offentlighetsloven og legge mer til rette for offentlige sakspapirer (Regjeringen 2019). Senterpartiet fikk gjennomslag i den nye regjeringsplattformen Hurdalserklæringen at staten skal redusere «kraftig» tjenester fra kommunikasjonsbransjen (2021, 37).

6.5.2 Opposisjonspartier versus regjeringspartier

Det som denne studien har vært inne på tidligere er hoved forkjemperne for lobbyregulering på hver sin side av to koalisjonsregjeringer. Det er ikke styringspartiene som fremmer disse forslagene. Det kan sies at de to partiene har en vaktbikkjefunksjon i hver sin koalisjon. Det vil si en som passer på åpenhetsdebatten på hver sin side i det politiske landskapet i Norge. Tabellene under prøver å vise hva som har blitt sagt om de forskjellige kategoriene i alle partiprogrammene som har blitt publisert siden 1997. Hver av partiprogrammene har da igjen blitt delt inn i opposisjonsparti/regjeringsparti for perioden det gjelder, og følger den regjeringssammensetningen som vant valget for den perioden.

Tabell 10: *Partiprogram Stortingsperiode 2021-2025*

Partiprogram Stortingsperiode 2021-2025							
Opposisjonsparti						Regjeringsparti	
Koder	Frp	Høyre	Venstre	Krf	SV	SP	AP
Åpenhet	-	-	-	-	-	-	-
Lobby	-	-	-	-	Register	-	-
Byråkrati	-	-	-	-	-	Reduksjon	-
Innsyn	-	-	Innsynsrett	Tilgjengelighet	-	-	-

Den nåværende regjeringen består av en mindretallsregjering hvor ingen av partiene støtter lobbyregulering. Av de valgte kategoriene er det kun Senterpartiet som nevner lobby. Deres partiprogram snakker om å redusere byråkratiet i Norge (Senterpartiets partiprogram 2021-2025, 10) som også har vært deres motargument mot register, at det vil føre til mer byråkrati (Respondent 3, 11.01.2023). Generelt i denne perioden er det lite av kategoriene i partiprogrammene. Opposisjonspartiene er det de som er støtter av lobbyregulering som fremhever seg. Det interessante med denne perioden av partiprogram er KrF, som påpeker den demokratiske viktigheten bak åpenhet i offentlige dokumenter og at dette skal være tilgjengelig for alle.

Tabell 11: *Partiprogram Stortingsperiode 2017-2021*

Partiprogram Stortingsperiode 2017-2021							
Opposisjonsparti				Regjeringsparti			
Koder	SV	AP	SP	KRF (2019)	Venstre	Høyre	FRP(2018)
Åpenhet	Innflytelse	-	-	-	-	-	-
Lobby	-	-	-	-	Register	-	-
Byråkrati	-	-	Begrensning	-	Reduksjon	-	-
Innsyn	Innsynsrett	-	-	Aktiv deltakelse	Innsynsrett	-	-

Den forrige «blåblå» og «blågrønne» regjeringen i 2017-2021 gjennomgikk store utskiftninger. Av de ulike kategoriene er det kun Venstre og KrF som nevner dem. Venstre beskriver lobbyens økning i beslutningsprosessen og ønsker derfor lobbyregister for å sikre innsynsrett (Venstres partiprogram 2017-2021, 136-137). KrF bemerker hvor viktig innsyn og åpenhet er viktig for demokratiet. Av opposisjonspartiene ønsker SV å innføre lobbyregister (SV

partiprogram 2017-2021, 48), mens når AP snakker om åpenhet er det i kontekst av media (AP partiprogram 2017-2021, 18). SP beskriver hvor motstander de er av byråkratiet og hvordan det vil gå på bekostninger av beslutninger (SP partiprogram 2017-2021, 7).

Tabell 12: *Partiprogram Stortingsperiode 2013-2017*

Partiprogram Stortingsperiode 2013-2017							
Opposisjonsparti				Regjeringsparti			
Koder	SV	AP	SP	KRF	Venstre	Høyre	FRP
Åpenhet	-	Media	-	-	Økt tillit	-	-
Lobby	Register	-	-	-	Register	-	-
Byråkrati	-	-	Motstander	-	-	-	-
Innsyn	-	-	-	-	-	-	-

Den første mindretallsregjeringen til Solberg gjennomgikk også endringer. Men av kategoriene er det først og fremst Venstre som utpeker seg. De henviser igjen til lobbyregister som løsning og at det vil øke tilliten til det politiske systemet (Venstres partiprogram 2013-2017, 73). Av opposisjonspartiene snakker fortsatt AP om åpenhet i media, SV om lobbyregister og SP at de er motstander av byråkratiet.

Tabell 13: *Partiprogram Stortingsperiode 2009-2013*

Partiprogram Stortingsperioden 2009-2013							
Opposisjonsparti				Regjeringsparti			
Koder	Frp	Høyre	KrF	Venstre	AP	SV	SP
Åpenhet	-	-	Ytringsfrihet	-	Media	Demokratiet	-
Lobby	-	-	-	Register	-	Register	-
Byråkrati	-	-	-	-	-	-	-
Innsyn	-	-	-	Offentliggjøring	-	Innsynsrett	-

Stoltenbergs andre regjering, «den rødgrønne regjering», koalisjonsregjering med AP, SP og SV. Her fortsetter AP med media i åpenhetsdebatten. SV derimot beskriver hvordan lobbyregister kan være avgjørende for demokratiet (SV partiprogram 2009-2013, 32). På opposisjonssiden er Venstre fortsatt å fremme lobbyregister og offentliggjøring av dokumenter fra forvaltningen (Venstres partiprogram 2009-2013, 75). KrF utpreger seg med å poengtere ytringsfrihet i media (KrF partiprogram 2009-2013, 97).

Tabell 14: *Partiprogram Stortingsperiode 2005-2009*

Partiprogram Stortingsperioden 2005-2009							
Opposisjonspartier					Regjeringspartier		
Koder	Frp	Høyre	KRF	Venstre	AP	SP	SV
<i>Åpenhet</i>	-	-	-	-	-	-	Demokratisk
<i>Lobby</i>	-	-	-	Register	-	-	-
<i>Byråkrati</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>Innsyn</i>	-	Demokratisk	-	Innsynsrett	-	-	-

Første del av den rødgrønne regjeringen var samme flertalls- og koalisjonsregjeringen. Der er det kun SV som utpreger seg med å poengtere at åpenhet er avgjørende for demokratiet (SV partiprogram 2005-2009, 9). På opposisjonssiden er Venstre fortsatt å fremme lobbyregister og at borgere har rett til å ha innsyn i hva som skjer (Venstre partiprogram 2005-2009, 16). Det interessante her er Høyre som påpeker at de vil sikre innsyn og informasjon i ulike tilbud (Høyres partiprogram 2005-2009, 35).

Tabell 15: *Partiprogram Stortingsperiode 2001-2005*

Partiprogram Stortingsperiode 2001-2005							
Opposisjonsparti				Regjeringsparti			
Koder	SV	AP	SP	FRP	KrF	Venstre	Høyre
<i>Åpenhet</i>	-	Demokratisk	-	-	-	-	-
<i>Lobby</i>	-	-	-	-	-	Register	-
<i>Byråkrati</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>Innsyn</i>	-	-	Innsynsrett	-	-	Innsynsrett	-

Bondeviks andre regjering besto av mindretallsregjering med KrF, Høyre og Venstre. Av regjeringspartiene er det kun Venstre som fall under kategoriene, hvor de påpeker lobbyregister og innsynsrett i forvaltningen (Venstres partiprogram 2001-2005, 27-28). På opposisjonen sin side er SP fremme og påpeker at internett kan brukes som åpenhetskanal (SP partiprogram 2001-2005, 11). Arbeiderpartiet går inn i åpenhetsdebatten ved å heller dra blikket mot åpenhet innad i organisasjonen, «bruke direkte demokrati blant medlemmene som tillegg til det representative» (AP partiprogram 2001-2005, 13).

Tabell 16: *Partiprogram Stortingsperiode 1997-2001*

Partiprogram Stortingsperiode 1997-2001							
	Opposisjonsparti				Regjeringsparti		
Koder	AP	H	SV	FRP	KrF	SP	Venstre
<i>Åpenhet</i>	-	-	-	Internett	-	Deltakelse	-
<i>Lobby</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>Byråkrati</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>Innsyn</i>	-	-	Innsynsrett	-	-	-	Tilgjengelig

Bondeviks første regjering var en mindretalls- og koalisjonsregjering med KrF, SP og Venstre. Av regjeringspartiene fremtrer SP og Venstre. SP fordi de påpeker i programmet sitt at avstanden mellom folket og folkevalgt må reduseres og øke deltakelse (SP partiprogram 1997-2001, 2). På opposisjonssiden nevner ikke SV lobbyen eksplisitt, men sier at de vil jobbe for åpenhet og at det skal komme frem hvem som har innflytelse (SV partiprogram 1997-2001, 12). Dette viser at problemstillingen med at borgere skal kunne ha mer innsyn i den politiske prosessen er tydelig på agendaen til SV. Fremskrittspartiet nevner også åpenhet i sitt partiprogram i denne perioden, «Sikre åpenhet i offentlig sektor ved at så mye statlig og kommunal informasjon som mulig legges til rette for Internett (FRP partiprogram 1997-2001, 64). Denne perioden viser et helt annet «startpunkt» for debatten, fordi som Frp viser så implementerer de Internett som en faktor for å øke åpenhet. Dette ville ikke vært et virkemiddel i dag, men dette avdekker hvor debatten om åpenhet har startet på 90-tallet.

For å oppsummere indikerer alle partiprogrammene i alle perioder hvor lite lobbyregulering er på agendaen hos partiene på Stortinget. Dette antyder igjen at partiene ikke anser lobby økningen som et problem. Tabell 17 viser antall treff per kode i de ulike programmene totalt. I perioden 1997-2023 i partiprogram er det i gjennomsnitt 4 parti som havner i kategoriene, disse partiene varierer, men inkluderer alltid Venstre og SV. 2017-2021 og 2009-2013 har begge mest treff med opp til 7 treff totalt fordelt på alle kategoriene. De kategoriene med flest treff er Innsyns kategorien. Åpenhet og Innsyn kan på en side være veldig sammenfallende. Men bakgrunnen for denne oppdelingen er at partiene deler veldig på hva de bruker åpenhet-begrepet til og hva innsyns-begrepet til. Innsyn blir brukt mest i forhold til innsyn i offentlige dokumenter, mens åpenhet mer rettet mot maktutøvelse og demokratiet. Den kategorien som får minst treff er lobby, med et treff i fem av periodene. Hvor det kun er Venstre som never det, og de årene ikke Venstre nevner det nevner SV det.

Tabell 17: Partiprogram treff per kode/kategori

	Treff	Parti	Åpenhet	Lobby	Byråkrati	Innsyn
2021-2025	4	V, KrF, SV og SP	0	1	1	2
2017-2021	7	SV, SP, KrF, V	1	1	2	3
2013-2017	5	SV, AP, SP, V	2	2	1	0
2009-2013	7	KrF, V, AP, SV	3	1	0	3
2005-2009	4	H, V, SV	1	1	0	2
2001-2005	4	AP, SP, V	1	1	0	2
1997-2001	4	SV, FrP, SP, V	2	0	0	2

6.5.3 Interessegrupper og lobbyens strategi

Det som er interessant om denne debatten her er at frem til nå har fokuset ligget hos partiene, hva de mener om saken. Men hva sier de som faktisk blir vurdert til å få mer regler å forholde seg til lobbyen selv. Dersom det var et annet politisk forslag som skulle bruke Strømningsnettverk ville denne delen av politikkstrømmen handlet om hvorvidt interessegrupper jobber for forslaget eller ikke og da eventuelle strategier som blir brukt. Men i dette tilfelle er paradoksalt nok forslaget om interessegrupper og påvirkere. Kandidater fra de ulike politiske partiene ble spurt om hvorvidt motstanden mot regulering av lobbyen ligger hos politikerne eller lobbyistene selv. Da svarte Venstre og Arbeiderpartiet er de eneste som eksplisitt utnevner politikere som motstandere. Mens Frp, Høyre, SV ikke hadde en formening om det. SP mente det var delt fordi lobbyister kunne se et register som en mulighet for å bevise sitt arbeid, men samtidig at det ville gå mot sin hensikt (Respondent 3, 11.01.2023).

Rådgiver Stian Lyberg (2021) i kommunikasjonsselskapet Pluss Lyberg skriver i et innlegg i Dagens Næringsliv at store deler av kommunikasjonsbransjen er for åpenhet og praktiserer dette. Lyngberg forklarer at de fleste i bransjen er åpen til lobbyregister: «Det fornuftig og demokratisk tanke at dialogen mellom myndigheter og politikere skjer åpent og transparent. Men det må gjelde alle og ikke bare en yrkesgruppe» (Lyberg 2021). Direktør i First House skrev et debattinnlegg i Aftenposten hvor han sier at det er negative assosiasjoner til ordet lobbyist og at folk da trekker sammenligning med situasjonen i USA (Høiby 2013).

«Dette er fremmed og langt fra norsk politisk kultur, og det er forhold ingen ønsker at skal utvikle seg. I Norge skal organisasjoner, bedrifter og borgere selv tale sin sak overfor sine valgte ombud. I First House kan vi bistå virksomhetene med å forstå de politiske prosessene og gi dem råd om hvordan de skal gå frem for å øke sjansen for å vinne den. Våre medarbeider fra politikken bruker i dette arbeidet sin erfaring og kompetanse, ikke de nettverken de har opparbeidet seg.»

First House sier også de vil støtte lobbyregister «i den grad det kan bidra til mer ryddighet og gjennomsiktighet» (Høiby 2013). Høiby (2013) påpeker at dette er et register som må omhandle alle som påvirker, hvor han da påpeker LO, NHO, Statoil og NRK som viktige aktører som må komme med.

Lobbyundersøkelsen utført av Geelmuyden Kiese fra 2019 viser til at lobbyregister ikke vil vise de mest omfattende lobbyistene på Stortinget, som ikke er PR-byråer, men interesseorganisasjonen LO, NHO, Bondelaget, Oljelobbyen, Rederiforbundet, Miljøbevegelsen osv (Mathisen 2019).

Dessverre sliter PR-bransjen med noen sorte får. En treffsikker regulering må evne å skille klinten fra hveten. Klinten selger nettverk. Hveten selger kunnskap (Mathisen 2019).

En undersøkelse utført av Norske Informasjonsrådgivere legger frem at to av tre PR-byråer sier ja til lobbyregister (Kommunal Rapport 2010). «Åpenhet om og i bransjen vil føre til videre vekst» forklarer daglig leder i Norsk Kommunikasjonsforening (Finansavisen 2012).

6.6 Sammenkobling: Forekommer det et politisk vindu?

Analysen viser at det ikke skjer den sammenkobling av de ulike politiske strømmene sammen i et politisk vindu. Spørsmålet om regulering av lobbyvirksomhet i Norge har hittil ikke kommet videre fra agendasetting til politikktutformingsprosessen. I det Herweg (et.al2015,44) kaller agendasettingsfasen kan det skje to ulike vinduene som kan åpne seg opp blir kalt problem og politikk, disse vil komme ut av problem og politikkstrømmen. Problem vindu åpnes som konsekvens av et nytt problem i samfunnet og som da videre fanger oppmerksomheten til myndighetene. I norsk kontekst har det ikke skjedd en hendelse direkte relatert til at løsningen ville vært lobbyregister som medfører at befolkningen eller myndighetene tenker dette burde reguleres. Det er mer fokus på gullkortsaken og farten mellom politiske verv og PR-byrå. Det som har blitt gjennomgått i problemstrømmen er at alle uten om befolkningen og politiske

partiene anser økningen av lobbyen som et problem. Forskning tilsier at det er det, men media og politikerne setter fokuset til gullkortordning og å dette med at politikerne skifter fra å være stortingspolitikker til lobbyist. Problemet blir ikke satt i økningen, men mot innvendig bruk av lobbyister. Dette kan også være starten på en lengre debatt hvor det senere vil trekke oppmerksomhet på lobbyen i en helhet. Som litteraturanalysen har vist har et verktøy blitt brukt for å få i stand lobby forskrifter, nemlig politiske skandaler.

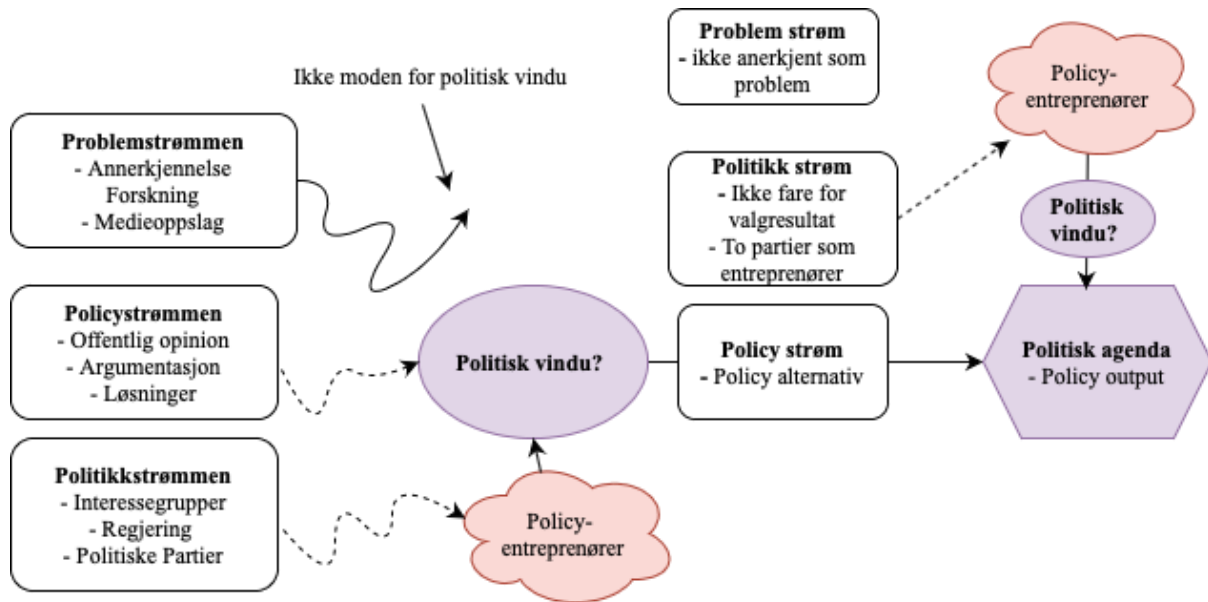
Under Wara-saken da Sigbjørn Aasnes som jobber i First House overtok etter at Tor Mikkell Wara gikk ut i permisjon som justisminister (Bjerve 2019). Dette mente Rødt og SP ble for nær knytning mellom PR-byrå og statsministeren (Bjerve 2019), som igjen snudde seg til debatten om skifte mellom politiske verv og kommunikasjonsbyråer. Men dette mente Solberg var en helt annen kontekst fordi menneske var i krise, og hun som arbeidsgiver har et ansvar ovenfor Wara (Bjerve 2019). Et annet eksempel kan en se nærmer på lakseskatt og lakselobbyen hvor laksenæringen ønsker å forhandle frem sitt eget skattenivå (Holtmark og Schreiner 2022). «Men de kan ikke la seg presse til å utforme politikken slik at de aktørene med størst lommebøker og mest aggressiv lobbyvirksomhet kommer best ut» forklarte postdoktor ved UiO Holtmark og Schreiner (2022).

Et politisk vindu i politikkstrømmen skjer ved endring i strømmen når et forslag blir stemt over i Stortinget (Herweg et.al 2015, 439). Dette har skjedd i lobbyreguleringsdebatten, opp til flere ganger. Venstre har fremmet et forslag om registreringsordning seks ganger alene, en gang sammen med SV og SV har fremmet det en gang alene. Politikkstrømmen kan være moden for endring når politikere ser at det kan påvirke et kommende Stortingsvalg. Det har vi ikke sett ved å trekke linje mellom når forslaget blir fremmet og når det er Stortingsvalg, eks forslaget i mars 2004 og valget var i september 2005. Dette vil da si at saken om lobbyregulering er har ikke en stor nok fare ved seg, til at partiene må endre standpunkt.

I det Herweg (et.al. 2015, 444) beslutningstakningsfasen vil policy vindu komme ut av policystrømmen. Dersom det foretas en policy vindu i policystrømmen er det fordi det utvikler seg sen policy-entreprenør som skal fremme den løsningen som har formet seg i policystrømmen. Disse policy-entreprenørene vil da prøve å påvirke de andre policy vinduene i problem og politikk strømmen. Policy-entreprenørene i denne studien blir sammenkobling av policy eksperter, hva forskning tilsier, og de støttende partiene SV og Venstre. Det som gjør

det vanskelig å redegjøre om det er et politisk vindu i policystrømmen er offentlig mening faktoren som rundt dette tema er ganske liten.

Figur 8: *Strømningsnettverk av lobbyregulering*

Figur 8 illustrerer at det ikke er modent for politisk vindu i problemstrømmen, fordi flertallet av de politiske partiene anser det ikke som et problem. Men forskning og eksperter viser at dette er et problem i norsk kontekst, så det som eventuelt må til et at partiene endrer standpunkt. I policystrømmen har eksperter utformet en løsning eller et policy alternativ, lobbyregulering, men det skjer ikke et policy vindu fordi offentlig mening ikke anser det som en løsning. Den samme delingen skjer i politikkstrømmen også, det er kommet noen policy-entreprenører ut av debatten, men siden det ikke er en offentlig oppfatning av at dette er et problem, vil ikke det påvirke valgresultatet for partiene.

7. Avslutning

Denne masteroppgaven har tatt sikte på å forklare hvorfor debatten om lobbyregulering i Stortinget har stått stille siden 1996. Dette har blitt gjort gjennom å koble partiprogram, Stortingshøringer, intervjuer med kandidater fra de ulike partiene og medieanalyse sammen. Dette datamaterialet er grunnlaget for at det går an å trekke konklusjonen at politiske partiene følger ikke utviklingen parallell med interesseorganisasjonene og lobbyen fordi flertallet ikke anser dette som problematisk. Lobbyregulering kan bidra til å skru på lyset i påvirkningsarbeid som foregår i det skjulte mørke. Selv om det ikke er en garanti mot korrupsjon, vil det være et forebyggendetiltak. Derfor har denne masteroppgavens problemstilling vært:

Forholdet mellom interessegrupper, lobbyvirksomhet og politikere har hatt en markant endring siden det første forslaget om lobbyregister var oppe til høring i Stortinget for første gang i 1996. Hva kan forklare at debatten ikke endres parallell med økning av lobbyister og at forslaget om lobbyregulering ikke fører frem på Stortinget?

7.1 Hovedfunn

Utviklingen av holdninger til lobbyregulering på Stortinget, som har vist seg å være mangel på utvikling, har stagnert siden 1996 da første forslag ble presentert i Stortinget. Holdningene som kommer frem i partiprogrammene i perioden 1997-2025 viser at åpenhet er overordnet på begge sider, motstanderne Frp, SP, KrF, H og AP bruker tre forskjellige hovedargumenter: unødvendig, byråkratisk og mot sin hensikt. Mens forkjemperne SV og V argumenterer med åpenhet og innsyn.

Litteraturen tilsier at det har forekommet en økning i lobbygrupper og påvirkningsarbeid i Norge, men det har ikke forekommet noe endring i politikernes syn når det kommer til lobbyvirksomhet. Gjennom å anvende multippelt strømningsnettverk har det blitt undersøkt hvorfor lobbyregulering ikke er på agendaen til de politiske partiene. For å komme på den politiske agendaen må de tre strømmene: problem, policy og politikk sammenkobles i et politisk vindu. I problemstrømmen handler det om hvorvidt fenomenet blir ansett som et problem. Systemskifte fra korporatisme til pluralisme i Norge forklarer forskning er problematisk i seg selv, spesielt når studier oppdager at det er mer sjanse for korrupsjon i pluralistiske systemer enn korporatistiske systemer. De politiske partiene tar heller debatten

om politikere som går fra politiske verv til lobbyvirksomhet og tilbake som problematisk. De tar også opp tillit som en årsakssammenheng, hvor tilliten mellom innbygger og politiker er så høy at det ikke nødvendig for borger å ikke stole på politikernes arbeid. I konteksten av denne studien forklarer forskning at lobbyregulering kan være et forberedende instrument som øker tilliten mellom borger og stat og det kan kaste lys inn i mørke. Litteraturen tilsier også at det ikke er nok at eksperter prøver å legge frem at dette er et problem, det må skje en spesifikk hendelse. En slik hendelse kan være gullkortsaken eller flere saker som lakselobbyen, som viser åpenlyst nivået av påvirkningsarbeid. For når det først kommer frem i lyset omfanget av lobbyvirksomhet som i lakelobby-saken, oppstår det reaksjoner. Dette viser hvor mye som foregår i mørke for borgerne. Dersom de politiske partiene ser at lobbyregulering ville satt fare for å bli gjenvalgt kunne dette påvirke strømmen, men alle representantforslagene har ikke skjedd i nærheten av et valg.

Løsninger på problemer som blir identifisert kommer frem i policystrømmen, internasjonalt er denne løsningen lobbyregister. Dette er forslaget som har preget Norge også, men hvorvidt eksperter mener det er mulig kommer an på mulighet, budsjett og offentligheten. Omfanget av lobbyregister i Norge blir presentert fra Venstre som en videreføring av besøksregisteret på Stortinget, men motstandere mener dette vil gå ut over personvernet. Politikken som partiene fører handler på en side om konfidensialitet og det nære forholdet mellom borger og politikere har i Norge. Policy eksperter har identifisert dette som et problem fordi forskning tilsier det har skjedd en økning og denne økningen øker sjansen for korrupsjon.

Det er ikke stor opinion for lobbyregulering i Norge. Den norske offentligheten viser gjennom innbyggerundersøkelser på skala 50 av 100 klarer å påvirke det politiske systemet og medias dekning av debatten gir indikatorer på at dette ikke er bredt tema i befolkningen. Hovedargumentene til lobbyregister er på SV og Venstre sin side at vil gi innsyn til befolkningen om hva som skjer på Stortinget. Mens motstanderne til lobbyregister mener SP at vil virke mot sin hensikt, Frp mener de skal være ombudsmenn for folket, Høyre forklarer at avgrensningen til hvem som er «lobbyist» er for vag, AP fremhever viktigheten av sensitivitet og konfidensialitet mellom kunde og byråder trumfer og Krf er redd for det vil skape for høy terskel for hver enkelt borger å nå frem. Selv om SV og V har en vaktbikkjefunksjon på hver av sin side av det politiske landskapet i Norge om åpenhet, viser den snevre interessen for lobbyregister hos de resterende partiene at det burde vurdere andre tiltak.

Hovedaktørene i den politiske strømmen er de politiske partiene, men jeg har i denne oppgaven kategorisert partiene i opposisjons- og regjeringspartier i perioden 1996 til 2022 fordi de to partiene som støtter lobbyregulering er i hver sine koalisjoner. Ved å se på hva partiprogrammene sier i den gitt perioden om lobby og åpenhet viser analysen at der lavt på agenda til partiene i hele perioden. Dette antyder at partiene ikke anser det som et problem å ta tak i. Lobbyvirksomhet blir omtalt mest i programmet 2013-2017, men kun av partiene SV og V. Det positive er at alle partiene nevner åpenhet eller innsyn på et tidspunkt igjennom perioden, som tyder på at fenomenet «åpenhet» i norsk politikk er gjeldene for alle partiene, men at graden av det varierer imellom partiene. En viktig del av den politiske strømmen er interessegrupper og lobbyens strategi. Medieanalysen viser at lobbyen selv er for et lobbyregister, med bakgrunn i at det vil kun har positiv effekt for dem.

Fordi flertallet av de politiske partiene på Stortinget anser ikke økningen av lobbyvirksomhet som et problem. Dette er en hovedårsak for at det ikke forekommer et policyvindu i problemstrømmen. Til tross for at forskning og eksperter forklarer at det har skjedd en økning. Dette gjelder også i policystrømmen. Hvor forskning og eksperter kommer med en løsning, men det er ikke nasjonal stemning for regulering, som igjen ikke legger press på partiene. I politikstrømmen er det noen policy-entreprenører, som SV, V og lobbyen, som arbeider for et vindu. Men det er fortsatt ikke stor nok fare for de andre partiene at det ville påvirke et gjenvalg.

7.2 Teoretiske og metodiske refleksjoner

Å sette lobbyreguleringsdebatten i Norge inn i multippelt strømningsnettverk har bidratt til å identifisere hvilke deler av det norske samfunnet som må endres eller utvikle seg for å komme på den politiske agendaen. Datagrunnlaget for studien viser at lobbyregulering har vært til stedet på Stortinget over lengre tid, men ikke utviklet seg. Strømmene blir tydeligere i forhold til lobbyregulering. Rammeverket gir en klar indikasjon på at problemdefinisjonen til partiene må endres og øke offentlige mening om det for at det skal forekomme et policyvindu og komme videre til å bli et politisk vedtak. På en side bidrar problemstrømmen i rammeverket til å utvide antagelsen om at partiene ikke støtter forslaget om lobbyregulering og derfor er det tilsynelatende at de ikke anser det er et problem. Alternative teoretiske utgangspunkt kunne bidratt til å forklare årsakssammenhengen bak hvorfor økt lobbyvirksomhet ikke blir ansett som et problem. Men agendasettingsteori har bidratt til å forklare hva som er grunnen for at det

ikke er på agendaen, at det ikke blir sett som problem av politikere eller innbyggere, uansett hva forskning tilsier.

Studiens metodiske valg baserte seg på å undersøke et fenomen over tid med få analyseenheter, derfor ble valget på kvalitativ forskningsmetode. Valget av dokumentanalyse har gitt en tydelig oversikt over debatten fra 1996 og frem til i dag gjennom partiprogram og høringer på Stortinget. Tatt i betraktning at partiprogrammene gir lite funn i å nevne lobbyvirksomhet og debatt, er dette funn i seg selv og bidrar til å forståelsen til hvor lite opptatt motstandspartiene er av saken. Semi-strukturerte intervju av kandidater fra de ulike partiene på Stortinget har en begrensning i at det oppsto avlysninger. Den ene avlysningen skjedde etter det ble etterspurt om noen spørsmål hen kunne forberede seg til, dette kan tyde på at de ikke ønsket å snakke om temaet når de fikk mer direkte informasjon enn hva som sto i informasjonsbrevet. Men kan også være andre uforutsette grunner fra deres side. Utvalget er begrenset til de partiene som har vært valgt inn på Stortinget for hele perioden og derfor ble ikke Rødt, MDG og Pasientfokus ikke tatt med. Rødt og MDG støtter forslaget om lobbyregister på Stortinget og ville gitt «ja-siden» større oppslutning, men de ville ikke bidratt til å se på utvikling over tid. Det oppsto en implikasjon ved å innhente respondenter til intervju ved å gå få snevert ut i starten med å kun kontakte stortingsrepresentanter som har uttalt seg om lobbyregister. Dette utviklet seg til å bli et mer åpent utvalg med stortingerepresentanter, samt vara representanter og lokale politikere.

Det forekommer reliabilitets begrensning i denne oppgaven i forma av liten bruk av direkte sitat i denne studien. Intervjuene med kandidater fra partiene skulle bidra til å se på argumentene og debatten i dag. Siden denne oppgaven tar fatt på å se på debatten over tid for å svare på hvorfor det ikke har ført frem på Stortinget og ikke kun debatten i dag, har ikke intervjuene hatt så stor plass som hoved datamateriale. Intervjuene er likestilt med partiprogrammene, Stortingshøringene og media. Men det betyr også mindre mulighet for å utføre samme analyse på de samme sitatene fra intervjuene. Det kan forekomme implikasjoner angående konstruksjonsvaliditet til oppgaven med de valgte indikatorene/kodene. Jeg kan ha satt føringer for studien ved å velge koder på forhånd av datainnsamlingen, derfor ble det valgt å først kode etter det teoretiske rammeverket, deretter ut av de kodene som kom frem som hovedargumenter til partiene. Medieanalysen av lobbyen sin side av debatten har en begrensning i omfang. Det ville vært mer hensiktsmessig å få en dypere forståelse for lobbyen sin siden, men på samme tid er analyseenheten for denne oppgaven de politiske partiene, ikke

lobbyen. Så derfor er det å se på lobbyen sin side av debatten en variabel for å se på kausaliteten mellom representantforslaget og de som forslaget vil ha betydning for.

7.3 Videre forskning

Resultatene fra denne studien gir muligheter for å studere fenomenet lobbyregulering i norsk kontekst videre. En av hovedfunnene i denne studien er at det er lite offentlig mening om lobbyregulering i Norge. Det kunne vært hensiktsmessig å undersøke dette nærmere, for eksempel gjennom kvantitativ innbyggerundersøkelse. Når det gjelder å ta en kvantitativ tilnærming kan det også undersøkes hvorfor tilliten i Norden er så høy i lys av korporatisme og pluralisme systemene. Medieanalysen fokuserer i denne oppgaven på lobbyens meninger rundt lobbyregisterforslaget. Dette vil kun gi et lite uttrykk over hva som faktisk er argumenter og holdninger til lobbyen selv. Er det slik at de ville gått ut i media og sagt de var imot et lobbyregister som skal gi innsyn i hvem de prøver å påvirke? Derfor ville det være fordelaktig å få undersøkt lobbyen sin side i denne debatten. Som nevnt innledningsvis er det et nytt forslag om lobbyregister, fra Venstre, oppe til vurdering i Stortinget i skrivende stund. Det vil bli interessant å se hva det nye forslaget bidra til debatten.

Kap 8: Litteraturliste

- Bay, Ann-Helen og Hellevik, Tale.** 2022. «Inntektssikring: Har venstre/høyre-dimensjonen betydning for velgerholdninger og politikkutforming?» *Tidsskrift for velferdsforskning* 25 (1): 1-15
- Berglund, Frode.** 2020. «Hvordan kan partienes velgere endre seg over tid?». I *Valg og Politikk siden 1945. Velgere, institusjoner og kritiske hendelser i norsk politisk historie*. Redigert av Johannes Bergh, Atle H. Haugsgjerd og Rune Karlsen. 77-94. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Bukve, Oddbjørn.** 2016. *Forstå, Forklare, Forandre. Om design av samfunnsvitenskapelig forskningsprosjekt*. Oslo: Universitetsforlaget
- Bunea, Adriana.** 2018. “Legitimacy through targeted transparency? Regulatory effectiveness and sustainability of lobbying regulation in the European Union.” *European Journal of Political Research* 57: 378-403
- Bratberg, Øyvind.** 2021. *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Bali, Azad og Halpin, Darren.** 2021. «Agenda-setting instruments: means and strategies for the management of policy demands.» *Policy and Society*, 40 (3): 333-344
- Caramani, Daniele.** 2017. *Comparative Politics*. Oxford: Oxford University Press
- Chari, Raj, Hogan Johan og Murphy, Gary.** 2010. *Regulating lobbying: a global comparison*. Manchester: Manchester University Press
- Chari, Raj S., Hogan, John og Murphy, Gary.** 2009. “Lobbying Regulation Across Four Continents: Promoting Transparency?”. *APSA 2009 Toronto Meeting Paper*
- Crepaz, Michele.** 2017. “Why do we have lobbying rules? Investigating the introduction of lobbying laws in EU and OECD member states.” *Interest Groups & Advocacy* 6 (3): 231-252
- Christiansen, Peter Munk og Rommetvedt, Hilmar.** 1999. “From Corporatism to Lobbyism? - Parliaments, Executives, and Organized Interest in Denmark and Norway.” *Scandinavian Political Studies*, 22 (3): 195-220
- Christiansen, Tom, Egeberg, Morten, Lærgreid, Per og Aars, Jacob,** 2021. *Forvaltning og politikk 5. Utgave*. Oslo: Universitetsforlaget
- Damgaard, Erik.** 1992. *Parliamentary Change in the Nordic Countries*. Oslo: Universitetsforlaget
- DFØ Direktorat for forvaltning og økonomistyring.** 2021. «Innbyggerundersøkelsen 2021». <https://dfo.no/undersokelser/innbyggerundersokelsen-2021>
- Dølvik, Jon Erik, et al.** 2014. “Den nordiske modellen mot 2030. Et nytt kapittel?” *Nordmo 2030*. Fafo rapport
- Enjolras, Bernard og Holmen Waldahl, Ragnhild.** 2004. “Sivilsamfunn og offentlig politikk: mellom delibrativ korporatisme og styringsdyktighet.» I *Frivillige organisasjoner og offentlig politikk*, redigert av Bernard Enjolras og Ragnhild Holmen Waldahl, 7-31. Oslo: Novus
- Espeli, Harald.** 1999. *Lobbyvirksomhet på Stortinget: lange linjer og aktuelle perspektiver på hovedvekt på næringsinteresser og næringspolitikk*. Oslo: Tano Aschehoug
- Ervasti, Heikki et al.** 2008. “The Nordic Model.” I *Nordic Social Attitudes in a European*

- Perspektiv*, redigert av Heikki Ervasti, Toben Fridberg, Mikael Hjerm og Kirsten Ringdal. 1-22. Edward Publishing Limited
- Ervik, Torill Sommerfelt.** 2012. "Uregulert lobbyvirksomhet som problem eller ikke? En studie om hvorfor Stortinget har avvist lobby regulering." Masteroppgave, Universitetet i Bergen.
- Fridberg, Torben og Kangas, Olli.** 2008. "The welfare state, poverty and social exclusion." I *Nordic Social Attitudes in a European. Perspektiv*, redigert av Heikki Ervasti, Toben Fridberg, Mikael Hjerm og Kirsten Ringdal. 22-48. Edward Publishing Limited
- Fyhr, Kim.** 2021. «The Reform of the EU Transparency Register.» *Croatian Yearbook of European Law and Policy* 17 (177): 177-202
- Gauden-Kolbeinstveit, Lars.** 2015. "Den nordiske tilliten." *Civita-notat ne 15/ 2015*
- Gabrielsen, Knut.** "Lobbying: et egnet begrep?". *Norsk Statsvitenskapelige tidsskrift*, 3: 218-246
- Greco.** 2020. «Fifth evaluation round. Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executives functions) and law enforcement agencies. Evaluation Report. Norway. Strasbourg»: Greco 86th Plenary Meeting
- Grindheim, Jan Erik, Heidar, Knut og Strø, Kåre.** 2020. *Norsk politikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Grindheim, Jan Erik.** 2009. «Den nye offentlighetsloven.» *Stat & Styring*, 19 (1): 33-35
- Grønmo, Sigmund.** 2016. *Samfunnsvitenskapelige metoder. 2.* Utgave. Bergen: Fagbokforlaget
- Hjellum, Torstein.** 2007. *Politisk korrupsjon som et demokratisk problem*. Oslo: Cappelen Akademisk
- Heidar, Knut.** 2008. "Finland." I *Politikk i Europa: partier, regjeringsmakt, styreform*, redigert av Knut Heidar, Einar Berntzen og Elisabeth Bakke, 89-106. Oslo: Universitetsforlag
- Helleland, Theodor Brandon.** 2022. «Tette bindinger mellom Ap og LO – uheldig korporatisme?» *Civita-notat nr 16 2022*.
- Helland, Leif.** 1999. *Profesjonell lobbyisme: bør det reguleres?* Oslo: Forskningsnotat 4, Institutt for Statsvitenskap, UIO
- Helgesson, Elin og Falasca, Kajsa.** 2017. "The construction of an elusive conception: Framing the controversial role and practice of lobbying in Swedish Media." *Public Relation Inquiry*, 6 (3): 275-291.
- Hetherington, Marc T. og Husser, Jason A.** 2012. "How trust matters: the changing political relevance of political trust." *American Journal of Political Science* 56 (2): 312-325
- Hernes, Gudmund.** 1982. *Maktutredningen: Sluttrapport: Utredningen I En Undersøkelse Satt I Gang Ved Kongelig Resolusjon av 22.September 1972.* Vol: 1982:3. Norges Offentlige Utredningen. Oslo: Universitetsforlaget
- Herweg, Nicole, Hub Christian og Zohnhofer, Reimut.** 2015. «Forum Selection: Theoretically Refining the Multiple Streams Framework. Straightening the three streams; Theorising extensions of the multiple streams framework.» *European Journal of Political Research* 54: 435-449
- Hilson, Mary.** 2008. *The Nordic Model: Scandinavia since 1945*. Reaktion Books Limited

- Hogan, John, Murphy, Gary og Chari, Raj.** 2008. "Next door the hav regulation, but not here.": Assessing the opinions of actors in the opaque world of unregulated lobbying." *Canadian Political Science Review* 2(3): 125-151
- Hove, Harald og Bernt, Jan Fridthjof.** 2009. *Offentlighetslova: Med kommentarer. Fagbokforlagets lovkommentarer.* Bergen: Fagbokforlaget
- Jacobsen, Dag Ingvar og Thorsvik, Jan.** 2015. *Hvordan organisasjoner fungerer.* Oslo: Fagbokforlaget
- Jacobsen, Dag Ivar.** 2016. *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i Samfunnsvitenskapelig metode.* Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Kanol, Direnc.** 2015. "Pluralism, corporatism and perception of corruption." *Journal of Public Affairs* 15 (3): 243-251
- Kingdon, Jon W.** 2003. *Agendas, alternatives and public policies.* 2.utgave. New York: Longman
- Kingdon, John W.** 1993. «How do issues get on public policy agendas?» I *Sociology and the Public Agenda*, redigert av William Julius Wilson. 40-50
- Kjellberg, Francesco og Reitan, Marit.** 1995. *Studiet av offentlig politikk: en innføring.* Oslo: TANO
- Knopf, Jeffrey W.** 2006. "Doing a Literature Review". *PS, Political Science & Politics* 39 (1): 127-132
- Koivula, Aki., Saarinen, Arttu og Rasaen, Pekka.** 2017. "Political party reference and social trust in Nordic countries." *Comparative European Politics* 15 (5): 1030-1051
- Kvavik, Robert B.** 1976. *Interest groups in Norwegian Politics.* Oslo: Universitetsforlaget
- Knill, Christoph og Tosun, Jale.** 2020. *Public Policy. A New Introduction.* Basingstoke: Red Global Press
- Korkea-Aho, Emilia.** 2021. "Sunday Dinners and Hot Baths in a "Wild Wild North"? The Nordic Discussions on Lobbying Regulation and Implications for the EU Transparency Agenda". *European Public Law* 27 (2):355-382
- Korkea-aho, Emilia.** 2022. "Are lawyer-lobbyist answerable to "a higher authority"? Bar association rules as lobbying regulation in the EU and the USA." *Interest Groups & Advocacy* 11: 569-589
- Kleven, Øyvind.** 2016. «Nordmenn på tillitstoppen i Europa». SSB, Samfunnspillet 2: 13-18
- Kleven, Tor Arnfinn.** 2008. «Validity and Validation in qualitative and quantitative research.» *Nordic Studies in Education* 28 (3): 219-233
- Kreppel, Amie.** 2017. «Legislatures.» I *Comparative Politics*, redigert av Daniele Caramani, 117-135
- Larsen, Håkon, Colbjørnsen, Terje og Tellerås, Kim.** 2022. «En norsk bokbransje i endring og interesseorganisasjonenes politiske påvirkningsarbeid.» *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 25 (1): 43-60).
- Lijphart, Arend.** 2012. *Patterns of democracy. Government Forms and Performance In Thirty-Six Countries.* New Haven: Yale University Press
- Lipson, Michael.** 2007. «A "Garbage Can Modell" of UN Peacekeeping." *Global Governance* 13 (1): 79-97
- Listhaug, Ola og Ringdal, Kirsten.** 2008. "Trust in political institutions."

- I *Nordic Social Attitudes in a European. Perspektiv*, redigert av Heikki Ervasti, Toben Fridberg, Mikael Hjerm og Kirsten Ringdal. 131-152. Edward Publishing Limited
- Lund og CO.** 2022. «Åpenhets register i Kommunen.» KS Fou
- Mathisen, Gunnar.** 2019. «Sorte får.» *Geelmuyden Kise* 01.04. 2019.
<https://gknordic.com/no/sorte-far/>
- Medietilsynet.** 2019. «Kritisk medieforståelse i den norske befolkningen. En undersøkelse fra Medietilsynet.» Rapport fra Medietilsynet.
- Medietilsynet.** 2023. «Høyere tillit til mediene enn til journalister.» Nyhetssaker. Oppdatert: 28.03.2023
- Midttun, Atle og Olsson, Lennart.** 2013. «Den nordiske modellen og økologi: Høy retorikk og middelmådig praksis.» *Plan*, 44 (6): 18-21
- Nordby, Trond.** 2004. *I politikens sentrum: variasjoner i Stortingets makt 1814-2004.* Oslo: Universitetsforlaget
- Nordby, Trond.** 1999. *Samvirket mellom Organisasjoner og Stat: Norge: Et posisjonspapir for Makt- og Demokratiutredningen.* Vol 4. Rapportserien (Makt- Og Demokratiutredningen 1998-2003: Trykt Utg.). Oslo: Makt og Demokratiutredningen 1998-2003
- Ng, Yee-Fui.** 2021. «Regulating the influencers: the evolution of lobbying regulation in Australia.» *Adelaide Law Review* 41 (2): 507-543
- NOU 2003: 19.** «Makt og demokrati. Sluttrapport for Makt- og demokratiutredningen». Oslo: Arbeids- og administrasjonsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/316f4765f7c44a2c8def9dcdb5da8f30/no/pdfs/nou200320030019000dddpdfs.pdf>
- NOU 2012:12.** Venstetid - et spørsmål om tillit. En evaluering av statens karantenerregelverk.» Oslo: Kommunal- og distriktsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-12/id686922/>
- NOU 2021:2.** Kompetanse, aktivitet og inntektssikring - tiltak for økt sysselsetting. Oslo: Arbeids- og inkluderingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2021-2/id2832582/?ch=4>
- NRK.** 2013. «Brennpunkt: Halv makt i denne sal.»
<https://tv.nrk.no/serie/brennpunkt/2013/MDUP11001413/avspiller>
- OECD.** 2022. «Setting the rules for lobbying.»
<https://www.oecd.org/about/impact/setting-the-right-rules-for-lobbying.htm>
- Offentlighetsloven.** Lov om offentlighet i forvaltningen. Av 01.07.1971 (Opphevet) Offentlighetsloven. <https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1970-06-19-69>
- Padgett, Deborah K.** 2014. «Qualitative and Mixed Methods in Public Health.» SAGE Research Methods
- Pereira, Alexandre og Nakray, Keerty.** 2021. «Lobby regulation in India and Brazil: comparative pluralistic and elite perspective.» *Commonwealth & Comparative politics* 59 (1): 74-93
- Rasch, Bjørn Erik.** 2020. «Norge regjeringer etter 1945 - ville investitur gjort en forskjell?» I *Valg og politikk siden 1945. Velgere, institusjoner og kritiske hendelser i norsk politisk historie*, redigert av Johannes Bergh, Atle H. Haugsgjerd og Rune Karlsen. 154-168. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

- Rechtman, Rene E og Larsen-Ledet, Jesper Panum.** 1998. "Regulation of Lobbyists in Scandinavia - A Danish Perspective." *Parliamentary Affairs*, 51 (4): 578-586
- Regjeringen.** 2019. "Politisk Plattform for regjering utgått av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti." <https://www.regjeringen.no/contentassets/7b0b7f0fcf0f4d93bb6705838248749b/plattform.pdf>
- Rokkan, Stein.** 1987. Stat, Nasjon og Klasse. Essays i politisk sosiologi. Universitetsforlaget.
- Rommetvedt, Hilmar.** 2017. *Politikkens Allmengjøring. Stortinget, regjeringen og de organiserte interessene i et nypluralistisk demokrat*. 3.utgave. Bergen: Fagbokforlaget
- Rommetvedt, Hilmar.** 2014. "Lobbyvirksomhet." I Stortingets historie 1964-2014, redigert av Hanne MArte Narud, Knut Heidar og Tore Grønlie, 457-478. Bergen: Fagbokforlaget
- Rommetvedt, Hilmar., Thesen, Gunnar., Christiansen, Peter Munk og Nørgaard, Asbjørn Soone.** 2013. "Coping with Corporatism in decline and the Revival of Parliament: Interest Group Lobbyism in Denmark and Norway, 1980-2005." *Comparative Political Studies*, 46 (4): 457-485
- Rommetvedt, Hilmar.** 1996. "Utviklingsfaser i det norske organisasjon/stat - forholdet. Med vekt på lobbyistene og de folkevalgte i den pluralistiske fasen." *LOS-senter Notat* 96/21
- Rysevik, Jostein.** 2002. *I samfunnet: Norsk Politikk: 3SK-A*. Oslo: Aschehoug
- Samak.** 1991. *Den Nordiske Samfunnsmodellen og Europa*. Oslo: Arbeiderbevegelsens nordiske samarbeidskomite
- Salajan, Adreea. Tsoloca, Svetla, Ciotti Massimo og Suk, Jonathan .E.** 2020. «To what extent does evidence support decision making during infectious disease outbreaks? A scoping literature review.» *Evidence & Policy* 16 (3): 453-475
- Segaard, Rose og Haugsjerd.** 2020. «Politisk tillit i Norge – tegn på økende sosiale forskjeller?» I *Valg og politikk siden 1945. Velgere, institusjoner og kritiske hendelser i norsk politisk historie*. Redigert av Johannes Bergh, Atle H. Haugsgjerd og Rune Karlsen. 124-136. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Skjellbostad, Evor Vold og Hernes, Vilde.** 2021. "Strekk i laget for den "nordiske modellen"?" *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 37 (3): 139-156
- SOU 1990:44.** "Demokrati och Makt i Sverige. Maktutredningens hovudrapport."
- Straffeloven.** Lov om Straff (straffeloven) 19.juni 2009 nr 74. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-15#§372
- Skjellbostad, Eivor Vold og Hernes, Vilde.** 2021. «Strekk i laget for den nordiske modellen? Arbeidsintegrering, universalismeprinsippet og trepartssamarbeid i Danmark og Norge under flyktningkrisen.» *Norsk Statsvitenskapelig tidsskrift* 37 (3): 139-156
- Stein, Jonas, Broderstad, Troy Saghaug og Bjørnå, Hilde.** 2022. «Territorial reforms, mobilization, and political trust: a case study from Norway." *Local Government Studies*, Routledge
- Stortingets Informasjonsseksjon.** 2005. «Lobbyisme.» Oppdatert 11.2005 <http://www.tauboll.no/Lobbyisme.pdf>
- St.meld.nr 17** (2004-2005). Innstilling til Stortinget fra Den særskilte komite nedsatt av

- Stortinget 18. mars 2005. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-17-2004-2005-/id406399/>
- SSB.** 2016. "Tillit til politiske institusjoner." "Nordmenn på tillitstoppen i Europa." Samfunnsspeilet 2/2016
- Svendsen, Gert Tinggaard.** 2011. «Evaluating and Regulating the Impacts of Lobbying in the EU? The Case Study of Green Industries.» *Environmental Policy and Governance* 21: 131-142
- Justiskomiteen.** «Innstilling frå justiskomiteen om lov om rett til innsyn i dokument i offentleg virksemd (offentleglova).» Innst. O. Nr 41 (2005-2006). <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/odelstinget/2005-2006/inno-200506-041.pdf>
- Justis- og Beredskapsdepartementet.** "Om lov om endringer i straffeloven mv. (straffebud om korrupsjon)." Prop. nr 78 (2002-2003). Oslo: Justis- og Beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/a0516d9884684a06a7e6b552bca7cf03/no/pdfs/otp200220030078000dddpdfs.pdf>
- Tomas, Livia og Bidet, Ophelie.** 2023. «Conducting qualitative interviews via VOIP technologies: reflections on rapport, technology, digital exclusion, and ethics.» *International Journal of Social Research Methodology* 0 ():1-13
- Toshklov, Dimiter.** 2016. *Research Design in Political Science*. London: Palgrave, Macmillan Education
- Transparency International Norge.** 2023. «Hva er korrupsjon». <https://www.transparency.no/hva-er-korrupsjon>
- Vabo, Signy Irene, Klausen, Jan Erling og Askim, Jostein.** 2020. *Offentlig Politikk*. Bergen: Universitetsforlaget
- Van Thial, Sandra.** 2007. *Research Methods in Public Administration and Public Mangment*. London, New York: Routledge.
- Vargovcikova, Jana.** 2017. "Inside lobbying regulation in Poland and the Czech Republic: negotiating public and private actors roles in governance." *Interest Groups & Advocacy* 6 (3): 253-271
- Vromen, Ariade.** 2018. «Qualitative Methods». I *Theory and Methods in Political Science*, redigert av Vivien Lowndes, David Marsh og Gerry Stoker, 237-253. London: Palgrave
- Wollebæk, Dag., Enjolras, Bernad og Ødegård, Guro.** 2013. «Tillit, frykt og kontroll ett år etter 22.juli.» *Tidsskrift for samfunnsforskning* 54 (2): 245-259
- Wollebæk, Dag og Segard, Signe Bock.** 2011. *Sosial Kapital I Norge*. Oslo: Cappelen Akademisk
- Yin, Robert K.** 2018. *Case study research and applications. Design and Methods*. 6 th edition. London: SAGE publications
- Zahariadis, Nikolas.** 2007. "Multiple Streams Framework: Structure, Limitations, Prospects" i *Theories of the Policy Procoss*, redigert av Paul A. Sabatier, 65-92.
- Østerud, Øyvind.** 2014. *Statsvitenskap: Innføring I Politisk Analyse. 5.utgave*. Oslo: Universitetsforlaget
- Økokrim.** 2023. «Korrupsjon.» <https://www.okokrim.no/korrupsjon.549312.no.html>

Stortingsdokumenter

Dokument nr 8:31 (2000-2001). “Forslag fra stortingsrepresentant Lars Sponheim og Gunnar Kvasheim om mer åpenhet i stortingskomiteenes arbeid og en registreringsordning for lobbyvirksomhet.”

<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/representantforslag/2000-2001/dok8-200001-031.pdf>

Dokument nr 8:5 (2003-2004). “Forslag fra stortingsrepresentantene Ågot Valle og Trine Skei Grande om registreringsordning for lobbyvirksomhet i Stortinget.”

<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/representantforslag/2003-2004/dok8-200304-005.pdf>

Dokument nr 8:32 (2007-2008). “Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim, Grunnar Kvasheim og Trine Skei Grande om å innføre en registreringsordning for lobbyvirksomhet i Stortinget, i departementene og på Statsministerens kontor.”

<https://www.stortinget.no/Global/pdf/Representantforslag/2007-2008/dok8-200708-032.pdf>

Dokument nr 8:14 S (2009-2010) “Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å innføre en registreringsordning for lobbyvirksomhet i Stortinget, i departementene og på Statsministerens kontor”

<https://stortinget.no/globalassets/pdf/representantforslag/2009-2010/dok8-200910-014.pdf>

Dokument 8:4 S (2013-2014). “Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja, Terje Breivik og Pål Farstad om innføring av lobbyregister.

”<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/representantforslag/2013-2014/dok8-201314-004.pdf>

Dokument 8:26 S (2017-2018). “Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jon Gunnes og Carl-Erik Grimstad om innføring av

lobbyregister.”<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/representantforslag/2017-2018/dok8-201718-026s.pdf>

Dokument 8:165 S (2021-2022). “Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wethrus Thorsvik, Grunde Almeland, Alferd Jens Bjørlo og Guri Melby om innføring av lobbyregister.”

<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/representantforslag/2021-2022/dok8-202122-165s.pdf>

Innst. S. Nr 118 (1996-1997). «Innstilling fra justiskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Kristin Halvorsen om åpenhet omkring

informasjonsrådgivning.» https://www.stortinget.no/nn/Saker-og-publikasjoner/Stortingsforhandlingar/Lesevisning/?p=1996-97&paid=7&wid=a&psid=DIVL14&pgid=c_0333

Innst. S nr 284 (2000-2001). «Innstilling fra Stortingets presidentskap om åpne komitehøringer og om forslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim og Gunnar Kvasheim om mer åpenhet i Stortingskomiteenes arbeid og en registerordning for lobbyvirksomhet i Stortinget». <https://www.stortinget.no/no/Saker-og->

[publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2000-2001/inns-200001-284/?lvl=0](https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2000-2001/inns-200001-284/?lvl=0)

Innst. S. Nr 123 (2003- 2004). «Innstilling fra Stortingets presidentskap om forslag fra stortingsrepresentantene Ågot Valle og Trine Skei Grande om registreringsordning for lobbyvirksomhet i Stortinget». <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2003-2004/inns-200304-123/?lvl=0>

Innst. S. Nr 21 (2007-2008). «Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim, Gunnar Kvasheim og Trine Skei Grande om å innføre en registreringsordning for lobbyvirksomhet i Stortinget, i departementene og på Statsministerens kontor». <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2008-2009/inns-200809-021/?lvl=0>

Innst. 179 S (2009-2010). «Innstilling fra Stortingets presidentskap om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om å innføre en registerordning for lobbyvirksomhet i Stortinget, i departementene og på Statsministerens kontor». <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2009-2010/inns-200910-179/?lvl=0>

Innst. 145 S (2013-2014). «Innstilling fra Stortingets presidentskap om representantforslag fra stortingsrepresentant Abid Q. Raja, Terje Breivik og På Farstad om innføring av lobbyregister». <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2013-2014/inns-201314-145/?lvl=0>

Innst. 71 S (2017-2018). «Innstilling fra Stortingets presidentskap om representantforslag om innføring av lobbyregister». <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2017-2018/inns-201718-071s/?all=true>

Innst. 336 S (2021-2022). «Innstilling fra Stortingets presidentskap om representantforslag om innføring av lobbyregister». <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2021-2022/inns-202122-336s/?all=true>

Partiprogram

- Arbeiderpartiet.** 1997-2001. «Rettferdig fordeling.» *Arbeiderpartiet.no*.
<https://www.arbeiderpartiet.no/om/historien-om-arbeiderpartiet/historiske-partiprogrammer/>
- Arbeiderpartiet.** 2001-2005. «Det norske Arbeiderparti program for 2001-2005.»
Arbeiderpartiet.no <https://www.arbeiderpartiet.no/om/historien-om-arbeiderpartiet/historiske-partiprogrammer/>
- Arbeiderpartiet.** 2005-2009. «Ny solidaritet.» *Arbeiderpartiet.no*
<https://www.arbeiderpartiet.no/om/historien-om-arbeiderpartiet/historiske-partiprogrammer/>
- Arbeiderpartiet.** 2009-2013. «Skape og dele.» *Arbeiderpartiet.no*
<https://www.arbeiderpartiet.no/om/historien-om-arbeiderpartiet/historiske-partiprogrammer/>
- Arbeiderpartiet.** 2013-2017. «Arbeiderpartiets program vedtatt på landsmøte i Arbeiderpartiet 21.april 2013.» *Arbeiderpartiet.no*
<https://www.arbeiderpartiet.no/om/historien-om-arbeiderpartiet/historiske-partiprogrammer/>
- Arbeiderpartiet.** 2017-2021. «Partiprogram 2017-2021. Alle skal med.» *Arbeiderpartiet.no*
<https://www.arbeiderpartiet.no/om/historien-om-arbeiderpartiet/historiske-partiprogrammer/>
- Arbeiderpartiet.** 2021-2025. «Partiprogram 2021-2025. De store oppgavene løser vi best sammen.» *Arbeiderpartiet.no* <https://www.arbeiderpartiet.no/om/historien-om-arbeiderpartiet/historiske-partiprogrammer/>
- Fremskrittspartiet.** 1997-2001. «Fremskrittspartiet prinsipper.» *Partidokumentarkivet 1884-2022*. <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Fremskrittspartiet.** 2001-2005. «Handlingsprogram for perioden 2001-2005.»
Partidokumentarkivet 1884-2022. <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Fremskrittspartiet.** 2005-2009. «Nytt partiprogram for 2005-2009 er vedtatt Ålesund 21.mai 2005.» *Partidokumentarkivet 1884-2022*. <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Fremskrittspartiet.** 2009-2013. «Handlingsprogram 2009-2013.» *Partidokumentarkivet 1884-2022*. <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Fremskrittspartiet.** 2013-2017. «Handlingsprogram 2013-2017.» *Partidokumentarkivet 1884-2022*. <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Fremskrittspartiet.** 2017-2021. «Prinsipp- og handlingsprogram 2017-2021».
Partidokumentarkivet 1884-2022. <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Fremskrittspartiet.** 2021-2025. «Prinsipp- og handlingsprogram 2021-2025.»
Partidokumentarkivet 1884-2022. <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Høyre.** 1997-2001. «Fra statlig makt til personlig ansvar.» *Høyre.no*
<https://hoyre.no/politikk/partiprogram/tidligere-partiprogram/>

- Høyre.** 2001-2005. «Høyres partiprogram 2001-2005.» *Høyre.no*
<https://hoyre.no/politikk/partiprogram/tidligere-partiprogram/>
- Høyre.** 2005-2009. «Høyre Stortingsvalgprogram 2005-2009.» *Høyre.no*
<https://hoyre.no/politikk/partiprogram/tidligere-partiprogram/>
- Høyre.** 2009-2013. «Muligheter for alle.» *Høyre.no*
<https://hoyre.no/politikk/partiprogram/tidligere-partiprogram/>
- Høyre.** 2013-2017. «Nye ideer, bedre løsninger.» *Høyre.no*
<https://hoyre.no/politikk/partiprogram/tidligere-partiprogram/>
- Høyre.** 2017-2021. «Vi tror på Norge.» *Høyre.no*
<https://hoyre.no/politikk/partiprogram/tidligere-partiprogram/>
- Høyre.** 2021-2025. «Høyres Stortingsvalgprogram 2021-2025.» *Høyre.no*
<https://hoyre.no/politikk/partiprogram/tidligere-partiprogram/>
- Kristelig Folkeparti.** 1997-2001. «Stortingsperioden 1997-2001.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Kristelig Folkeparti.** 2001-2005. «Program for Kristelig Folkeparti 2001-2005.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Kristelig Folkeparti.** 2005-2009. «Krfs prinsipp- og politiske program 2005-2009.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Kristelig Folkeparti.** 2009-2013. «KrFs program 2009-2013.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Kristelig Folkeparti.** 2013-2017. «Kristelig Folkeparti politiske program 2013-2017.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Kristelig Folkeparti.** 2017-2021. «Krfs stortingsprogram 2017-2021.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Kristelig Folkeparti.** 2021-2025. «Ansvar for hverandre.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Senterpartiet.** 1997-2001. «Stortingsvalgprogram for Senterpartiet.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Senterpartiet.** 2001-2005. «Senterpartiet.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Senterpartiet.** 2005-2009. «Senterpartiets prinsipp- og handlingsprogram 2005-2009.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Senterpartiet.** 2009-2013. «Senterpartiet.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Senterpartiet.** 2013-2017. «Prinsipp- og handlingsprogram 2013-2017.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Senterpartiet.** 2017-2021. «Prinsipp- og handlingsprogram 2017-2021.»

- Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Senterpartiet.** 2021-2025. «Vi tror på hele Norge.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Sosialistisk Venstreparti.** 1997-2001. «Arbeiderprogram for Sosialistisk Venstreparti.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Sosialistisk Venstreparti.** 2001-2005. «Sosialistisk Venstrepartis arbeidsprogram 2001-2005.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Sosialistisk Venstreparti.** 2005-2009. «SVs arbeidsprogram 2005-2009.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Sosialistisk Venstreparti.** 2009-2013. «SVs arbeidsprogram for perioden 2009-2013.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Sosialistisk Venstreparti.** 2013-2017. «Del goda! Arbeidsprogram for Sosialistisk Venstreparti 2013-2017.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Sosialistisk Venstreparti.** 2017-2021. «SVs arbeidsprogram 2017-2021.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Sosialistisk Venstreparti .** 2021-2025. «SVs Arbeidsprogram 2021-2025. Et Samfunn for de mange – ikke for de få.» *Partidokumentarkivet 1884-2022.* <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Venstre.** 2021-2025. «Venstres stortingsvalgprogram 2021-2025. Frihet og muligheter for alle.» *Venstre.no* <https://www.venstre.no/politikk/dokumenter/>
- Venstre.** 2017-2021. «På lag med fremtida.» *Venstre.no* <https://www.venstre.no/politikk/dokumenter/> <https://search.nsd.no/study/443d3670-19c7-462f-a4aa-847257a4b4c4>
- Venstre.** 2013-2017. «Frihet. Fremtid. Fellesskap». *Venstre.no* <https://www.venstre.no/politikk/dokumenter/>
- Venstre.** 2009-2013. «Frihet og ansvar. Et sosialliberalt samfunn.» *Venstre.no* <https://www.venstre.no/politikk/dokumenter/>
- Venstre.** 2005-2009. «Mer frihet. Mer ansvar. Et sosialliberalt reformprogram for Stortingsperioden 2005-2009.» *Venstre.no* <https://www.venstre.no/politikk/dokumenter/>
- Venstre.** 2001-2005. «Personlig frihet og sosialt ansvar.» *Venstre.no* <https://www.venstre.no/politikk/dokumenter/>
- Venstre.** 1997-2001. «Mangfold og fellesskap inn i et nytt årtusen.» *Venstre.no* <https://www.venstre.no/politikk/dokumenter/>

Avisartikler

- Bjerve, Gunnhild Hokholt.** 2019. «SP og Rødt mener Solberg er lobbyblind.» Dagavisen 27.03.2019. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2019/03/27/sp-og-rodt-mener-solberg-er-lobbyblind/>
- Fjellanger, Runa og Lægland, Martin.** 2022. “Gullkortet: Minst 50 med fri tilgang jobber med å påvirke politikere.” VG, 20.mai, 2022. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/Qty6KXR/gullkortet-minst-50-med-fri-tilgang-jobber-med-aa-paavirke-politikere>
- Finansavisen.** 2012. «Fersk PR-sjef har formelen klar.» Finansavisen 24.04.2012. https://www.finansavisen.no/nyheter/jobbb-karriere/2012/04/fersk-pr-sjef-har-formelen-klar?zephrr_sso_ott=vCqFtD
- Kommunal Rapport.** 2010. «Informasjonsrådgivere sier ja til lobbyregister.» *Kommunal Rapport* 01.11.2010. <https://www.kommunal-rapport.no/etikk/informasjonsradgivere-sier-ja-til-lobbyregister/55187/>
- Holtmark, Katinka og Schreiner, Ragnhild.** 2022. «Lakselobbyen kan ikke få styre skattesystemet.» VG 24.11.2022. <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/156a1K/lakselobbyen-kan-ikke-faa-styre-skattesystemet>
- Høiby, Per.** 2013. «Ja til lobbyregister for alle.» Aftenposten, 08.10.2013. <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/G1ReB/ja-til-lobbyregister-for-alle>
- Lyberg, Stian.** 2021. «Inlegg: Vedum er godt nytt for pr-bransjen.» *Dagens Næringsliv*, 16.10.2021, <https://www.dn.no/innlegg/politikk/kommunikasjon/lobbyvirksomhet/innlegg-vedum-er-godt-nytt-for-pr-bransjen/2-1-1082662>
- Nettavisen.** 2021. «Fakta om pendlerboligsaken.» *Nettavisen* 26.11.2021. <https://www.nettavisen.no/fakta-om-pendlerboligsaken/x/12-95-fact3424210283>
- Myhre, Sondre Moen.** 2022. “I 2014 ble Norge advart om manglende lobbykontroll. Torsdag sa Stortinget igjen nei til lobbyregister.” *Aftenposten*, 19. mai, 2022. <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/v5Bza5/i-2014-ble-norge-advart-om-manglende-lobbykontroll-torsdag-sa-stortinget-igjen-nei-til-lobbyregister>

Vedlegg

Vedlegg 1: Oversikt over dokumenter

Hentet fra	Dokument navn	Beskrivelse av dokumentet
Polsys	«Arbeiderprogram for Sosialistisk Venstreparti»	Partiprogram SV 1997-2001
Polsys	«Sosialistisk Venstrepartis arbeidsprogram 2001-2005»	Partiprogram SV 2001-2005
Polsys	«SVs arbeidsprogram 2005-2009»	Partiprogram SV 2005-2009
Polsys	«SVs arbeidsprogram for perioden 2009-2023»	Partiprogram SV 2009-2013
Polsys	«Del goda! Arbeidsprogram for Sosialistisk Venstreparti 2013-2017»	Partiprogram SV 2013-2017
Polsys	«SVs arbeidsprogram 2017-2021»	Partiprogram SV 2017-2021
Polsys	«SVs arbeidsprogram 2021-2025. Et samfunn for de mange, ikke for de få»	Partiprogram SV 2021-2025
Arbeiderpartiet.no	«Rettferdig fordeling»	Partiprogram AP 1997-2001
Arbeiderpartiet.no	«Det norske Arbeiderparti program for 2001-2005»	Partiprogram AP 2001-2005
Arbeiderpartiet.no	«Ny solidaritet»	Partiprogram AP 2005-2009
Arbeiderpartiet.no	«Skape og dele»	Partiprogram AP 2009-2013
Arbeiderpartiet.no	«Arbeiderpartiets program vedtatt på landsmøte i Arbeiderpartiet 21.april 2013»	Partiprogram AP 2013-2017
Arbeiderpartiet.no	«Partiprogram 2017-2021. Alle skal med»	Partiprogram AP 2017-2021
Arbeiderpartiet.no	«Partiprogram 2021-2025. De store oppgavene løser vi best sammen»	Partiprogram AP 2021-2025
Polsys	«Stortignsvalprogram for Senterpartiet»	Partiprogram SP 1997-2001
Polsys	«Senterpartiet»	Partiprogram SP 2001-2005
Polsys	«Senterpartiets prinsipp- og handlingsprogram 2005-2009»	Partiprogram SP 2005-2009
Polsys	«Senterpartiet»	Partiprogram SP 2009-2013
Polsys	«Prinsipp- og handlingsprogram 2013-2017»	Partiprogram SP 2013-2017
Polsys	«Prinsipp og handlingsprogram 2017-2021»	Partiprogram SP 2017-2021
Polsys	«Vi tror på hele Norge»	Partiprogram SP 2021-2025
Polsys	«Stortingsperioden 1997-2001»	Partiprogram Krf 1997-2001
Polsys	«Program for Kristelig Folkeparti 2001-2005»	Partiprogram Krf 2001-2005

Polsys	«Krf's prinsipp- og politiske program for 2005-2009»	Partiprogram Krf 2005-2009
Polsys	«Krf's program 2009-2013»	Partiprogram Krf 2009-2013
Polsys	«Kristelig Folkeparti politisk program 2013-2017»	Partiprogram Krf 2013-2017
Polsys	«Krf's stortingsprogram 2017-2021»	Partiprogram Krf 2017-2021
Polsys	«Ansvar for hverandre.»	Partiprogram Krf 2021-2025
Venstre.no	«Mangfold og fellesskap inn i et nytt årtusen»	Partiprogram V 1997-2001
Venstre.no	«Personlig frihet og sosialt ansvar»	Partiprogram V 2001-2005
Venstre.no	«Mer frihet. Mer ansvar. Et sosialliberalt reformprogram for Stortingsperioden 2005-2009».	Partiprogram V 2005-2009
Venstre.no	«Frihet og ansvar. Et sosialliberalt samfunn»	Partiprogram V 2009-2013
Venstre.no	«Frihet. Fremtid. Fellesskap»	Partiprogram V 2013-2017
Venstre.no	«På lag med fremtida.»	Partiprogram V 2017-2021
Venstre.no	«Frihet og mulighet for alle»	Partiprogram V 2021-2025
Høyre.no	«Fra statlig makt til personlig ansvar»	Partiprogram H 1997-2001
Høyre.no	«Høyres stortingsprogram 2001-2005»	Partiprogram H 2001-2005
Høyre.no	«Høyre Stortingsvalgprogram 2005-2009»	Partiprogram H 2005-2009
Høyre.no	«Muligheter for alle»	Partiprogram H 2009-2013
Høyre.no	«Nye ideer, bedre løsninger»	Partiprogram H 2013-2017
Høyre.no	«Vi tror på Norge»	Partiprogram H 2017-2021
Høyre.no	«Høyres Stortingsvalgprogram 2021-2025»	Partiprogram H 2021-2025
Polsys	«Fremskrittspartiet prinsipper»	Partiprogram Frp 1997-2001
Polsys	«Handlingsprogram for perioden 2001-2005»	Partiprogram Frp 2001-2005
Polsys	«Nytt partiprogram for 2005-2009 er vedtatt Ålesund 21.mai 2005»	Partiprogram Frp 2005-2009
Polsys	«Handlingsprogram 2009-2013»	Partiprogram Frp 2009-2013
Polsys	«Handlingsprogram 2013-2017»	Partiprogram Frp 2013-2017
Polsys	«Prinsipp- og handlingsprogram 2017-2021»	Partiprogram Frp 2017-2021
Polsys	«Prinsipp- og handlingsprogram 2021-2025»	Partiprogram Frp 2021-2025
Stortinget.no	Forhandlinger i Stortinget nr 177. Møte tirsdag den 11.mars kl 11	Stortingshøring om privat forslag 1996
Stortinget.no	Forhandlinger i Stortinget nr 238. Møte mandag den 11.juni kl 10	Stortingshøring om lobbyregister 2001
Stortinget.no	11.mars Dagsorgen nr 60. Møte den 11. Mars kl1 0	Stortingshøring om lobbyregister 2004

Stortinget.no	Møte tirsdag den 25 november 2008 kl 10.	Stortingshøring om lobbyregister 2008
Stortinget.no	11. mars Dagsorden nr 56. Møte tirsdag den 11.mars 2010 kl 10	Stortingshøring om lobbyregister 2010
Stortinget.no	Dagsorden nr 54. Møte tirsdag 25.mars 2014 kl 10	Stortingshøring om lobbyregister 2014
Stortinget.no	Stortingstidende. Referat fra møter i Stortinget. Nr 38. 26 januar sesjon 2017-2018	Stortingshøring om lobbyregister 2018
Stortinget.no	Stortinget – Møte torsdag den 13. April 2023	Stortingshøring om lobbyregister 2022
Dagen Næringsliv	Innlegg	Pluss Lyberg
Aftenposten	Debattinnlegg	First House
GRNordic.com	Nyheter	Geelmuyden Kiese
Kommunal Rapport	Innlegg	Norsk Informasjonsrådgivere
Finansavisen	Innlegg	Norsk Kommunikasjonsforening

Vedlegg 2: Intervjuguide

Introduksjon

Introduksjon av meg og prosjektets tema. Presentere hvilke kunnskaper jeg sitter med om respondenten, spørre om opplysningene stemmer.

Lobbyvirksomhet

1. Hvilken betydning har ordet lobby for deg?
2. Kan du tenke tilbake til en sak/sakskompleks der samtaler med/informasjon fra lobbyister endret ditt syn?
3. Ser du noen negative sider av lobbyvirksomhet?
4. Ser du noen positive sider av lobbyvirksomhet?

Regulering av lobbyen

5. Ut i fra deres partiprogram (står det....)?
6. Hvilke konsekvenser ser du av lobbyregulering?
7. Hvorfor tror du at Stortinget som en helhet alltid stemmer nei til regulering av lobbyen?
8. Har ditt parti forandret mening angående lobbyregulering siden 1996 (første høring)?

Sluttkommentar

9. Noe mer du ønsker å legge til?
10. Kan jeg kontakte deg igjen dersom det er aktuelt?
Takk for at du stiller opp!

Vil du delta i forskningsprosjektet

Kartlegging av holdninger til en regulert lobbyvirksomhet i Norge

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke dersom det har skjedd en meningsendring hos de politiske partiene på Stortinget angående regulering av lobbyvirksomhet. Å delta i dette forskningsprosjektet innebærer å delta i intervju. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette prosjektet er en masteroppgave ved Institutt for Politikk og Forvaltning ved Universitetet i Bergen som varer ett år. Formålet med masteroppgaven er å få en forståelse for hvorfor lobbyregulering ikke er relevant på Stortinget, ifølge de politiske partiene. Jeg ønsker å se på hvordan argumentasjonene til de ulike partiene på Stortinget har utviklet seg siden det første forslaget kom angående regulering av lobbyen.

Forskningsspørsmål:

- *Hvilke holdninger har de politiske partiene på Stortinget til lobbyen og har det skjedd en endring i disse holdningene siden 1995?*
- *Hvorfor er det en generell konsensus hos de politiske partiene for å ikke implementere lobby regulering og har denne konsensusen forandret seg siden midten av 90-tallet?*

Masteroppgaven vil ha en todelt analyse del, en i form av dybde intervju og en i form av dokumentanalyse (diskurs). Intervju er valgt for å se på dersom de ideologiske forskjellene har noe å si for argumentasjonen og for å identifisere argumentasjonen per dags dato. En diskursanalyse vil hjelpe å fange opp diskursen rundt lobbyregulering i de forskjellige partiene over lengre tid. Dette vil skje i form av analyse av partiprogram, offentlige

dokumenter, sosiale medier og tradisjonelle media. Dette medfører at det ikke kan antas en statistisk generalisering, men indikasjon om hva som har vært meningsmønsteret de siste årene.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitet i Bergen, Institutt for Politikk og Forvaltning er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Hver respondent blir valgt ut først og fremst ifra at de er medlem i et politisk parti som har sittet på Stortinget i perioden 1995-2022/23. Dette vil være personer som har tydelig uttalt seg enten i Stortingssalen eller i media om debatten rundt regulering av lobbyen. Det vil også være respondenter ut ifra om de har utpreget seg i debatten som ikke er en del av et parti, for å få innsikt fra et annet perspektiv. Dette kan eks være journalister, de som utformer partiprogrammene i de ulike partiene eller lobbyister. Det blir først og fremst kontaktet en representant fra hvert av de partiene som har vært på Stortinget i den utvalgte perioden.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden som blir brukt i dette prosjektet er av kvalitativ form, hvor intervju blir benyttet. Intervjuet skal forhåpentligvis samle inn opplysninger hvordan de ulike stortingsrepresentantene og deres parti argumenterer for eller imot en regulering av lobbyvirksomheten.

- Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et intervju. Det vil ta ca. 30 min. Intervjuet vil inneholde spørsmål om:
 - Forholdet representanten har til lobbyisme
 - Holdninger representantens parti har til regulering av lobbyen
 - Konsekvenser av (ur)regulering av lobbyen
- Dine svar vil bli registrert i form av notater og lydopptak (med respondents tillatelse)
- Dersom det vil være vanskelig for respondentene å møtes til fysisk intervju, vil det være fullt mulig å ta det over telefon eller over epost.
 - Dersom intervjuet blir gjennomført over telefon vil svar blir registrert med lydopptak (med tillatelse)

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Forskningsgruppen Global Governance ved Institutt for Politikk og Forvaltning, medstudenter på masterkullet og veileder vil ha tilgang på data som blir samlet inn.
 - Opplysninger som blir delt med medstudenter vil bli anonymisert dersom det er respondentens ønske. Det som vil bli delt vil være opplysninger på vegne av partiet respondenten opplyser om, ikke personlig.
- Med tanke på respondentenes bakgrunn som offentlige personer og politikere, ser det ikke nødvendighet til å anonymisere dataene hentet fra intervjuet. Men det er fortsatt viktig at de får tilbud om det, eventuelt blir tiltalt på vegne av partiet sitt – talsperson eks.
- Masteroppgaver blir publisert i BORA tjenesten av Universitetet i Bergen dersom studenten godkjenner dette. Dette innebærer at den vil ligge åpent for alle å lese på internett. Dette kan respondenten si i fra om de ikke ønsker skal skje.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes ved publisering av sensur av masteroppgaven ca 3 uker etter innleveringsfrist 1.juni 2023 (22.juni 2023). Etter prosjektslutt vil datamateriale med dine personopplysninger anonymiseres, og personidentifiserbare opplysninger vil bli fjernet. Opplysninger hentet fra intervjuet vil ikke bli lagret ved prosjektets slutt. Dette vil si at personvernsopplysninger det ikke vil være mulig for utenforstående å koble respondenten til prosjektet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Bergen har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitet i Bergen ved Eirin Lahn Jansen. Epost Eirin.Jansen@student.uib.no eller på telefon: 90 20 70 58
- Veileder ved Uib: Lise Rakner. Epost: Lise.Rakner@uib.no eller telefon: 55589075
- Vårt personvernombud: Janecke Helene Veim. Epost: Janecke.Veim@uib.no eller telefon: 55 58 20 29

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Masterstudent

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Kartlegging av holdninger til en regulert lobbyvirksomhet i Norge*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i strukturert intervju
- at data hentet fra intervjuet, blir brukt i masteroppgaven
- at intervjuet blir tatt opp på lydopptak
- at opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 4: Utfyllende om reguleringsforslag på Stortinget

Årstall	Parti	Forslag	Hovedargument for Venstre/SV	Hovedargument imot Presidentskapet
1995-1996	SV	Lobbyister informere om hvem oppdragsgivere er	Hvis informasjonsrådgivere må oppgi sine oppdragsgivere, vil det komme fram i lyset hvilke organisasjoner, bedrifter, offentlige myndigheter og politikere/politiske partier som har betalt for deres tjenester. ²⁶	Det er en legitim del av vårt demokrati, at ulike grupper får legge frem sitt syn i saker i den politiske avgjerdsprosessen. Flertallet har store vansker med å avgrense regelverket slik at en finner presise regler for hvilke selskap som skal falle inn under et eventuelt regelverk ²⁷ .
2000-2001	Venstre	Registreringsordning	Politikken må være lett tilgjengelig og åpen for innsyn i hva som skjer. Både lokalt og sentralt må dokumenter og informasjon gjøres tilgjengelig f.eks. via datanett ²⁸ .	Åpne komitehøringer vil bidra til å synliggjøre interesseorganisasjoner og «lobbyisters» virksomhet overfor Stortinget. Finner ikke grunn til å foreslå innført en ordning med register av dem som oppsøker Stortinget. ²⁹
2003-2004	SV og Venstre	Registreringsordning for betalte lobbyister	Borgere må lett kunne få vite hva som skjer i og rundt Stortinget ved at det blir offentlighet rundt alle som besøker Stortinget på vegne av en bedrift, organisasjon eller lignende ³⁰ .	Presidentskapets flertall føler at så godt som alle hensyn er tatt for at vi skal ha et storting som ikke forsøker å lukke seg på noen som helst måte. ³¹
2007-2008	Venstre	Registreringsordning	Borgere må lett kunne få vite hva som skjer i og rundt Stortinget ved at det blir offentlighet rundt alle som besøker Stortinget på vegne av bedrift, organisasjon eller lignende. ³²	Kommunal- og forvaltningskomiteen: Ser ikke behov for verken å registrere eller regulere lobbyvirksomhet fordi det kan få uheldige konsekvenser som ressurskrevende, vil skape høyere terskel for å ta kontakt og ser ingen garanti ved det ³³ .

²⁶ Dokument 8/113 (1995-1996)

²⁷ Innst.S. nr 118 (1996-1995)

²⁸ Dokument nr. 8:31 (2000-2001)

²⁹ Innst. S. Nr 284 (2000-2001)

³⁰ Dokument nr 8:5 (2003-2004)

³¹ Innst. S. Nr. 123 (2003-2004)

³² Dokument nr: 8:31 (2007-2008)

³³ Innst. S. Nr. 21 (2007-2008)

2009-2010	Venstre	Registreringsordning	Økt åpenhet vil bidra til at borgere får bedre innsyn i viktige deler av den politiske beslutningsprosessen og derigjennom økt tillitt til at politiske beslutninger tas på rett grunnlag. ³⁴	Vi oppfatter det slik at det er en kvalitet ved Det norske storting at det er veldig åpent og tilgjengelig, og at det er lett for norske borgere å få kontakt med Stortingets representanter. Det mener vi fortsatt skal være situasjonen. ³⁵
2013-2014	Venstre	Registerordning	Økt åpenhet vil bidra til at borgere får bedre innsyn i den politiske beslutningsprosessen og derigjennom økt tillit til at politiske beslutninger tas på rett grunnlag. ³⁶	Vil verken styrke demokratiet eller øke tilliten til de demokratiske beslutningsprosessene i samfunnet. Registrering vil trolig ikke føre til mer transparens eller åpenhet i forholdet mellom representanten og andre samfunnsaktører. Tungvint å håndtere et slik register. ³⁷
2017-2018	Venstre	Opplysningsplikt og registreringsordning	Åpenhet rundt lobbyvirksomhet bidrar til et samfunn som gir vanlige borgere bedre innsikt i maktforholdene og i hvem som påvirker politiske avgjørelser. ³⁸	Flertallet i presidentskapet slutter seg i hovedsak til de argumenter som tidligere er fremført mot å innføre et lobbyregister. ³⁹
2021-2022	Venstre	Registerordning	Borgere og mediene skal ha innsyn i hvordan folkevalgte organer og administrasjon arbeider og fatter beslutninger ⁴⁰	Registerplikten kunne omgås ved at møtevirksomhet flyttes ut av Stortinget. Vil ikke fange opp rådgivning gitt av PR-byråer til personer og organisasjoner som oppsøker representanter. ⁴¹

³⁴ Dokument 8:14 S (2009-2010)

³⁵ Innst.179 S (2009-2010)

³⁶ Dokument 8:4 S (2013-2014)

³⁷ Innst. 145 S (2013-2014)

³⁸ Dokument 8:26 S (2017-2018)

³⁹ Innst. 71 S (2017-2018)

⁴⁰ Dokument 8:165 S (2021-2022)

⁴¹ Innst. 336 S (2021-2022)